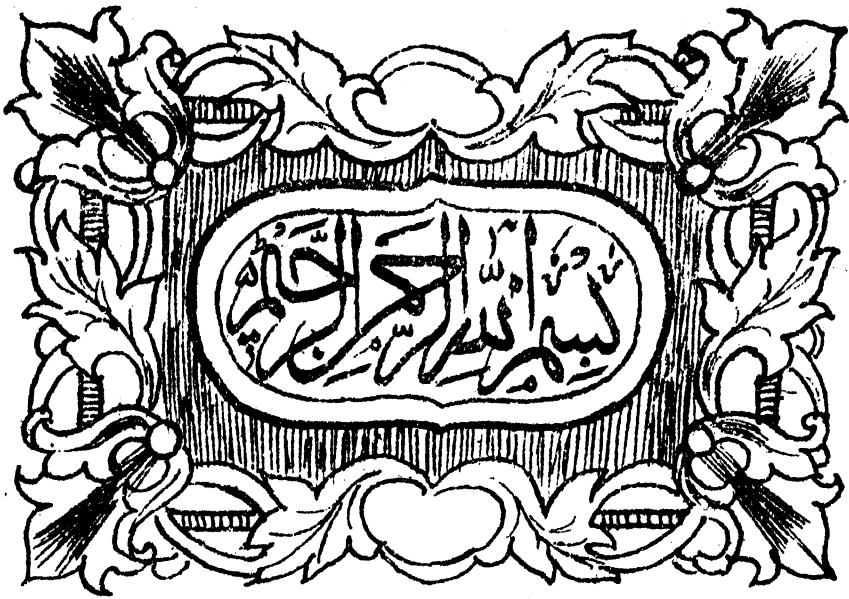

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_228063

UNIVERSAL
LIBRARY

به جلاب گمان پنهان به نظایقین بیدا
 ز پیدائی و پنهائی نه ویدم غیر حیرانی
 بدایت را نیم ما هر نهایت را نیم قادر
 یکجے داند چوستی در خمیر باد و پنهانش
 ازین اندیشه دل ترسید و جان فسید تن لرزید
 چه دوشی بر چین بر دم کزین اندیشه برگرم
 بگو شمع در رسید آواز کای جوینده این از
 همه آثار کسفت ما کند اظهار قدرت ما
 که این حسن و زیبائی کند گر چه و آری
 همه زین نقش استن امرادش بس پند

چه پیدای چنان پنهان چه پنهان چنید بیدا
 به نیم کسیتان پنهان اند نیم کسیتان بیدا
 نه رمز اولین ظاهر نه بهتر آخرین پنهان
 یکجے جوید بزرگ باد و اش از سائکین بیدا
 که رنگ کفر میگردید بر مرآة دین بیدا
 به چشم خور و دود صد و جله خون و آتش بیدا
 در عرفان چه خواهی ما در کج چشم بقیه بیدا
 به قدرت ما شهادت ما در نقش ما و طبع بیدا
 شود و صد رنگ سوائی بر نقش چنید بیدا
 کند از برائے خاتم هستی نگین بیدا

بمحمد اللہ کہ نور احمدی شد زیب بزم دہر
محمد آنکہ ذاتش کہ ہر تاج سر افلاک
محمد آنکہ اور اجز خدا دیگر نہ شناسد
محمد آنکہ ظل قاتمش بر خاک ناپیدا
محمد آنکہ تا بر خاک بطحا پائے نہادہ
محمد آنکہ باشد مرکز پرکار پیدائش
محمد آنکہ باشد مہبط وحی خداوندی
محمد آنکہ جو لا نگاہ اوتا حد او ادنی
ہمان دست یمن دست خدا سر خدا باشد

بمحمد اللہ کہ شد محبوب رب العالمین پیدا
محمد آنکہ وصفش کے شود بر آن و این پیدا
محمد آنکہ جز او کے خدا را شد این پیدا
محمد آنکہ نقش پاش بر عرش برین پیدا
یکایک کفر شد پنهان مرا گشت دین پیدا
محمد کز برایش شد فلک پیدا زمین پیدا
محمد کشید بزم آمد ہمیں روح این پیدا
محمد آنکہ برخواست شد دست یمن پیدا
کہ شان دست نفس رحمت اللعالمین پیدا

تسار رحمت و اور کہ کردہ ہر ماضی
وزیرے آپنخان شہر یارین چنین پیدا

در منقبت مولی المتقین امیر المؤمنین علی ابن ابیطالب و آلہ الفدا

دو شہم گوش ہوش ز غیب آمدن ندا
دل خون مکن گرت نبو و کیسہ پر ز تل
بنیاد و ہر دانی ہیچ استوار نیست
خار از خلد پلے مکن شکوہ از فلک
مسرور آن مباش کہ صہبات از عجب
لذت ہوس دار نیابی اگر مجال

کای بندہ نا امید مشوار زور عطا
قصرت منع نیست بذیل کرم درا
دل در ہوس مہند و مکن تکیہ بر ہوا
گل بشکفد بباغ غیر منت از صبا
منور آں مباش کہ دیات از کیا
عمر ابد محو اہ نہ بیسی اگر رضا

ہاں بقعہ محو اگر از نعمت بہشت
 جام مہات را بہ لبِ حضرت نیست راہ
 چند آنکہ کرم پیلہ بخودی تند جگر ص
 از ذرہ ذرہ دل یکے سد اگر کشی
 گردانیش خیر، دولت از چہ خیر
 آخر نہ حرف اوست کہ از نیست ہر کس
 قارون بہ فکر گنج بہ قعر فتنارود
 جبار سرورے مین، در بوئہ ہلاک
 فرعون تخت عاجش را نیز زندہ خاک
 قیصر فراہم آرد صد ذورق متاع
 آمد یکے گر سنہ مند پوش از عرب
 نیز نگہا زندہ اگر چرخ چوں فتہ
 جوید اگر نہ عربدہ ہا دہ چوں رسد
 از آب تیغ یا بد عمر آبد شہید
 صد نقش بستہ اند پس پردہ امید
 کحل البصر ز خاک در بو تراب جو
 کس بنویسد نیست ہش در حریم دوست
 آیا دولت بداغ تو لا منور است
 جان کردہ مگر متہسک بدامنہ

ہا! جرعہ نوش اگر از خستہ بقا
 آب حیات را دسکت در بود ابا
 بالائے ناکساں زخیرش کند قبا
 سیلے بیائے آید و آتش میر و زجا
 در خوانیش بصیر بخت چہ را غطا
 آخر نہ امر اوست بقا را کند فنا
 جہم با یکے نگیں بہر و تخت بر ہوا
 آہنگرے نگہ کن با افسر و لوا
 چوپان سپر بدتش از چوب یک عصا
 بادش زرہ برود کہ بخسر و زندہ صلا
 تاج زرے ستد ز سر قیصر و کیا
 از بولہب شرار بدامان مصطفی
 خون دل حسین بمیدان کر بلا
 وز تیرہ میخ بار و لولوئے پر ضیا
 الا کہ از در مرثہ بر ہم زدن میا
 از بہر تو تیا چہ شوی پیش سید پا
 خواہی رسی بسام کہ ز زبان کجا
 باشد بعشق جان تو کالبد رنی الدجا
 دل بستہ مگر بہ یکے گوشہ حباب

چرا از جام ارسطو همی کشتی دروی
 چرا به ورطه اشتراق غرقه هوسی
 هر آنچه دیدم و خواندم به نهنجای خود
 بروی شانه فطرت کشیده اند نقاب
 نیافتیم بجز دهم هیچ معنی عقل
 کسے کشود و کشاید نه این ستمار را
 شد است پایی بچولان خیال بیده کرد
 رسی بقطعه ابد غچوں خط پرگار
 پرست از خس و خاشاک او استدلال
 اگر چه در نظر کم سواد محتاج است
 ز ابلیس است شمر دن که پر گر اسباب
 مباش غره بچندین توهمات فصول
 چه سنگ مغلطه نبود بر راه استقرار
 چه بحر ویت که رانی سخن ز سر نهان
 اگر چه از دل هر ذره نور سیل زند
 تو انجماد پذیرفت ز کم نفسی
 ترا که عقل همین است پس نمیدانم
 حقیقت است و را، الورا، ظنیات
 حقیقت است حقیقت گرت بر و نظر

چرا بچشم فلاطون کنی نگس رانی
 چرا شدی به مثنی خسته نشیانی
 بنوده هیچ بجز نایک حدیث ناوالی
 که ره نیافت در و چشم عقل یونانی
 ز هر کتاب نمودیم صفحہ گردانی
 که جنتش بکدامی شدت ارزانی
 بهر روش که نمود است طبع جولانی
 هزار بار گراز راست رو بگردانی
 به خار زار نیز و طریق برصانی
 بتار و پولود عقل کارگاه امکانی
 و رایی حیطه تقصیر کرده جولانی
 سار مکیه بر لئو ضعیف نیانی
 چه خار عریبه نبود بدشت حیرانی
 چه عاقبت شدن پے سپر بنادانی
 کرامت که بیند جمال یزدانی
 چو آب بخ نشده در موسم زمستانی
 چرا حدیث خرافات عقل بنویانی
 حقیقت است سراج طریق ایتانی
 که هست جلوه فروزش بتا امکانی

حقیقتی که نباشد جد از حق اما
 حقیقتی که بقوتی مفستی ایجاد
 حقیقتی که این حقایق از لیت
 حقیقتی است که امشب به بزمگاه چو
 حقیقتی که نباشد بغیر نور خدا
 حقیقتی که ظهورش بزرگ مهر نیر
 چه طرفه شام که با این سیه لباس خورش
 شبی که تیرگی اوست سرمه بنیش
 شبی بزرگ چو لیلای عنبرین گیسو
 شبی که کحل بصیرت بهر چشم یقین
 خجسته شب که بدامان تست شمع حم
 خجسته شب که بحیب توان نگین باشد
 خجسته شب که تویی حامل امانت حق
 خجسته اسم مبارک که چون رسد بزبان
 غرق و رطبه مستی چه گشته خذلک
 گلو که نیت مرا بیم آتش و وزخ
 گلو که بهر چه ترسیم از عذاب و عقاب
 اگر چه فصل بهار است و موسم آردی
 اگر چه باوه بود مایه سرور و نشاط

چو نشر نور به خارج ز جسم نورانی
 میان واجب و ممکن وجوب امکانی
 کز دست و اشد ابواب سپهر پنهانی
 به جلوه آمده اندر لباس انسانی
 حقیقتی که دل و دیده ساخت نورانی
 صلا بشام سیه زد به صبح و امانی
 چو روح لعل پر از مایه درخشانی
 شبی که دیده اختر از دست نورانی
 شبی به جن چو سلمائے بد پیشانی
 شبی که غازه پی بهر چه مسلمان
 رولای کعبه سیاه و تو کعبه امانی
 کز دست عزت صد خاتم سلیمانی
 محمدرحی نور پاک یزدانی
 ز لکنی نه کنی گوش حسنه به جلالی
 بخیز و توبه کن از رسم ناسلمانی
 مده ز دست امید ریاض ضوانی
 مگو که بهر چه نوشیم باوه پنهانی
 اگر چه باو عیبا میکند گل افشانی
 اگر چه روح فزنا هست یلع ریجانی

اگر چه نیست خرابات کمتر از جنت
اگر چه هست مسلم تر از کشور نظم
زبان زباده شیر از چنبره آلائی
چه سود شهره عالم شدن به لاف زنی
نجات هر دو جهان را اگر هوس داری
بیای به محفل سیلا و سدور عالم
به مصلحه که ز خلد بر نیست دستاویز

اگر چه منجبه با سیکند غلانی
دبارگاه ازل امت بار خاقانی
بیاد خواجه کنی چند جرعه افشانی
چه نفع بخشد این بهیبه غرغزانی
ز فرق برنگن این معجزه کس رانی
به حبیب اهل نظر ریز گنج عمانی
بباز نسخه اندوه با کس پنهانی

ایام را و دعای خلیل ربانی
به خلق کعبه توحید را توئی ربانی

توئی که ختم کتاب رسالت است
توئی که از عتق مقدس بساط دین
توئی که بهر تو این کارگاه کن فیکون
توئی که ز دست مسلسل سلاسل اسباب
توئی که دامن مهرت بمرعه آمال
توئی که قرص به از یک اشاره تو خور
توئی که فرق ترا از ازل مسلم گشت
توئی که حامل وحیت اگر نشد جبریل
اگر نبودی شخص تو مقصد لولاک
اگر نبودی ذات تو ابر رحمت حق

ز تو ظهور نوید نبی نصرانی
بروئے چرخ نهم کرد و این افشانی
طراز یافت بچندین شکوفه سامانی
توئی که ز دست سوس اساس امکانی
بسان دامن رحمت بنوده نیسانی
بروئے قلب و جگر خنجر صفا هانی
ببال روح امین عهد و کس رانی
که بر فروخت ز توحید شمع عرفانی
که بخت ز دور بر عرش مجید سبحانی
چه گونه سر دشمنی ناب کفر طوفانی

اگر بنودی بسے تو برق خرمن شرک
اگر نہ حکم تو نافذ شدی بشرق و بوز
بجمل و غفلت و جور و گناه بود آرس
چنان یہ قبضہ لات و منات بود مج
بہستی کہ بود برق خرمن ایمان
زہمت تو زور ید الہی میکن
بہ یک اشارہ چشم و بہ نیم جنبش لب
خدا یا کہ نباشد بنیر و سب خدا
کے مجاہد راہ خدا نبود چو او
بہ عرش غفلت لافتی و لالیف است
بس است فخر ید اللہ فوق ایدہم
ید الہی کہ وصی حبیب حق باشد
خوش رضا من اینست بارگاہ آد
ہیں عقیدہ من بہت وہم برین شہم

کے شناخت نہ اہرنی زیر دانی
یہ سلطنت ز سیدی عوب ز چوپانی
جہان بہ جملہ پر آشوب و ہر طوفانی
منو خانہ اللہ دیر راثانی
خراب و بیخود بودہ گروہ انسانی
ز کعبہ دور شدہ آن نقوش شیطانی
شکستہ شدت و تجانہ بابہ آسانی
معین رونق بازار دین قرآنی
کے بہ کفر چو اونست دشمن جانی
سخن ز خیر و بدر واحد چہ میرانی
خداست اورا مکار سازینہانی
بہ جن و انس مرور است حق طانی
عنان گستہ چہ شدید خامہ میرانی
برین عقیدہ خدا یا مرا میرانی

در لغت ختمی مرتب و ذکر بر از احوال معراج

ایک شد و سورات مورت صد مکر چل
انحالی عیب شدید است برودہ ورن
شخص معیوب مگر از ازل آمد مغضوب

منہ انگشت کچشان و بین چون حمل
عیب برخو پسند اد نہ معیوب ازل
غیر مغضوب کسی نزد و راہ فضل

از چه ز آیات و علامات شوی روگردان
 از چه بینی همه اوصاف خدا را باطل
 می توانی که بران خلقت ناری چه گز
 شده دل که شود ز سپهر شکبار
 چند باشی به هوس بارکش استیباب
 چند انی سخن از سلسله کون و فساد
 چند چون با دهموم این همه آتش نفسی
 شمرست آید نه مگر هیچ زنادانی خوش
 تو خودت کیستی و چستی و تا چندی
 هیچ دانی ز کجائی و کجا خواهی رفت
 اگر دوام هوس را نختی باز از دل
 بگذر از و هم پرستی و حقیقت دریاب
 عَلَمُ الْاَدَمِ کَسَمَاءُ تَرَا فَرَسِ سِت
 تو مگر در سر آئی که ز اسماست مراد
 ای ز غر و بنجر این بنجر بی بو العجبی است
 بیش از چاردها سما نبود اسم و گر
 چاره نیر تا بان سپهر اعیان
 خاص گمانه که به مابین و جوب امکان
 ما محمد ز محمد برسد سلسله شان

از چه در دیده نهی غایب هالت چو سبل
 از چه دانی همه اسرار نهان را باطل
 که نظر آیدش از دوسوسه در خاک خل
 با مننه سر به لکد کوپ مکافات عمل
 چند باشی به عبت خاکش پای علیل
 چند خوانی سخن از بحث حد و شاول
 چند در سینه از او هام فروزی منتقل
 نَاحِيْطُوْنَ بَجَهْلِ تَوَكُّوْا هِ اَصْل
 اگر از آب و گل سستی اگر از شک و غل
 میتوانی بکنی فرق کفک را ز کفل
 عقده رشته اسباب شود که ز تو حل
 ز خالص چه فروشی چنین سیم و غل
 اگر ت پاد یقین را بنویس و هیچ زل
 گوهر و سنگ و خود گاو بهی و حنظل
 می نه گوید کولاک خود او عو و حل
 که کشاید به تو این عقده مالا یحل
 که فروزند هم از لعه واجب مشغل
 با خدا جا گیه شانت بقدر اول
 کوست حشر شیه انوار خداوند اجل

آن محمد که بود پرده کش باب ابد
 آن محمد که بود ریبِ علایا محبوب
 آن محمد که و را روح مقرب بخدا
 آن محمد که بود آن همه تاریکی چهل
 آن محمد که چو بنهاد سراسر از قدم
 آن محمد که بنیمن شرف مقدم او
 مرکز دایره کن که از منشعب است
 حرف ناخوانده و با نامه کزان یافت رواج
 آنکه دو گفت و سه از گفت خدا نیست جدا
 آنکه از لطف در اخوند به بهانی خوش
 ذکر بهمانش آمد چو بخوانیم ایدر
 بست و هفتم ز جیب بود و شب غمخیز
 آن شب مشکین چون گیسوی حور ایش
 هم یکسین بلبش کعبه ابل ایمان
 شب که از گردره کوکبه منزل قرب
 شب بے ماه که از چارمه نخل براق
 شب که بیت الشرف حضرت ام مانی
 که فرستاده یزدان بدش حلقه بزد
 شادمان گرم ز جابت حبیب و اور

آن محمد که بود شمس ایوان ازل
 آن محمد که حبیب است بخلاق اجل
 در شرف پیش نباشد ز یکے عجب اقل
 که جهان تیره درون بود از آن محل
 سرنگون شد همه بتخانه او هام و خصل
 مشتری را به سعادت زده صد طعنه جل
 اسم و رسم دو جهان همچو شمع مشعل
 حکمت ناب بهین دانش شایسته عمل
 هر دو باید که شود صورت دین مستقبل
 بے نیاز یکے ہی هست ز آوان محل
 بر خن از قصه سراج بنی سمر
 بود کلکونه کش چهره زیبای امل
 که بهریت حدیث و پیش و نعل
 هم به روشن دلش آئینه حسن عمل
 بر رخ شاد مقصود بمالده سندل
 مرزعه نعلیت او هام کند ستار
 بود خورشید سالت را چون ستار
 یاکه نواخت همی نوبت شادی مثل
 هم بد انگونه که اسپند جہد از منقل

آمد و کرد به جبرئیل صفا و پیشیند
 سخت بنشست ابر باره گر دون پرواز
 بگرشت از سر اعلاک چو اندیشه تر سر
 زانکه اومی نتوانست فراتر برود
 سید انیم که ان فصل اقل بود و فصل
 فرق تو سین نیل کمتر از ان فرست
 در میان شان همه آن راز و نیاز که بر
 بکشود ند جهان شب بنگاهش در راز
 آن حدیثی که رسیده بتو از زبانی
 من چه گویم که خود او گفت چه شنید و چه
 خصمانه باش و فرد گیر و دشمنان
 زانکه هر چند بود گفته الله و رسول
 لے خدای همه دان و همه بین همه ساز
 بسکه لغز است محیط هوس آبا و جحان
 رہنا باش براهم که بود راه یقین

مژده دعوت عاشق سو مشوق ازل
 که مجسم بود از نور و مسر از خلل
 بلکه آنسوئے جولانکه عقل اول
 این بر فز شد و شد تا به فصل اقل
 که تواند بکشد بر ورق لاجد و دل
 پس همین بخت کند عقل بشر را محفل
 سخن هست ز جائے و هم آن سن محل
 بنمودند چه پنهانست به جلیاب ازل
 گفته مخبر صادق بود و قل قول
 ز علی بود سخن هم ز علی بود عمل
 گرچه از ضبط بسوزد دولت اندر نیل
 سخن راز پوشان ز خسران اهل
 که نه بے اذن تو یک ذره بکنند چو جل
 بسکه جل است سحاب افق طری عمل
 دورتر دار ز پائے خردم ضعف و دل

در مناقب ائمه المومنین علی بن ابیطالب علیہ السلام

هان هم برین هنوال در ده سائین سائین
 ریزد چو غواض قضا لولوی لالابر زمین

ہے مر جبالے ساقی دریا دل و غلہ فین
 آنکہ کہ از فیض ہوا جو شد بہار جانفزا

ابرست یاد یو سیاه و چشم اشک بر آب
 هر خطه چون شیریه افکنده استور و غلغله
 صد آنبوسی جوسته پران چو آبی تعلقه
 از برق و باد انگیخته دودے به نارنجینه
 سمارق تهرش تافته صدر زمین بشکافنه
 گنج همه از سم و زر گنج را از مل و گهر
 گنج که صاحب گنج آن طوطا طراز کن فکان
 او تا که دست افراشته چندین جواهر پاشنه
 دشت است دمان خضر پر کار از الماس و
 صحر از مروگون همه یافت ز باهامون
 در بوستان گل خنده زین شکفته نسیرین
 سر و لب جور انگر سرنگ بد خور انگر
 در بر قبای اخضر در سر هوا کشتی
 طوقے بگردن فاخته خو غا به هر انداخته
 بلبل فراز شاخها صد گونه آوازینت
 بان ساقی سمن بدن مستی حالت کن بن
 آس ز چرخ کینه و راندیشه و ارم سهر
 چاکے به جیب گل ز ند بروق خارا فشنده
 از ناله بلبل اگر بهیچت بدل باشد اثر

با این همه حال تباہ محکم میان بسته کین
 طے کرده چندین محله نادر و جود کلین
 همچو هوای زورقے بارید آتش زمین
 خون دلے ریخته هم در سیار و دیرین
 هم زین خرابه یافته صدر طوطا و دین
 و ز گنج قارون بیشتر و ز گنج کخسر و شین
 گنج که بر نقد و نیش نیست جز نظر این
 وادی و دشت پاشنه از طراز جاگون
 یا چرخ پر تخم و قمری تحت طالع است این
 کز بزرگ آذریون همه فوش اندر استین
 صف بسته لاله و دکل بر کف ز صهبانین
 آن قد و سجور انگر تا چند شد ناد آوین
 و این فشان بر پری چشمک ند بر حور صین
 هوش و خرد هم باخته هم را از الفضا این
 مستی فروش آمد صبا از نمنه و جد آوین
 بر تے بجان خسته زن زای که باشد این
 کاین غله پرور بد گهر هم غله را با سمن
 صد ناله بلبل او به و ارم بهر نیش غمین
 از من چو ای بخت تا چند باشم طحزین

بر خیز و مینا دست کن کیش فلک پست کن
 در به فلک غلغلہ پر دین نشان از سنبله
 مہرے کہ تا سر برگشد صد خانہ غم آتش زند
 مہرے کہ از اختر چکد مہرے کہ بر خیش خم بود
 خضک چہر و مکرہ ام خاشک کہ می باشد حرک
 گیسے پرستی بادت و بر خوش سستی بادت
 شاہے کہ بر غم غدیر از حکم داد ارقدر
 شاہے کہ خاشاک درش گرفت و خاقان آتش
 شاہیکہ بر زمہست و بود از جلوه او یک نو
 آن شیر و شت از جنا کو در غازی یکینا
 آن نائب ختم الرسل آن ہادی خیر السبل
 آن زوج نبت مصطفیٰ آن خانہ زاد و کبریا
 آن جاد شب زندہ در آن زاتہ تعوی شہا
 آن ضیغ یزدان علی آن شاہ انس و جان علی
 بر فرق تلج ائمہ در بر قبایر قل کھی
 او نقطہ ہستی وارہ او قطب و گیتی محوہ
 حاجی او ہامضیل و نامے اسرار و علل
 ہم او ولایت راستہ ہم او امامت السنہ
 اینک ہمان روز سعید آورده دگین را بوند

از بادہ ام سرست کن تا بامشت انجا رہن
 سے از گلوے ببلکہ در جام کن مہرین
 تاریخی اندہ بر دشب را کند صبح آفرین
 مہرے کہ ماہش پرورد و در چہرین طفل حسین
 کارت چہر خم و بجام دوزخ بحر افرین
 از غم ہستی بادت جام و لائے شاہین
 گشتہ محمد را وزیر بر غم ال بصر و کین
 شاہیکہ باشد چاکرش صد شل پورا بتین
 ہم صدر یوان و جوہم وجہ ایجاد و حسین
 بر کندہ بنیاد و نیاز آثار کفر مشرکین
 آن مالک ہر جزو کل آن خداجہ تیا و دین
 آن منظر سر خدا آن نور شمع یاسین
 آن عالی والاتبار حمید را میر المومنین
 آن سابق الایمان علی کش نیست احمدین
 در دست فرو ہل اتی نور حقیقت بر حسین
 ہم مثل نیلی جنبہ گردان بگوش کن دین
 شاہگر و قیضان ازل استلا عقل اولین
 ہم او خلافت راستہ کو شدنی را حاشین
 تا مکر کو بر پایش عید اصدق و خلاصین

هر کس ز مدح تقاضی بر لب کلام جانفزا
ضمایم نفع فکر عاجز و ز خامه هرزه رقم
چون بوالایمه گویند دیگر چه صفش جوینا
ختم سخن کن بر دعا کای ثانی آل عبا
گر تو کماری هستی هم عدل گرد و جتو

چون بسیل رنگین نوا چون طوطی سدره شین
کس مدح آن عالی هم باید طرا نقیصین
سیرامه تا کی بویا و فتور تر راه است این
گردونه از دستم رها دامن تور و پیرین
از قهر و مهرت آیت نارسق خلد برین

در منقبت شافعه روز جزا سیده النساء العالمین فاطمه زهرا علیها السلام

ایکه این بنحویت نیست کم از خواب مردم
بزمین سر زده از چار طرف بنده و گل
گر بے برد امن گل بود گر از دشت خزان
هست هر قطره باران دل پر شوق بهیا
برگ برگ گل تر فرو برات امید
حسن فطرت نبود در گزوار آیش
ماجر این که پی مصید عناد و صیبا
اثر از غم نتوان یافت به گلزار جهان
مگرش هست بسرانیکه بزلطف برسد
فده راهم ز جالیت سر کسب فروغ
مستی باده که از موج هوای جوشد
سرو خضر است بحف نشسته مهیا حیات

دیده بکشتا بتما شائے فضائے عالم
بر فلک گشته زهر سمت محیط ابر کرم
شست و شو میکندش حیرت به آب شبنم
رگ ابر گهر افشان رگ جان عالم
ریشه پره ز گس نگه چشم کرم
تاج گل را گهر نیست بغیر او شبنم
قفس از غنچه و دام از رگ گل کریم
زانکه خود غم شده و نبال رود اسپر غم
سنگ از چه بیفتاد و درین محش و غم
که بود اینهمه چشمک زن مهر اعظم
تا که چون آبله بر دل نبود ز آتش غم
که زخم زخم بزند و دعوض قل قل دم

تاکہ آرایشِ خنما نہ فطرت دارد
 تاکہ بانہجہ انفاس کے ہنفس است
 گشت تا جلوه گہ شاہد زیبائے بہار
 این ز ازیں ہم بہار است و نزار آدابِ سخن
 کہ درین راہِ مروت از کفِ پاشِ نہاد
 این کرامت نبود خاصہ فصلِ بہار
 جہذا کو کہ بر لوحِ جبینش چو تباقت
 جہذا نور کہ چون شمع بشکوہ وجود
 جہذا نور کہ زد صبح از ان شمع غیر
 یعنی آن قلمِ اعجاز و کرامت کہ از نو
 یعنی آن سیدہ طاہرہ پاک نژاد
 مالکِ خلد و سقشافہ روز جزا
 دخترے کش پدر و ہم پدرے شل بنی
 سومین سطر و بیاج کتابِ ایجاب
 آنکہ نزل کردش مایہ اہلِ جنان
 آنکہ اور ابشرف پایہ زبس بر ترازان
 آنکہ او وارث میراثِ نبی بود بحق
 آنکہ از حکم خدا داخلِ اہلبیت است
 آنکہ جہد و جدانیت کے کفو و را

لالہ را نیست قبح کمتر کہ از ساغرِ جم
 یہ میما نفسی با و صبا گشت مسلم
 لرز لرزان بسر خاک ہند با و قدم
 کہ وہ حرمت صد چیزِ جہان را در خرم
 کہ ز نزدیک نگاہم در اسرارِ قدم
 نیست این جلوه گریہا مگر از نورِ اتم
 بعد خالق شدہ مسجودِ خلاقِ آدم
 جلوه گر شد کہ رباید ز جہان ظلمت غم
 کہ بود پر توہ نورِ مجستہ و بیشیم
 جوش زویا زوہ انہارِ امانت پیہم
 کہ بود بضعتہ خاص شہ لولاکِ حشم
 مامِ شبیر و شبیرِ خستہ سلطانِ امم
 داد و تقییم جو نہاد سر بزمِ قدم
 اولین نقلمہ بسم اللہ لوحِ عالم
 آنکہ خاک قدمش سرور چشمِ عالم
 کہ بود جا آنکہ مادرِ عیسیٰ و مریم
 آن کہ نسلِ محمد بچیانِ مستحکم
 آنکہ اور ابیبا کرد شہنشاہِ امم
 آنکہ جہد و جدانیت کس اور محرم

من چه رانم سخن از عصمت و از پاکي او
 ضامن کيلتي و لاف شنای که زنی
 من و یزدان که نبودی اگر این پنج نفوس
 بس که این وقت سعید است زمیلا و بتول
 بسوس و او ارمه دست و عایشین بدار
 تا که پیرایه هستی بود از خلعت و نور

پاک یزدان پوری کرد و جشش قسم
 که شد اوصاف با و صاف خدا نشان غم
 نشدی خلق چه این عالم و چه این آدم
 موجزن هست یم فیض خدای اکر م
 کای به از مام و پدر خالق ذو الفضل و کرم
 دل مادر مغرور بولا نشان هر دم

در فضائل ماهِ حَبّ منقبتِ امیر المؤمنین علیّه السلام

پیداست مه نوبه فلک به حَبّ آمد
 بر شد به فلک ماه بدان جلوه که گوئی
 آن شکل خمیده به چنین حس و خم
 مشتاقی انظار از احصار فرو نشت
 حوری بچه زاید زن زنگی نه مر این طفل
 هر شب شب قدر است و نه هرامه عید
 شوال و یک عید کز آن رمضانست
 آن ماه مکرم بود این ماه معظم
 این ماه بود زبده ایام و لیالی
 این است که شش شرف اشرف اعیاد
 این ماه چو سرچشمه اکر ام ازل بود

هست موسم شادی و سرور و طرب آمد
 از فرط حیا مهر صبین محجوب آمد
 ایرو کی حوری سیمین غیب آمد
 این گنبد سیمین چه عجب ابو عجب آمد
 از دوده روز است اگر شام شب آمد
 ماه حَبّ آمد که برید طرب آمد
 شش عید سعید است که خاص حَبّ آمد
 شوال حَبّ را چه ازین از عقب آمد
 این مه به شهر و به سیمین منتجب آمد
 هر لحظه و هر ساعت و هر روز و شب آمد
 تشریف نبوت بر سُولِ عرب آمد

مفتوح چو شد قلعه خیز بهمین ماه
 میلاد تقی و نقی و حضرت باقی
 آرے بهمین ماه علی بن ابی طالب
 عید است و بدینال دایه ابرست بهار
 از ابرسیه باد همه غنیمت محلول
 از حبش باد و خنک آتشکده یخ بست
 هر بلبل و هر صلصل و هر تیه و هر کیک
 هر مطرب و هر ساقی و هر باده و هر جام
 هر عارف و هر عامی و هر صوفی و هر شیخ
 هر کوچه و هر بزرگ و هر خانه و هر بام
 شاهنشاه دین کز اثر رعب جلالتش
 آن فاتح صفین و حنین و احد و بدر
 از دور و درو و در و در و در و در
 آن صاحب شمشیر که در مرزعه الحاد
 آن میرا میران جهان مهر محمد
 آن صاحب تلمیز که تو قیر سیادت
 شاهیکه وجودش چو وجودش لولاک
 شاهیکه در آن بزرگه قربت سراج
 پسندگزارشان علی متعالی

از بارالم کفر به پشش حدب آمد
 آرے بهمین ماه ز افضال رب آمد
 از بطن باغوش عروس عرب آمد
 هر عیش که انشب به کمی مستحب آمد
 و ز آب زمین یکسره ضعیف طلب آمد
 و ز تابش گل باغ همه ملتفت آمد
 از وجد یکباره بشور و شفت آمد
 عشرت بر عشرت طرب اندر طرب آمد
 میناش کلف آمد و ساغر یلب آمد
 عشرت که میلاد شده خوش لقب آمد
 عدوان شده عین و ضلالت غروب آمد
 کونفس بنی آمد و مخمدر عرب آمد
 خیزر شکن و بت شکن و شیر رب آمد
 آب و دم و تنیش همه ذرات الهب آمد
 کز هر دو جهان ذی حسب و ذی نسب آمد
 اوراست مسلم که با و قسب آمد
 پیدایش افلاک و زمین را سب آمد
 بے فاصله با خلوتیان مقرب آمد
 گوئیم که رب عالم و جهانم رب آمد

هر جا که بود تشنه لب در دهن و کام
 هر جا که بود دست طلب گوشت مقصود
 هنگام پذیرائی سر و خلق خلاق
 ریحان اگرش بوست گل ترا گشنگ
 از پر تو لعلان مدح شد کوشن
 پیغمبر نظم من و شعرم همه الهام
 و تقم بسر داکش زخیام و نظیریت
 آن سلفه که از جهل بعیدم نگرانت
 کانون حسد را بدل افروخت اگر خشم
 فریاد ازین واقعه بروم بر حضرت
 ضامن گمرا از سر بیوده سرائی
 گردید برات و جهان شیش سبل
 تابا ده بسازند و بیارند برندان

رشحات زلال کرم او عذت آید
 بے کوشش و بے کاهش و رنج و تنب آید
 در شاخ اهل با نرات رطب آید
 از جوشش بهار کرمش مکش آید
 طبع من ناچیز چو کان ذهاب آید
 فیض از لم ضامن فضل و ادب آید
 دین تاج کمالم سب از ارث آید
 میدان یقین بے هنر و ادب آید
 چون بولهبش مام به حل حطب آید
 از بس زخم و غصه و دم در غضب آید
 خم کن سر تسلیم مقام ادب آید
 چون دست دعا بر شد و نامش لیب آید
 مه ساعز و گردون خم و اختر عنب آید

در منقبت مولانا امیر المومنین علی بن ابیطالب علیه السلام

از تو خطی چو بوسه لب در گرفت ایم
 بر دل چو لاله داغ ز سودا نهاد ایم
 زان ابرو سخمیده بدل زخم خورده ایم
 سه اشاره به طرف پیشاپوری الاصل بودن خود.

آب بقا ز خضر به ساغر گرفت ایم
 تا پر تو س ز خال معنبر گرفت ایم
 این جام با ده از لب خنجر گرفت ایم

طول ال به عمر خضر بر فروده ایم
 مهر به چشم و عارض صافش گردیدیم
 درس و فایده و امتی و مزایا و اوایم
 خون جگر بهر بے خورده ایم از ان
 شب با چرخ داغ متناهیاده ایم
 یک عمر خاک کوچه و دلد از بختیم
 بهر نثار مقدم و بس به عاریه
 بے عهده نیست اشک نشانی جویدلا
 نه خشک قطره با که ز عیان بر آورند
 تعلیم بے خودی نگه ناز می کند
 سامان عیش جسد هتیا نمودیم
 اعجاز را نکر که در خشنه آفتاب
 نثار و ارحیم از اثر جور آسمان
 میخواره ایم و مستی با بهتر از ریاست
 غنقا صفت بگوشه عزلت نشسته ایم
 باز این ترانه را نبوی ساز و اوایم
 طرز بیان زعفرانی و سلمان ربوده ایم
 تا بند و لعل تاج خدیو مسانیم

با تا رگیسوش چو برابر گرفته ایم
 جام از جگر آئینه ز سکنه گرفته ایم
 آداب عاشقی همه از بر گرفته ایم
 اینک ز شلخ وصل شمر بر گرفته ایم
 کاشتب می چهار و در بر گرفته ایم
 کاین سرمه بصر هم از ان گرفته ایم
 چندین هزار دل ز صنوبر گرفته ایم
 در حبیب آستین درو گوهر گرفته ایم
 مار و حناب را همه جوهر گرفته ایم
 زمان مستی از خط ساعز گرفته ایم
 بینا باده از خم اخضر گرفته ایم
 در جام نهاده ایم و از خیر گرفته ایم
 تا خط جور باده بساغر گرفته ایم
 منع را برین معامله داور گرفته ایم
 دل از جهان و اهل جهان گرفته ایم
 فیضی ز روح قدر سخور گرفته ایم
 درس زبان ز دوروی سلور گرفته ایم
 ارش پدر ز پاکی گوهر گرفته ایم

معنی سید لطف الله قدر کنوری مرحوم جلاله مصنف معنی آقامینا اسفیل و روی اصفهانی

تہ زانو ادب چو بنو دیم پیش شان
 کز بہر موج خوانی بازوے مصطفیٰ
 کام و زبان ز موج نویسم شستہ ایم
 آورده ایم تا صبیہ عرش بہر لوح
 از بہت غلامی خدام در گش
 آزدہ مسالکیم و جبین سائی درش
 غیر از زلال مرگشتش بود زہر ناب
 داریم یاد اقعہ چشمہ غدیر
 بعد از خدا بزرگ بنی ہست در جہان
 و روی کش شراب تولای ساقیم
 چون رہ دیہم غیر و را در حرم دل
 مال زن مطلقہ را کے طمع کنیسم
 ہر جا کہ خاکسار بود بوتراہیت
 اکیر صیت خاک در مرتضیٰ شدن
 آن عشق نے کہ بوالہوسی اندیش جان
 از داغہائے عشق کہ بر دل نہادہ ایم
 غم نیت کو محیط عمل نظمہ خیز باد

در بزم شعربایہ فراز گرفتہ ایم
 از ساقی عرش پایہ منبر گرفتہ ایم
 آب وضو چشمہ کوثر گرفتہ ایم
 وز جبریل خامہ شہیر گرفتہ ایم
 خط غلامی از جم و قیصر گرفتہ ایم
 با صد ہزار سجده برابر گرفتہ ایم
 از ہر چہ در و وصف با سفر گرفتہ ایم
 ما از خودش نہ بیدیم گرفتہ ایم
 بعد از نبیش از ہمہ بزرگ گرفتہ ایم
 ما از ازل اجارہ کوثر گرفتہ ایم
 بت را بر کعبہ نہ ہمسر گرفتہ ایم
 نقد و لای خواجہ بوذر گرفتہ ایم
 اکیر را بہ خاک برابر گرفتہ ایم
 این گمیا ز مالک اشتر گرفتہ ایم
 طینت عشق شاہ مخمر گرفتہ ایم
 اینک برات جنت و کوثر گرفتہ ایم
 خاشاک در گش پے سبر گرفتہ ایم

ضامن بیا بسایہ دامان مرتضیٰ
 اینجا پناہ از تف محشر گرفتہ ایم

در مناقبت امیر المومنین علی بن ابیطالب علیه السلام و بر خیز از حالات خجسته

منم که طبع من از زهرش درو گوید
 منم که بنم انیک قناده در ره عجز
 منم که وقت نگارش به صفحہ قرطاس
 منم که باد مضمون خود نه انبارم
 رود چو یوسف معنی من به مصر کمال
 صریح خامه جادو نگار گاه قسم
 لغت شود همه مهمل چو قالب بیان
 اگر به لطف بگویم مریض را عیسی
 مسیح را چو دهم نسبت به سفاکی
 حدیث عارض جانان چو از لیم شود
 بگوش گل چو رسد این حکایت دلین
 ز فیض باد نفس رنگ و بو کند پیدا
 نسیم باغ معانی من برش چو وزد
 من ارچه سبزه بیگانه ام به باغ جهان
 نه خون مرده رسد هیچکدام بروج روان
 خط ز پر که فکر منت محور مهر
 بغیر رهبری خضر ز آب ظلم اتم

سحاب دارد در آستین و بحر به بر
 ولایت پائے خیالم ز عرش بالارت
 کنم ز رشته انفاس توریان سطر
 چو بحر دکان دهم صد هزار لعل و گهر
 شود هزار زینچاش بنده به زر
 شود مقابل اعجاز عیسوی به هنر
 خیالم ارند در روح معنیش اندر
 شود کرامت جان بخشش بخلق سمر
 کند مریض ز نامش هزار بار حذر
 کند بر وے گل تر نه عند لب نظر
 بذوق دید پروام دیده از عبهر
 بگویم از مثل خار خشک را گل تر
 گیاه سبز دهد بود خوش چو سبزه
 ولایت معنی بیگانه ام عزیز هنر
 اگر چه خون معانی به ناکسارت بدر
 که مهر فکر مرا نیست حاجت محور
 صلائے عمر ابد میدهم با سکندر

بد رسگاه ادب ہم نشین جب سے علم
 خراب و بخودم اما خراب بادہ عشق
 شکستہ عالم و ہم ایمن از شکستہ دلی
 علی الروس شراب دو سالہ مینوشتم
 نگار ہوش یاری و شراب فکر زدے
 نگار دل برد از سینہ و ہند و اغ
 نہ غنچہ غنچہ باغ و نہ گل گل گلزار
 چہ بادہ روح حیات و چہ بادہ جوہر جان
 چہ آتش آتش سیال خانہ سوز دل
 شگفت آنکہ ازین سیل آتشین آہ
 چہ گل کہ دل بکشد عند لب سدرہ را
 چہ گل کہ ساغر صباے معینش خوانند
 خجستہ ساقی رضوان نزا و حو جمال
 شود کہ پر تو این آفتاب آب منا
 وے مرادہ آن مے کہ باشد از شیران
 میا بہر من آن مے کہ پر نگالی ہست
 نہ آن منم کہ شراب نخس ہی نوشتم
 برائے من مے خم خانہ غدیر بیار
 بدہ پیالہ از ان نعمت تمام کہ داد

بہار گاہ شرف خواجہ تاش باقبر
 تباہ و مضطرب امانہ چون دل کافر
 رسیدہ ہوشم و ہم آگہم ذخیرہ و شر
 ز دست چارہ سالہ رنگا رسیدن بر
 نگار آفت جان و شراب جان پرور
 شراب غم برد و غنچہ را کند گل تر
 دل گرفتہ شود و از باغ احمر
 چہ بادہ آب رخ لعل و آتشین سیکر
 کہ ہمچو سیل خس و خار غم برد و فکر
 باغ طبع شگفتہ چمن چمن گل تر
 بہ خوش ادای گلچہر یا سیمین سیکر
 کز دست مستی زہد آفرین مرا بہ نظر
 بہ خیر و ساعری را بگردش آر و گر
 صفا بہ آئینہ دل دہد مثال قمر
 وے مرادہ آن مے کہ باشد خیر
 مرا مزیر شراب و انسہ در ساغر
 کہ آشناست ز بانم ز بادہ المہر
 بہ کشتی کہ رساند بسا مل کوثر
 حق از کرم بہ غلامان خواجہ قنبر

بده پیاله ازان جو هر حیات مرا
بده پیاله که بازم بجوشش آید طبع

که جائے خون بد در روح تازه در پیکر
بده پیاله که تا سر کفم ترانه ز سر

ز حبیب فکر چنان مطلقه کفم پیدا
که سر زندند در مهرانور از حاور

دیدم صبح بهار و زید باد سحر
بساط ارض مطرا شد از کثافت لیل
صباه بدشت بگسترده فرش رنگاری
نظاره گل صحرا نظر در سب آید
به عید پیر و جوان چون کنند زینت
به شهر و کوه و بیابان دماغ و شوش و کن
بهار لطف دهد خاصه در دیار عرب
زاغ یافته از حج خانه کعبه
قدوم سوک اجلال پادشاه سل
زمین ز کثرت مردم شد است نخلستان
یکه بیا و وطن تیز تیزی پوید
یکمیت خورم و شاد از ادای فرض خدا
بر آستان عقیقت یکمیت سر سجود
که ناگهان بر حضرت رسید طالع وحی
پس از دور و درسانید حکم محکم رب

کلاه گوشه بگردون شکست هگل تر
رابط چرخ مغرا شد از طراز گهر
بران نهاد بصد لطف مهر سوز
چنانکه کار ستاره به نخلین چادر
منهال و بویه به بر کرد جامه اخضر
بهار رخت اقامت نهاده است از سر
بهار گلشن دین را علی الخصوص نگر
رسیده است به خم غدی پر پیغمبر
رساند سطح زمین را به چرخ خادم سر
بدان شابه که مشکل گزار پیک نظر
یکمیت خسته و خواهد کثرت سفر
یکمیت محو متی و جنت و کوثر
مباهی است که باشد رفیق پیغمبر
سلام خواند ز خالق بر روی خیر بشر
که لای حبیب خداوند خالق اکبر

بخیز و امر الہی بہ بندگان برسان
 گزشت عرصہ وحی و رسول حکم نمود
 بہ جللی ہمہ حجاج آمدند بہرسم
 گرفت دست ید اللہ بدست خود محکم
 پس ز خطبہ من کنت گوہر افشان
 فراغ یافت ازان خطبہ چون شیر فزیر
 ازان جماعت آنکس کہ پیش رفت اول
 بداد و بس بدست و بخواند مولایش
 چو رسم بیت زینگو نہ یافت اتمامے
 قدم پیش نہاد ازان بن ثابت
 تو ہم چگاہ ناچیز نذر کن ضامن
 سخن بدحت شیر خدا بکن آخاز
 اگر چه نیست ز امکان بندہ مدح کسے
 ولے ز فرط عقیدت چو بستہ ہمت
 کتون بدحت حاضر ز مطلع ثالث

نہان مدار ز خلقت مشیت داور
 کہ زود زود گشتند از کجاوہ ہا منبر
 صعود کرد بہ منبر جناب سینمبر
 بخواند آیہ تبیین او لایکسر
 بہ خلق داد نوید ولایت حیدر
 بلند نوحہ تبریک شد ز دشت و زور
 بجز خلیفہ ثانی کسے نبود و گر
 بگفت بخی بخی بر شہ خیر
 تمام نعمت دین گر کبریا بہ بشر
 بہ نفعہ اش ہمہ در وجد شد جاوید و سحر
 ببارگاہ ادب آچو کتیرین جاگر
 بدان و تیرہ کہ سبحان سرودہ است اگر
 کہ گفتہ اند ثنائیش خدا و پیغمبر
 امید ہست کہ ممدوح خود شود رہبر
 برات خلد بدست آرازش صفدر

ایا خدای نصیری و بندہ داور

وجود پاک تو سر و جود را مظهر

وصی ختم رسل برگزیدہ داور
 لسان خاص خدا علم و نطق را مصلد

کلمہ طور امامت خلیل کتبہ دین
 کتاب ناطق حق باب شہر علم علیم

به بخردی سبق آموز دانش اول
 بونده سر مرجب نهر بردشت و غا
 انخی و صهر نبی باب شتر و شبیر
 زلف اوج سده درگاه کبریاست تو پست
 از ان تست جبال و مجار و ارض و سما
 کلیت روضه رفوان ز گلشن خلقت
 قباست شاهی دنیا و دین بقدر است
 شریک و عادت مزاج هر که بود که بود
 زبان و دست خدا را اگر توان در یافت
 فروغ دیده بنیش ز کحل خاک و دت
 خبار قافله عزم گنبد گردان
 اگر کلیمم براه تو هست شمع فروز
 بر آستان جلال تو یا سپان جبریل
 به چاه گاه واهی امن ماه کنعان را
 گیسو طوفان خواهی نجات کشتی نوح
 گیسو رسی برلسان ز راه مهر و کرم
 همیشه گوش بر آواز حکم نافذ تو
 درون حیطه قهرت حیات اهل آئین
 کجا بهشت کجا خصم تو غلط کردم

به خواجگی شرف افزای بود و رقبه
 کننده در غیبه کشنده عنتر
 سلیل و دوده هاشم جلیل پاک گهر
 چو بام و سده نهم بام خانه بیدر
 ز تست دایره و قطب و مرکز و محور
 ز فیض عام توجیه است چشمه کوثر
 که جز تو نیست دم و لجم و نفس پیغمبر
 درون پرده پا محمد که شد سخن گستر
 بنیر دست و زبان خدا بود و گهر
 جمال چهره دانش ز سلسله نور
 زمین چمنش کعبه ای عزم تست مگر
 و گر خلیل به بزم تو مایه گستر
 بروی خوان نوال تو کاسه سیر قمر
 بر خلیل ز آتش گیسو گلی گل تر
 گیسو یونس بخشی ز بطن حوت مضر
 شود به تن دری او نه چهره تاندر
 چو قلندر ان ادب منشی قضا و قدر
 برون دایره مهر تو بهشت سقر
 دلش با تش کفر از جهنم است تبر

حرامزاده و بدبخت و شوم و بی بنیاد خدا پناه دهد زان گروه سبیت نهاد ز دست داده به طغیان تسکین نگاه داراد و پشتم کن سخن صامین سر نیاز فرو آر و کب کثابہ دعا	کنند بهشت زناش هر بار خدا که دین شان نبود جز خداوت جبار بنام مسلم و در کیش بد تراز کافر که نیست حالت و لها نهفته از او که لے خدای توانا و خالق اکبر
---	--

مباد و امن کل عباد دست جدا
 درین جهان بپوشد رخسار و بر کوثر

در تهنیت خیر مقدم ز عباد الملکیت حسین بلگرامی و جمعیت از بند

یار بآن ساتی نجا کو جام ارزانی کند پیش ازین سقتم در منی بے در سلک نظم سالها یگزشت و از یامانده رخ غلام ویر شد و رباع طبعم یک گل شکفته پیش طوطی آئینه نه تا سراپا نر آنکه مثل غنچه از تنگی دل لب بسته است آنکه شد یامال مثل سبزه فصل خزان آنکه اورا گیس نباشد سر پرست و قدردان آری خونها خور و باید از سحر تا شام گدا	از حمار باوه فکرم چند نیسانی کند کش نیارد همسری یا قوت مالی کند یا شکسته کے تواند گرم جولانی کند دشت آتش وید آری با چستانی کند پیشین لبل گل بفیلن تا غر بخوانی کند از چه رو و محفل یاران گل افشانی کند کے تواند همسری با سر و بتانی کند از چه دعوی طهری نغمه سلانی کند هر که خواهد از قلم خوانا به افشانی کند
---	--

منکھ از تیغ حوادث زخم ہا دارم بدل
 گرچہ باشد ناز شرم بر آبجیوانی کہ آن
 جو ہری باشد کجاکش برودہ باشم از آن
 ننگ مدح ناکسان طبع بلندم کے کشند
 بہر قلب ناز کم کج خلقی اہل دول
 دیدہ ام تارسم ناقدری عالم دیدہ است
 بیش از نیم نیست تاب سرگرا اینہا مرا
 آتش حرمان بسوز ایندم از سر تا قدم
 گرچہ افسردہ ولم از سر و مہر بہا و دہر
 با زنی آید ز لہدن میر عالی مرتبت
 خرچ علم و فضل ذاب عمار الملک آنکہ
 آنکہ گراز و فتر دشت کسے یک کھتہ خواہد
 آنکہ نامش نقش ساز و گر کسے بر لوح دل
 آنکہ لطفش بر جراحات ہا و دل زخم
 آنکہ چند ان جد و جہدش از پے تعلیم بود
 پیش اسلامی حقایق بر تابد فلسفی
 ہر کہ باشد ورثہ یاب باب علم مصطفی
 صاحب خانہ ہی داند و رون خانہ بیت
 از نزا و اوچہ می پرسی کہ جبریل امین

چون ز باغم کار شمشیر فہا ہا تی کشند
 ہر کرا گویم حیات خضر از زانی کشند
 گرچہ بجز فکر تم دعوائے عمانی کشند
 گرچہ دل از جوش حرص و غم و شیطانی کشند
 کار شمشیر قضا ازین پیشانی کشند
 ہر در غطان کرین جہت رحمانی کشند
 تا کجا سوز الم در سنیہ میرانی کشند
 سا قیا آہے بزن بر دل کنیسانی کشند
 لیک وقتت اینکہ طبعم کو فشان کشند
 آنکہ شوق حدتش تعلیم حسانی کشند
 از فیوض صحبتش بطل سبحانی کشند
 پیش او صد عذر بلبل از نواخوان کشند
 میخواند با چنین خاتم سلیمانی کشند
 و آنکہ ہر شہر ہر جان خصم بکائی کشند
 کہ زد کن ہر طفل و دعوائے لقمان کشند
 او بانگریزی اگر تفسیر قرآنی کشند
 حق بود اورا کہ کشف سہرائی کشند
 سیل کہ بود کوبیاں معنی قرآنی کشند
 جد پاکش را ہی گہوارہ جہانی کشند

ذات پاکش بایه نحر است بهر ملک قوم
 آر و در بزم و زیر همد شمع رای او
 آر و آر که آنکه شد از محمان خاص شاه
 رفعت گو نیز بوده وجه آبادی ما
 این چنین در ملک غیر و رفتن دبا ز آمد
 نیست نازیبا گر از بهر شمار مقصدت
 میسر و گر موج جار و بی کند در راه تو
 زاند و کاین دزد و پاسبان آمد گوش کرد
 دل همی خواهد که بنگار چنین تبریکه نوز
 چون کند ضاهر بنشین شعرا فید روی
 لاجرم بر شعرا تب میکنم ختم سخن
 چون ترا بر کشور و لها بجهان کرده اند

آر و نارش بر وجود او مسلمانی کنند
 شاهد مقصود ما. ایچره نورانی کنند
 هم شهباش این سر سلطانی کنند
 آمدن صد حیف و آهیش سامانی کنند
 حق بهر سر کرده اسلام از زانی کنند
 قطره قطره در شود هر بحر عانی کنند
 میرسد با دمراد ارمیر سامانی کنند
 بهر استقبال مرغ جان پر افشانی کنند
 کرد صفا هر حرف لولو و در جانی کنند
 بر کمیت خامه او تنگ سیدانی کنند
 روح او هم در دعایت سجده وانی کنند
 هر کجا باشی ترایزدان بجهانی کنند

در تمثیل خدای خلیفه سید مدحین ممبر کونسل ریاستیاله

یار باین مار کز ره شیرنگ
 یانه این مار و آن شفق باشد
 یا کند بر شیم سید است
 یا که از سبل جان کردند
 یا کنهیاست نحو سیر بهار

ز کجا یافت از شفق اوزنگ
 بلکه خرچنگ است ماه بچنگ
 ز بر دوش لاله رنگ پشنگ
 از برائے قبا و گل آونگ
 بر رنگین نگار خانه گنگ

یاتنهاست ابراز و زدی
 آشیان کرده ز اغ بر خوشی
 یا بر اوراق لاله نوشتند
 یا گریبان شام تا جیش
 یا دوزخی پی شهاب انگلی
 یا دو تاکه طالع و دران
 یا که آن شمع طور و این دو
 دو و بالا همی روه از شمع
 بان مگر زلف رشک ماه من
 ماه من کو بد لغوی بی حسن
 آبیار ریاض رعنائی
 شمع بزم جال خوبی و حسن
 و لبر گلر خامها صبا
 این دم خفاک و کینه تو زیست
 می نه بینی که باز دشت و دمن
 می نه بینی که همپوشا بد چنین
 می نه بینی که از فروغ بهار
 می نه بینی که مرغ گلان چمن
 می نه بینی که هست بزم جهان

یا به صحن بهار خانه و تنگ
 یا نشسته است بر قمر سازنگ
 نقش حب را بسود و خیزنگ
 دوخته شد بحب صبح فرنگ
 روی آورده سو در دم از رنگ
 نور و خلعت به هم شده هم سنگ
 یا دو صدیچ و حلقه و خم و گنگ
 اینکه سوخته زمین کند آهنگ
 کز هوش مهر است تابش رنگ
 برده آب از رخ تباری رنگ
 آبروئی صغیفه از رنگ
 برق طور غرور و شوخی رنگ
 با منت این چکینه باشد و جنگ
 نیت این موسم غریو و غرنگ
 شده یک دست صفحه از رنگ
 تکیه زد و گل بر مودن از رنگ
 لاله هرگاه و لعل شد هر رنگ
 بنوی ساز و داده اند آهنگ
 طرب آگین ز تخته و جنگ

می نه بینی که مردم از محبتش
هر یک جام پر زباده تاب
ماه من گر بدیر حرم آرد
آرے شاهد بدیر دست شود
هر که خواهد رسد خلوت ماه
یا که بخت خلیفه اش بدهند
میر حامدین آنکه برنجیت
نزمت آورد گلشن امتد
به ریاض نشاط فصل بهار
بزرگتر و فروش زنگاری
سرو بر خاست تا بر قص آید
شد صبا گرم عطر افشانی
لاله بنهاد بر بساتن
بر خوشی غنچه گل خندید
کاین عروسی تو مبارکباد
ضامناتو هم از سر اخلاص

خزان روند چون بادنگ
هر یک در کنار شاه شادنگ
نخواهم شدن از دود تنگ
کار آید درست هم زورنگ
ز دبان بایدش ز پالانگ
که به بام رسد به نیم شنگ
به بساط جهان زشادی رنگ
یافت باغ مراد آب و رنگ
ز دوز گل خیمه های نگارنگ
شاخ بنهاد ز مروین و رنگ
برگ چنید تا نواز دوزنگ
شد حنا در پے طراش رنگ
جام های شراب طعین رنگ
بلبل آهنگت تازه و آهنگ
ای گل باغ دانش و هنرنگ
به پیش نغمه باش هم انگ

در دج و نهید سالی که بهار بادشاه حمزا میر عثمان علی خان هرات

در گنبد گل و ضمیران و ریاضت

در فضای گلستان بهشت عنوانست

وگر به صحن چمن فطرت است آئینه بند
وگر ز لاله خود در دست کوه سدن لعل
وگر ز برگ نشانی گل بدامن شست
وگر نه فرق توان کرد نار از گلشن
وگر به میکده رسم سنان گرفت نوی
وگر سرم به تمنائے جام می توفد
بیار باد و ز اغیار بزم خالی کن
بهار حاصل عمر است و باد و جوهر جان
چه بسم از گل معنی است طرح ریز بیا

وگر به طرف دمن ابر گوهر افشا نیست
وگر ز سبز و گل خاک حرج سما نیست
اگر چه خار بنی هست شاخ و جانست
وگر خلیل به نمرود طعنه گو یا نیست
وگر بدرسه از حسن و عشق بر ما نیست
که لاله جام بدست و نسیم قصا نیست
بد و دوست که این رخ وقت و شاست
خوشا نصیب کرین ما هنوز هم کا نیست
زبان زخمه نظم جرعه افشا نیست

بین طراز غزل که نگاه بر بندری کلک
مرا صیغه ارتنگ زیر دیوانست

و لم زد داغ جنون باز گل بدامن است
بغیر خاک در دوست که ز سرمه طور
تو جان عالمی و طرز جانستان واری
همیکه از اثر سوز عشق یافت فروغ
ز ابلهی خم و پیمانه محتب بشکست
مگر که میکده طور است و جلوه دارد
بداومت دل اگر از نخت و نسیم
چراغ حسن که عالم فروز باد و دمام

که یاد عارض جانان بهار سما نیست
نگاه دوست نگر زیر بار احسانست
ز ما چه نیست اگر جان به پات قربانت
چراغ داغ و لم شمع بزم عفا نیست
خبر داشت حریف استوار پیا نیست
جمال نبت عنب و ز نقاب عیا نیست
که جنس عشق بیار از غیر ارزانست
ز بیم آو که از زلف زیر دامن است

چہ صامین انہمہ ہدیان سریت تاجند
بہوش باش کہ بزم ثنائے سلطانت

کہ نام ہمیشہ عتہا علی ذی شانت
کہ نظر ملک ازوے خستہ عنوانست
کہ بہر قاکب گہبان وجود او جانست
ہوے گلشن ایجا دشت افشانست
شے کہ عدل ازو استوار میناست
حسام مغربی و خنجر صفا مانست
جہانستان جہان پر و جہان بانست
نہ هیچ باورم آید کہ شرط امکانست
چونیک می نگرم شان او و چندانت
بر اردت دعا کاین سعید آوانست
ہمارہ تاکہ طراز جہان بدین سانست

نہ ہے خدیو سلیمان شکوہ آصفیہ
حضور آصف سابع نظام گردون
خدا یگان گہبان پستہ چرخ آگاہ
شے کہ از اثر جشن عید میلادش
شے کہ نصفت ازو در جہان گرفتار
شے کہ چین جنبش برائے خصم جہاں
قرکاب فلک بارگاہ نجم سپاہ
خوش ضامن فکر تو ثنائے حضور
ہر آنقدر کہ خلوسیکنی باد صافش
ہمی و تیرہ خوش آید مرا کہ پیش خدا
کہ لے خدائے جہان گستر و جہان آرا

بہ فرق باد و را اسر حجاب انداری
چنانکہ تاج سر سپنج ہر رخسانست

سابع

و سبوح علی حضرت قدس سر عثمان علی بن ابی نظام الملک اصغی

نورث اضافہ شمس حسنش فزون ز قمر

یار شب است کہ روز ما ہم رسید

از چهر و زلف دهد رونق به شام و پگاه
 آن زلف هشته برخ مانا بحشمت نور
 یا آنکه حوری عین در صحن خلد نهاد
 وای که چون به نهند اید ز خویش بگه
 صیاد آنکه بدوش دارد چنین وای
 ضیفم گراو بدرد آدم به چنگل تیز
 آری چنین آهوی دیده است بدهر
 آهوی بود و حشمت که ز آدمی برد
 من گفتم که ورا با شتم بنده بجان
 او خواهد باشد و من ادنی غلام ویم
 ار خواند او بکرم در راند او به ستم
 ویراست وید که بود جانم خیزن نفاق
 امشب مگر چه گوشت اورا بمل کنز
 این ما و منزل ما این یار و جلوه یار
 آری نزد که کنم جانرا فدا سرش
 سازش محفل عیش سوزش ملایم وود
 به مطربا بسر ای چیزه بطور غزل
 یار آمد است مرا تبریک گوئی نعت
 می ده که می بخشد آسایش بر روان

هرش میاض سخن زلفش سواد تر
 بتلکست نافه مشک بالید سنبل تر
 از بهر طایر قدس وای ز تار نظر
 پنجهش از من و تو صیدش ز حور و بشر
 آهوی بشکل و به طبع باشد چه ضیفم تر
 این از لکه سپرد خنجر به قلب و جگر
 کش ابروست حسام کش ناو گشت نظر
 این آهوست که هست را منش دل کشور
 همچون منش دود هزار بند و حنجره کمر
 او شاه باشد و من همچون گدا شج در
 غیر از دشمن بجهان چهچم بود نه مقر
 عمر است عمر که رشید بی صدف همسر
 رجمو بجان حنین لطفی خسته جگر
 حور است حور بجای خلد است خلد مگر
 آری رسد که نهم در زیر پایش سر
 بانته دف و نه باد و آتش تر
 با ای سلقیا بنامه مهر بسین به تر
 ماه آمد است مرا کن خون تا که بدر
 می ده که می باشد آرایش سیکر

می هست فکر ز دلمی هست غم فرما
 می در بجام بلور عوری بکسوت نور
 یا آنکه حاکم گشت احساس بایا قوت
 در شیشه طبعی چو مان نسوخت دهد
 آئے سواد نظر گیرد فروغ از می
 اتمش اگر چه کثیر ہم نفع اوست عظیم
 صوفی گرش نخورد از خشک نوری خوش
 این هر دو سا بگزار تا راه خویش روند
 نوشیم باوہ نہ چلن اینک کہ دلبر ما
 تو اسفل کہ باوہ نبوش بر غم زانک
 یعنی خدیو ز من ہستم نظام دکن
 بمش غنی آمد دستش قوی آمد
 از مالک الملک است کو مالک ملک است
 اور در سخاوت یم اور شہادت جم
 شاہی کرو در یافت کشور طراز ملکون
 شاہ سپہا رنگ از راہ رفیت وجاہ
 ہم مہر دانش او تابان چشمش نیر
 بر سیکرش زیبا دیباے تختشی
 شخصش عباد شرف ذاتش نہاد مہی

می چو نور رخشا در بستین ساغر
 یا نور شمع شعور دیر ز جلا ج فکر
 جاے چنان ابیض را چنان احمر
 کز پردہ عنسی نشر سواد نظر
 ہر ہر فراغ از می باید روان بشر
 تخت اگر طمش طبعش بجلد شک
 زاہد درش نچشد از یم قول و خبر
 رذیل ماو بمانی باید و دلبر
 آور و نور صفا آمد بہ قول و خبر
 گفتش کہ مالک ملک بہین اور
 ہمنام ذو النورین فرمانبر حیدر
عثمان علی آمد سرتاج ہر سرور
 از اینرو داور برماست او داور
 او در شجاعت ہم سر کوپ زاوہ زر
 شاہی کرو و گرفت ملک از نوی نیور
 شاہی بہین فرہنگ از روے دانش فر
 ہم لے روشن او مانا بہ نور قمر
 بر قلمش سوزون زرین قبا و ظفر
 دستش صحاب کرم طبعش محیط گہر

عالم اگر بشل یک جسم فرض کنیم
 او سنی است کزوشد لفظ و هر بلین
 شما با که شل تو نیست در هر نکته
 چنانکه ذات تو هست نورنگاه جهان
 ضامن کرم تو گفت در زلفه
 اے شاه خوش و جام بادت بشخ و دم
 تا سکه از زر و سیم سازند در عالم

او همچو روح جسم او همچو عقل جسم
 او مقصد است کزو در کام خلق شکر
 بنگر بدامن ماه پاشیده ام اخت
 وصف تو نیز از من شد کحل چشم من
 زید گرش بدای زین کلاه و کمر
 گردن چرخ بکام زینده تاج بسمر
 نام تو زینت سیم مهر تو زیور زر

عزت تهنیت عطا خلعت به نواسا لار حنک در مع احضر قدر قدر وینت عطا خلعت به نواسا لار حنک

ملک ز انصاف بهشت برین است
 گفته قانی است آنچه به تقسیم
 شهر به شاد دست شاد باش تو خندان
 شاه که پیش گیرش لب لیلین
 شاه که آنکه از دوان و بانش
 شاه که آنکه از لطافت حسنش
 چیت بے مهر و ماه کز اثر می
 هر که در اشا هد است و باده و ساقی
 شاه و می خوش بود بموسم باران

و زخمیم بالله ار بهشت چنین است
 هم بروا هم که هیچ شک و درین است
 تا که ترا ملک نظم زیر نگین است
 لعل است و با حیات عین است
 و هم تو گوئی که قبیله یقین است
 مهر با کش و راست و ماه خرم است
 ماه درامهر نگاه چهر حسین است
 قیصر و هم است یا شهنشاهین است
 فصل بهاران ملک هدیه یمن است

فصل چهار است و سبزه سرزده یکسر
 مرحله در مرحله گل است و ریاحین
 غنچه که بودست و گرفته ازین پیش
 شبنمش انگونه شست و شو بنوع
 سنبل بکشاده موجو طره جانان
 مشک نهفته بناف خون شده دارد
 حقه لعل است سرخ گل که پنبش
 سر کشیده است سر مگر نه رخوت
 آن هجوم نشاط آمد رقصان
 سر و گوییل به همیشه و طرب است
 یا مگر ازین نخت شاه جوان نخت
 حضرت عثمان غنی که عدل و انصاف
 خسرو باذل فروغ دیده میش
 مهر و اندر نهاد خلق کو گوی
 آصف هفتم که هفت کاغذ متولس
 رعب جهاندارش بین و یاست
 کار نقابت نصیب بنو و خاقان
 ابر بهارش کف است هر چه زین ابر
 و اگر حق شناس حق برسانی

روش سطح فلک بساط زمین است
 خاک بشک و ز باد و عطر عجل است
 خنده لبهاش خنده را بکین است
 ز لکس از حسن چشم حوری عین است
 دامن و پیش به پیچ و حلقه چین است
 لاله مکر تا جوی ز کشور چین است
 قطره شبنم به قدر و در شبنم است
 جامه و ریدت گل گلرین است
 این زو فور سرور حاشا این است
 گل نه بدان جام هم بد بهین است
 و هر دگر باره با شتاب این است
 باد بهشت و بهار و وطن است
 مهر پیش چرخ زین است
 در دل اهل صفا چه نور نقین است
 سلسله از بهشت پایه شاه نقین است
 باز شکاری جفظ صوره ضیل است
 غاشیه دارش آستین تگین است
 می بطرا و دونه غیر و درین است
 سایه حق خسرو زمان زمین است

خشمش و رحق خصم زهر نائل
 رشوه کلکش تجی عسکرم و آدم
 رحمت شد نیست کار بنده عساکر
 شاد حال است حال نظم و نسق با
 خلعت دستوریش بداد که او را
 شاه جوان بخت و هم وزیر جوان سال
 حضرت سالار جنگ آنکه دلایش
 حضرت سالار جنگ آنکه لطفش
 حضرت سالار جنگ آنکه جهان را
 حضرت سالار جنگ آنکه ز جوش
 حضرت سالار جنگ آنکه درین همه
 نامم نکو بهره کس است به عالم
 هر چه صفات گزین به خزن هستی
 بسکه معین است او بجا خرد و عامل
 ضامن گنبد رحمت و بدعا کوش
 تا کشش اقبال هست در اشیا
 بنا که بر این نظام عالم شمس
 بنا که کواکب فروغ یزم پیر است
 بنا که کلام حق از زبان محمد

لطفش در کام دوست ماهرین است
 هست بمقطه همال که خفا این است
 آنچه سر و دم صفات او بهمین است
 وی که شنیدی ز او شکر این است
 کس نه ترانت در دکن فزون است
 ماه و هفت قرین مهر بهین است
 هر که و مه را بقلب صد تین است
 هر که بملک دکن است وین است
 خط غلامش نقش لوح جبین است
 نام نکو ز پور شهر و سفین است
 نام نکو را چون جد خوش منین است
 آنکه دلش خزن صفات گزین است
 یوسف ماهم بران خزیله این است
 رب قدیرش بچله حال صین است
 شوه شایسته و گزیه بهین است
 تا که بساط جهاں ز ما وین است
 رابطه نقل همچو جبل متین است
 تا ز ریاضین بهار باغ زمین است
 با و بهار ریاض دین متین است

تا کہ بمقرب بحضرت احدیت
تخت شہی باد جائے آصف ہختم
باد بستور قرب شاہ میسر

از احمد فرخ درشتہ روح امین است
تخت فلک تا کہ جائے مہرین است
گوئے قربے کہ با سیاہ زمین است

در تہنیت عید الفطر نواب ناظم الملک بہادر

شدم ز جور فلک دوش چون ز بس بخور
خز و مگر نتوانست تا کند باور
چنان بدور فلک بخت خفته شبیداً
چنان حواریت کم شد مگر ز فطرت ناز
چگونه مہر بر فروخت شمع در شبتار
چگونه ذرہ تواند کہ کرشد بہ فلک
چگونه غنچہ دل و اشود ز بوج ہوا
اگرچہ کحل جو اہر کشند پیہ در پیہ
مگر امید کہ سرمایہ حیات جہانت
کہ لے فلان بخدا روی آرد چندان
ہمیکہ از روز عید مبارک منجلی است
بکوش و فکر بہ فرما و بحر منی را
بہ ربہ حضرت نواب ناظم الدولہ
بکوش من چورید این نذر بخوانم باند

بہ گوش مژدہ لا تقنطوا رسید زور
کہ گاہ قلب حزینم شود قرین سرور
چنان سیاہی از روی رنگیان شد دور
چنان روانی گم شد مگر طبع بخور
چگونه روز تو اندشدن شب و بخور
چگونه خاک تو اندشدن چو سمرہ طور
اگرچہ باد صبا باشد آن اگرچہ دہور
چگونه دیدہ تصویر از ان بیاید نور
بداد وعدہ و اثنیٰ فضل رب غفور
بیش او نشود سی بندہ نامشکور
بیا بہ تہنیت میر مرجع جمہور
بہ سلک نظم و راہ آوری لالی منشور
برائے نذر گل اکستان نیشاپور
بہج حضرت او مطلعے چو مطلع نور

ایا امیر فلک قدر صاحب مقدور
انیس حضرت آصف جلوس بنیم حضور

تویی به عقل و فراست تویی به علم و عمل
تویی که غلقه ارتقا هست تو
سهم عقل سلیم تو نیست در عالم
همیکه شامل حال تو هست فضل اله
کجاست ثنای تو قدردان علم و کمال
تویی که پر تو مهر تو گرز و شمع
تویی که یک نگهت ذره را کند خورشید
هم آن تویی که ز صبح نسیم خلقت
هر آنکه از در تو نامراد بر گردد
نگاه لطف بفرما به بنده خجسته
ببین شکسته دل را بنده ز لطف و عطا
بر آستان تو آور و تا مرا تقدیر
خدا می و تو انا بدار و بت بجان
نهال عمر تو پیوسته باد اید پیوند
کفیل آل تو فضل خدا و لطف رسول

خلیل کعبه معنی کلیم طور شعور
نموده گنبد و وار چرخ را محصور
عدیل را در زین تو نیست چشمه نور
به خل رایت امر تو یکجهان بامور
تویی که هست ز تو خانه هنر معور
بروز عیش مبدل شود شب و بخت
تویی که خاک درت تو تیا چشم شعور
برنگ غنچه گل و اشود دل رنجور
بدانکه هست ز درگاه کبریا مهود
امیدوار که هست ضامن رنجور
ای هر جراحت ویرینه مرا هم کافور
زمانه گفت که گردیدی سخی تو مشکور
بدام شاد و برومند و خرم و مسرور
بهار عیش تو دمساز رحمت موفور
بختی هشت و چهار از تو چشم بین کار

در مدح حضرت یار و دکن هائیس نواب عثمان علی خان بهاء السیاح

سزاست خوانمت ارچون بهاجان جهان
که برده دل ز کف صد چوموسی عمران
رواست خوانمت ارکعبه مسلمانان
ز ابروان تو بر باد صفت صفهان
خط تو بر ورق لاله در خط ریحان
عدو و حمایت خلق ز گسفتان
که عطریار هوا گشت و عطر نیز جهان
که خلق بر سر هم افتاد چون ستان
شنیده ام که کنون بسته ظلم میان
که می نزدیکت این شیوه ای شه خوبان
بگنگ عشوه مکن خانه دلم ویران
اگر بخوای بر قی زدن مرا بر جان
که برق می جبهه آخر زو سج محل حیان
ببین بجام دو صد مایه برق شعله نشان
کنند ز آتش فرو رود بوستان جهان
همی به نیم تعلقل ستاندش ایمان
دهد بهم این ما غم جوان و آرزو جان

ایا پنجره رنگین بهار باغ جهان
دو عارضان تو فانوس شمع طور جمال
سیاه پرده برخ تا فکند از زلف
دو جا دوے از رنگ کاله برده رسم فسون
نوشته دعوی حس تر اهنار دلیل
بلائے جان جهان آن بلند بالایت
گره کش ده از زلف عنبرین شامد
قدم نهاده از تار بر زمین شاید
شنیده بودم کت جز گمان ساین نبود
بیا و بگزرا زین شیوه دل آزاری
ز تشنید بخت امل مزین آتش
یکه بران لب لعلین تبسمه بشکن
و گرنه خواهی هم آرزوست تا بینم
و گرنه باشو دنیا بگیر و باده بریز
که یک شمشاد صد گشت غم بسوزاند
اگر چه زاهد و دهر است اگر چه عابد شهر
اگر چه مرده صد ساله اگر چه مرده دست

اگر عذارت سادو بادو ش غازه
اگرچه آئینه طبع نکته سنج و بلخ
نه قاضییم نه مدرس نه محبت فقیه
بهار تو پیشکن میرسد چه چاره کهن
بیا و یک دو ساغر بنوش و بزم آرا

اگر بهار از تو تازه کار عشرت جان
هم این جلا کندش از فروغ حسینان
نه منع می کنم و خود نه می خورم نهان
مگر که بادو بنوشم بیا و بزم سفان
به بهار باغیم از مرغ شاه قصه بخوان

خجسته داور دارا خجسته عثمان

که نام دوست مناشیر فضل را عنوان

نظام معنیست گردون شکوه به کلاه
سفینه کرم و بحر جود و ابر عطا
سپهر عظمت و اجلال کوه حله و قله
به بزم نور صفا و به رزم تیغ قلنا
ضیای نیر اقبال نور مهر کمال
شبه گشتائی او نافه دست قلنا
شبه که باعث نشر علوم شد بکن
شبه که مشتری حسن فضل غلبت چو او
شبه که بر در او کالمان عصر دید
شبه که سکه فضلش به چار سو و خرد
شبه که رسم پرستش برض گاه ادب
شبه که هست از و پشت گرمی سلام

خدیو ملک دکن آصفه سلیمان مان
قوام دولت توین برگزیده زردان
نظام ملک و ملل غوث خلق غوث ثمان
بجزم کو وثبات و بزم رود و روان
صفای آئینه عقل سایه میزدان
شبه که همسر او ناشیده گوش جهان
شبه که جامعه را دوا و صورت امکان
شبه که هست او شد پشته علم ضمان
فرامتناع هنر حنیده همچو بازگان
قبول حام پذیرفته مثل نقد روان
که سلام پذیرد از مسلمانان
شبه که رونق از و یافت همه و رمضان

چنان رفیع بود بام قصر هست او
 بعد مدتش فتنه آنچنان خوابید
 بد و راست کهن قصه صولت وارا
 بنان دوست پی دوست ابر گوید
 ضیای اش پر تو دهم بهر سیر
 نگاه مهرش ز بهت ده ریاض کم
 نذر خدیو دکن بر دین افتاد
 من این چکامه ناجیه بیس آوردم
 به جان نشانی من بگروده انصاف
 خدا یگانا شاها تو ی غریب نواز
 غریب شهر که پرسد که چیست او صفت
 اگر چه لاله بود یک گیاست در محراب
 سحاب و ابرو شد بهین دامن گشت
 و نیک دامن امید من هنوز نهی است
 لولے دج تو هر چند برده ام نه فلک
 محامد تو نیاید مرا بحیطه عقل
 جهمان پناه توئی شاه دین پناه توئی
 مال خصم تو تا یک باد چون شب جبر

که در هوش پر و بال ریخت مرغ نمان
 که رسم عشوه گری شد زیاد مشوقان
 بعد اوست یک افسانه عدل و شرفان
 سنال و ستایه خصم نشتر گرجان
 صفای قلبش آینه را کند حیران
 عتاب و قهرش برکت ظلم شلفان
 ز کالین جواهر خوشترنگ گوهر ارغان
 بعد نیاز پی نذر خسرو گلبان
 که صیت نظم رساند مژده تا ایران
 غریب شهر تو یکپاره ضامن پریان
 بنی گهر همه به قدرت و رحمان
 اگر چه باشد الماس سنگ است بکان
 بجای نظره و نور بخت گوهر سلطان
 چنانکه دامن ساحل بقرب عمان
 شها مگر چه توان کرد بادل پریان
 مکارم تو نه گنج مرا بوجهم و گمان
 خیلای حمی و توانا بدارت بجهان
 جمال بخت تو چون صبح عید نور افشان

در مدح حضرت پیر فوج خدا جگر او شه مراد حضرت رسول الله

ز بیم صبح فرو رخت ز آغ شب پر دل
بساط ارض مطاشد از کثافت لیل
رسید لشکر رومی چونیزه با دست
همی ز مادر زنگی شب شگفت آید
چه طفلکی که به طفل ربود گوشت شرف
رواج یافت چنان اشرفی مهر بهر
فلک ز حق زین طلا می شیش رخت
بچهره هر سحر تازه غازه چون مالید
به شرق از پس کوه آفتاب روی نمود
دید از سر نو روح تازه در اجسام
رسید پیک صبا نامه بهار بدست
چمن چمن طبق زر صبا نهاد بیابغ
صدائے نغمه بمل غم فراق زدا
یکے نمود بدل شکر فائق الاصباح
هزار شکر که بیدار گشت بخت جهان
مگر تو ضامن داروی بهیشت خردی
و یاکه داده از دست رشته امید

بلند شد بهو اباد آتشین چنگال
رباط چرخ موار شد از طرازال
گرخت حبش حبش از خیال استیصال
که زاد و بچه بدینگونه چهره حسن و جمال
گرفت مملکت شرق به جدال و قتال
که قلب نقره کس سپس شد چو زنگال
زمین هم از صدف گل شمار کرد لآل
شد این عجزه ویرینه سال حور جمال
ویارها شد یوسف ز قید پناه ملال
به شیر جوی سحر دایه پرورید اطفال
دوید سوختن شاه دمان بر یتیمثال
درق ورق صفت گل نوشت کلک خیال
نوائے نغمه وصل نوید گوشت وصال
یکے سرود بجان حمد خالق الاشکال
که سایه کرد به فرقتش هماره زین بال
که از ظهور سحر نیستت خسته تا حال
و یانهاد بر پائے عقل خویش عقال

مگر نه دانی کانیست روز عید سید
 مگر نه دانی روز چهارم شعبان
 به خانه اسد حق ز بطن بنت اسد
 فروغ دیده حیدر رسوا چشم رسول
 شهید راه خدائش کلام و تشنه جگر
 بریده دست حسام جبار و جعفر
 هر برشته ضحاکم کبر با عباس
 از دست قوت بازو سید الشهدا
 نشان مصطفوی را از دست نیایش
 از دست شان علم و زعم و راشانی
 هم اوست حامی دین و هم اوست حاجی کفر
 به خلق خدمت او موجب ضایع خداست
 کلام طغش تو شیخ معنی رحمت
 سوم قهرش برق فنائت کشت حسد
 به جائی جوهر او راست چون پیشه
 پیش دست سخایش پشت جو زرد
 بر او همت او پاشگشته شخص قیاس
 نهند مایه قدرش چو در ترازد و چرخ
 گهر شود عوق شدم گر نماید لطف

مگر نه دانی کانیست صبح فرخ خال
 ربووه گوئی شرافت ز غره شوال
 بلال و ابر بر آمد مه سپهر کمال
 سلج خانه دین مهر آسمان جلال
 که پیشه کرد بدشت ستم سقایت نال
 شکسته باز و حمزه شکوه و دشمن مال
 که کس بغیر علی نیستش عدل و حال
 از دست شوکت فوج خدایتضلال
 از و طراز پذیرفته شق و اقبال
 چنانکه زیب فلک از هوائ زین بال
 هم اوست قاصد اطلال و دافع اضلال
 به ویژه بندگی اوست افضل اعمال
 پیام غمظش تفسیر آیه زلزال
 سحاب بهش جابخش مرزعه آمال
 درون آینه تیغ صورت آجال
 گهر شود همه ارقطه هائے آب لال
 با وج رفعت او مرغ و هم نخست بال
 سلکون پذیرد مانند کوه از اقبال
 نگاه گرم کند بمجد شود سیال

اگر نگویید او کاین و بد بدین آئین
 گنج صبا ندانید بیباغ دلاله و گل
 از دست و هر دو به دهر آنچه هست تیر از دست
 به اصل کیست و گر این اخ ختم رسل
 بغیر عشقش به قیمت آنچه از کردار
 از دست هر چه وفارابد هر قدر و بها
 و راست پای بر تر بارگاه حشمتین
 مرا دست نقش طراز نگارخانه و سر
 لولای وح علیدار را بر افرازم
 من و ثنائی جلوت مر قضا یعنی
 مگر چه هست زبان در دهان سخن بپایان
 بدین وسیله مگر سسی من شود مشکور
 من و خدای که جز عشق الهیت برود
 نه بهره ام ز متاع جهان و ابهتان
 گنج نشانه در دم گنج شکار الم
 گنج نهاده بز انوسرم نبضه و غم
 دلم گرفت ازین کارگاه مکر و فریب
 مرا و تیره زرق است و حلیه جوئی
 اگر چه گدیه بود از سوال برداشت

اگر نخواهد او کاین و بد بدین منوال
 شود نه باد خزان و چمن حریف شمال
 که اوست خاصه خاصان ایزد متعال
 به نسل کیست و گر بوالایمه را غمخال
 بجز ولایش بقدر هر چه از اعمال
 که کرد و اجر رسالت او چو او تا حال
 که هست بارگاه کبریا و عود و جلال
 از دست و اشد گلها می گلشن آمال
 با وج او زسد گر چه ضامن اوج خیال
 ز ابلهی است که بنجم جبال باشتغال
 نیارم این که به بندم زبان زند ال
 به روح سسی نهانست گو اقبال
 مرا نه زهد و ورع باشد و نه مال و نه مال
 مرا نه کیسه در هم مرا نه درج کمال
 گنج نواله اندیشه گاه طعم سگال
 گنج نشسته به اندیشه روی بر دیوال
 به تنگ آمده ام از زمانه جنتال
 مرا نه حوصله گدیه هست و دست سوال
 ایاستوده درگاه ایزد متعال

تویی که بر در تو ایستاده بهیچو گدا
بگیر دست بدست برین تو مرا

هزار خسرو و فقیر و قیصر و جلیل
بده عجاظم ازین ریخ و در و فکر و مال

در مدح نظام الملک آصف چاه سادس غفر الله له

ای زرنگین عارضت چون لاله گل باغ
ماه خوانم که ترا قدر ندارد و چو نیا ماه
صد غزالت از منت اندر خم کامل اسیر
کا کلت سنبل و سنبل ندارد و یک اسیر
روز و شب داری بنور بخت از مهر و ماه
حلقه حلقه زلف را بر عارضان زارده
گرچه لغت سنبل با غمت یار بجان خلد
کج ادائی زلف پرچیت نهاد اندر سر
ای دمانت مخفی و بهرین آلائی بستم
می ترسی کاین زمان حضرت محبوب علی است
حضرت محبوب علی آن بادشاه و ادگر
مرجع جهان و منبع فیض و کرم
نیز بهج شرافت بدر چرخ منزلت
دامن بجز سخاوتش رشک دامان بجا
واقف قانون نصفت بانی دستور عدل

وی ز مشکین کاکلت شمرنده آهو و تشار
سر و گویم گر ترا سر و سیمینار و ماه بار
از رخ چون نو بهارت و نخل حیدرین
چشمش آهو لیک آهوسه بود و ضیفم شکار
ای عینیت رشک ماه و عاز صانت مهر و
خوش تشار اندر جلب داری جلب اندر تشار
گرچه رویت مهر باشد لیک ریز و شرار
راست بالای و ای این رستی ناید بکار
ای میانست نازک و بر ظلم بند کی استوار
می نانی ظلم ناید اندرین عهدش بکار
عدل کسری میش عدلش گفته پیر و پوار
چون سلیمان باوقار و چون سکندر بختیار
آسمان چاه و رفعت آفتاب اعتبار
نونهال باغ جودش بهیچو نخل میوه دار
شاه کیوان مرتبت غاغان جشید اقتدار

و صفیها اگر اوستی کار آورد
هم نباشد لایق او گویم ارستم نغم
سرگنده همچو رستم مدیانش در کاب
از وجود عالیش شد دین ملت منتظر
گر کسی در حضرتش خواهد که ستایی کند
وست گوهر بار او را ابر گفتم نامم
کس نداند چو نتوان آیین رعیت پوری
عادل و باذل ندیده چو نتوان چشم مهر
بر مبارک روز مولود نو کاین روز
از سر اخلاص ضامن تهنیت بخان آمد
تا جهان باشد تو بر خور دار باشی از جهان
تا ابد بادا ترا شاه فریدین بارگاه

خضم را از سر یک جمله بیرون آورد
هم نباشد در خور او گویم ارستم نغم
شیر پیش خنجرش چون گر میسکین زار
از زین ایش نظام ملک دولت هوا
چرخ از سنگ حوادث می نماید سنگسار
زانکه چو دستش بار و ابرو شانه
چو تو کس ناکام کردن نداند کامگار
مادر گیتی نژاده چو تو شاه و شهریار
خوزم آمد در جهان و خورمی او ربا
تا کند امر و را الهمار مسرت آشکار
خورمی بادا بکاست تا تو مانی بر قرأ
غاشیه بر درخت اقبال دولت پیشگاه

در مدح حضرت صفیها سابع خلد الله مملک

تیره ابر سجدهم بر شد فراز آسمان
بر هوا گوی سلق نیزه دیو سیاه
قلب که در مد و جاری کرد از دور باخ
پهین شد در دامن صحرا چو خون کوه
آری آری این بود ایام صبا نشا

تیره تر از گیسوی مشتوق و جان کاوان
کو بغزیدن همی درید قلب کوه گوان
ابنساط آورد اما این سبالا از بهر جان
خار دار بے امان شد لاله زاری لسان
زانکه فضل لاله و گل تازه آمد و جهان

باد فروردین وزید وابر آزاری رسید
 خاک بر سر کن غم ایام را چون جو کھفت
 جام آن ماهی کہ در آغوش دارد آفتاب
 آفتابے کان فروزد شمع در بزم طرب
 آفتابے کان کند شام الم را مبع عید
 آفتابے کش پرستش میکنند رند خراب
 یعنی آن می کان جلا بخشد بر آه خیال
 می کہ آزادی دهد دل از فکر مایوس
 می کہ از دے روی زرد آید بچون صبح
 می کہ باشد تاب نیران افتد از در عقل
 می کہ پیش عشق و رسوائی خوشتر از رنگ نام
 می کہ رخشه در بجام انسان کہ عکس خود را
 می کہ اورا صادم قتال داند شیخ شهر
 می کہ گر پر گل فشانی مگل شود چو مانا کہ گفت
 می صلاے راحت جان است بہر لعل
 ہی بیاساتی ببار آن می کہ جان پرور
 ہان بیاسطرب یا دخواجہ بر خوان غزل

راع شد چون بوستان باغ شد بیت
 ساقیا بر خیز و در وہ جام را بر خیز بان
 آفتابے کان بود ہر ہم را روح روان
 آفتابے کان اسوز و ہم و غم را خانمان
 آفتابے کان کند کہ وہ الم مثل کان
 یعنی آن می کان جرم آمد بہ زخم را ہلان
 یعنی آن می کان صفا بخشد قلب طاہقان
 می کہ رسولے خرد از ترک الطواہیان
 می کہ از دے خوی در واید بکشت زعفران
 می کہ باشد آحمیان افتد از در کام جان
 زین سبب می سوزد این لہانہ و ساز و بان
 می کہ بخشد کام الذت کہ ناید در بیان
 می کہ اورا آتش سیال خواند بچہان
 عالمے صاحب کیلے شاعرے مجربان
 می دوائے درد حرانست بہر بکیان
 جرعه جرعه چند پیمائی بدہ طیل گران
 بار باب و جنگ مزمر با نوائے داستان

اے کہ انداز گاہت برق اندازد بجان
 از گاہ نیم نازت چند باشم سرگران

بے محابا در حرم دل بیا از راه چشم
 این دوزخ تا قیامت می خواهم و اول
 حور چیز دیگر است و یا چیز دیگر است
 ضلک آن روح مجسم را اگر خواهی ملک
 او سرود این غول بی باک ده خورم از ترس
 با قدم سنگ سرو و با حد هم رنگ ماه
 یا دوتا مار سیاه پیچیده بر بالا سرود
 یا که دو آه نرو و است بر نای خلیل
 یا که در جام می علین است مشک اینخته
 مایه سود است شمع افروز بزم عاشقی
 نوحس کسے در آن عارض گلشن
 قد او را هیچ تشبیهی نمیدارم بیاد
 عشوه اش صد دسته خنجر غمزه اش قصبه
 در به گفتارش هزاران سحر عیسی پدید
 آمد و پشت دید از حال مدتهوی من
 زود و صد تیر بجایم زین او را جاگذا
 سخت بگر فتمش دهن در دود و عشت و آ
 آمدن بود از چه هم فتن بدین دوی چرا
 رنجش را چیت باعث یا که از من بدید

در حرم دل نباشد جز توجا کس این بر آن
 گر چه باشد یوسف کنعان و گر حور جنان
 یار آن باید که باشد راحت روح سعدان
 روح خود را اول از قید علاقی و اربان
 شوخ سیم اندام این دور در آمدنا گمان
 هم بران ماه منور تره ابر زلفکان
 یا که ماه آسمان را شد بگردن میان
 هست یا نور مجسم را ز طلعت سائبان
 یا که ز هزار دها هست این حکام حریان
 سایه عنقا است نوحس را گوئی ضمان
 پر تو نوزان رخ بود نور دل صاحبان
 بان بگرا ز راستی نیکوان جویم نشان
 قزو اش صبحه تیرا بروش قوس آسمان
 در بر قمارش هزاران فتنه چون مجسمه
 ز دگره برابر و بر پا شد دانم نشان
 نشه ام از سر شد و بر لب سیدار غصبان
 گفتم طغیان این نباشد راه و رسم دستان
 ز حکایت ز شکایت ز حدیث و سلیک
 هیچ تقصیر و خطا یا آشکارا یا نهان

گفت آخر این چه مدہوشی از خود رفتی
گفتم آری جس تمنی کس محرم است عزیز
گفت فردا این نباشد حالت ملک کن
آصف سلیم نظام الملک بامون دستگاه
مدیحه اعلیٰ خان رستم دوران نظام
تخت بخت زور و وقت عقل و رای و چراغ
جو دوش عقل و دانش عدل و نصفت هر دم
تاجدار و تاج بخش و تاج گیر و تاج در
بنده پرور رحم آور عدل گستر و ادگر
شان و شوکت عجب مسطوت عود هست خرم
آری پیش بد سگالان را دل درو آشنا
ارغطای سیکرانش حبیب و امان کے
ہم فلاطون فکر است ہم ادبیت رس
حامی دین بہین و راج شمع متین
آنکہ چوں ہمیت کمالش ناید اندر انحصار
در جہان باشد وجود و تباد شد چوں کجسم
این شہ است آن شہ کہ باشد یادگار ملک
این شہ است آن شہ کہ زوشمارہ امین قدیم
این شہ است آن شہ کہ می بار نو بدش عدل و داد

نے ترانہ نے غزل نے قصہ نے داستان
بس و مضمون کہ وادوم ناکسار انگان
زانکہ سلطانت ہر علم و ہنر را قدر دان
رافع ریات علم و دافع جہل از جہان
نامش آصف باشد و باشد سلیمان نام
آن فرق و این کنیز و آن نیر اہم جان
آین شمار و این شمار آن عادت نظر چنان
حق شناس و حق پرور و حق پرست تہی سان
کنج و ارج و نوازش و چشم پوش و مہربان
ارجین و چشم از گفتار و کردارش عیان
وز کرم آشفتنہ حالان اصلا قوت جان
کے تہی ماند کرد امان بحر و جیب کان
نکتہ سنج و نکتہ پرو ز نکتہ دان و نکتہ ران
صاحب تاج و تاجین و خسر و اسلامیان
ہم صفاتش و خیال ہم بخش و میان
می یابد کرد یک خلق جہان قریف جہان
این شہ است آن شہ کہ باشد مغرب اندکان
این شہ است آن شہ کہ زوشمارہ امین قدیم
این شہ است آن شہ کہ می بالبر و نو شیران

این شه است آن شه که باشد رایه برودند
 این شه است آن کاو کشود پادشاهش
 این شه است آن کش بهر و نامه سر نامه افام
 ضامن این وزارت روز عید میلادش
 از دها شاه خواهی یافت مال از دردم
 یا تو آیین گویم که ای رت دو
 سما که اندر معنی رنگین است از و جهان از
 سما که معنی آفرین مار جهان را در عدم

این شه است آن شه که باشد ظل حق برندگان
 این شه است آن کاو بوده گوشت از نهان
 ورنه که توقع یابد نامه بهی خردان
 میخ نماید گرز تو بهر دها و اکن دها
 از دها گناه نهایی یافت قوت جسم و جان
 تا زبان اندر دها و حرف باشد زبان
 سما که اندر قالب الفاظ از معنی است جان
 از وجود شاه با معنی بود لفظ جهان

در معنی حضرت نظام الملک اصفی سادس (غفر له)

بهار لاله گل است ساقیا سمن بر
 چه باده باده جانفر چه باده غم با
 می که خور می دهد می که غم زول رو
 می که لمعات جمال از و غنود مجللا
 چو رنگ غم فزایدش بهی ز دل و این
 و میکه جام می خورم حجاب عشق شش شود
 بخیز چه بر زبان بجام آب شین
 به پیکرم دید چو روح و گرم سازش صبح
 که چون در آیدم ز دربت پر بحال من

بیار همان بریز چه بجام باده احمر
 چه باده آب زندگی چه باده روح پروا
 می چه می که ز شود مشام جان معطر
 می که مرآت خیال ز و شود منورا
 ز غم شگفت آیدش خورم جواب خلا
 ز هم ورق ورق شود عقل و نقل و فترا
 که آتش افکند بجان که هست روح سیکرا
 گسته و در چرخ را شوم بدور ساغرا
 رخس زبا ده برفروخته برنگ آذرا

دو چشم ز گس چمن دلب و درگ یاسمن
 و هانش کو تراست و خال سهند و ش بزرگ
 دو چشم عشوه بار او خلق برده وین دل
 ز عشوه در و و عیش هزار ناوک قصا
 بحیرتم چگونه مار راه یافت و بهشت
 بیا بین بزرگ زلف آن رخ کتایش
 ستاندا و بیکله باج از معادن بجا
 طبع ز مهر سازد و ز ماه پوشش کند
 چه داورے نظام ملک و ملت آصف شمر
 حضور محبوب علی خدیو اقلیم کن
 زبے عروج عیش که یا بوش داردا
 شے که در نهاد او بوقت آفرینش
 شے که در بذات او کرم شده مجسم
 سنگ اگر نظر کند ز رنگ العل میشود
 سمند تیز گام او دعا خاصگان بود
 و بیکه کشت عنان غمیط وقت گیر و
 هم از نسیم خلق او به خلق تازگی رسد
 بدورق امید ملک بذل دست تا خدا
 نزد پیش صولتش هزار پیل کوه تن

دو کا کلس چو ضمیراں دو عارض گل ترا
 ندانم از چه ره رسید سهند و به کوثر
 دو زلف مشکبیارم او بود جان کشور
 بشاکرین لبان او هزار تنگ شکر
 رخس بهشت و تیره مار گیسبه سحر
 ندیده کتاب حق اگر بدست کا فزا
 رباید او عبثه تاج ز فرق چرخ خضرا
 بیار و بمن دهد برائے نذر داورا
 که پیش بام رخس فلک زبس محقرا
 جهان عذو افتخار خسر و فلک فرا
 خیمه صعود حشمتش ز اوج فکر بر ترا
 کشاد کا خلق را نهاد دست او را
 شے که در شخص او چشم شده مصورا
 بنجاگ اگر گزر کند شود از خاک عبدا
 دم نورو بگزد و ز سطح چرخ خضرا
 ز نعل سیم اسب او جل شود مقعرا
 هم از نسیم لطف او مشام جان موطرا
 کشتی مرا و خلق حرم او ست لنگرا
 شکار تیغ پیش دو صد درنده تندرا

بروز ملک قحط را کرشمه نوال او
 شنائے خسروی ز تو سراید این گمان مهر
 تو ضامن اندر خیال هرزه پنج میری
 یے عروج چشمتش پے خلود و دوش
 چلقن بلو تا که هست نهر و ماه بز ملک

برای سل صلوٰۃ کند ز خاشته سبیرا
 بس اینیکه جمله خلق را مراد روح پیکر
 معصوم که توان نه کرد روح را مضمود
 خوش است شیوه دعا بارگاه داور
 چهاره حاسدش عنین دم نجات یاور

در تمجید خدیو

سحر از جانب دار السلامش روحانی
 ویرغ از غره هستی مو هو می که تیدای
 کند هر چند فکر عرش بیایت سطرلابی
 ستاد چون که دانی هست تو فیضی تہ تعلیمی
 پس را چند منخواهی کنی صقیل خود را
 تو شخص و عکس را تمیز نتوانی کنی لیکن
 ترا از وی نفس خویش ترس و پاک باستی
 به آرایش ده تن وین لباس پوشتن بر کن
 غبار عجب بر هر جان گردمال است
 یکے نیزنگ پر نکست هم و هم و رنگ
 همه گلکاری هم است اگر دانی اگر بینی
 حقیقت ز نقاب است تو در نیند نقاتی

به گوشم خور این طوطی سوز عرفانی
 خذر از گشتی پندار و نشو ملات فیضانی
 نه بینی هیچ اثر الا که از تبریح کیوانی
 رسد که دیور از دزدی خاتم سلیمانی
 که این آئینه از جوهر بند صد و دم میرانی
 ز شخصیت بی دم هر زمان از راه مادانی
 نه از ما زنده بمانی دیو و زکر و سحبتانی
 که بر نمازین جہمت نماید پوست خفتانی
 مگر این گرد را از دامن همت بر افشانی
 تو خود را مان جلی خویش یا لسل جوانی
 نمایا بکستان هوا کند صحرانگستانی
 چرا اہمت ہی بندی چشم دل ز نقصانی

چرا بر ابراهیم می نازی براه قارن قارول
 همه مدلول به معنی همه مفروض لایینی
 چو باشد حال معنی و امد پس تفاوت
 ز اسرار نهال حرف حکایت تا کجا خال
 تو سرگردان چرائی افتد در باب شکار
 بدر عشق دل در ده جگر و قند براحت کن
 جگر چاک بر ابراهیم باشد وجه صددا
 ره ابرهمنی بگزارد و گاسه سویزدان
 نمی بینی که نفس زونج بر امون تو باشد
 نه شوی طلب عصیان ز دل الا که نماید
 تسک جوی بادمان مهر مصطفی خندان
 بخوان در رحمت شیر خدا آن مطلع رن

چرا بر ابراهیم می نازی به قارانی و جرجانی
 چه حکمت لای یونانی چه حشمت لای سبانی
 اگر سطر و غیبی است به خطیت بیجا
 که انجانے اسطوری بکار آید نه لغمانے
 که گردش کرده گردشگر تقدیر یزدانے
 جگر چاک بر ابراهیم از سوادس با سطر
 هانا شانه از گمبوی کند دفع پریش
 بلے بود بجز راه تو لاراه ایمن
 به تاریکی عصیان جان دل را کرده طلبانے
 سحاب دیده از اشک انداخت قطره افشانے
 اگر خواهی نجات خود باین آلوده دایانے
 کز انوارش بگردشت جان تو نورانے

مطلع

الاله افخار سل آدم ستر یزدانی
 الادست تو دست کبریا در کار ساینها
 الالوجه تو وجه کبریا در عالم صورت
 الاتیخ تو چون تیغ قضا از بهر دفع مشر
 الخلیل کعبه ایمان لیل دو ده عمران

تعالی شان عبدیت که با مسمو و مسمای
 که بیرون حجاب آمد به بزم قرب ربانے
 الانفس تو نفس مصطفی در لوح روحانے
 الما ذات تو شمع استاد و راه ایقانے
 علی عالی و ذیشان امام انسی و جبانے

نبا شد بے بها گو چنین در قلزمستی
موس شد اساس دهر از فیض وجود تو
محمد را زوار حق تو هستی را زدان او
تویی آن عالی و اعلیٰ علی کش بر خیزم

نبا شد بر ضیا مشعل چنین در بزم ایما
شکل شد صور با چونکه از نفس هیولا
خدا را خانه زادتستی نبی را زار است جان
محمد جایش خورشید کرد از حکم ربان

مطلع

بیاساقی بگردش آرجام راح ریحانی
ندانی هیچیم رسالت این از نام و محمد
عیب حق ز کعبه سوسه لطفی باز می آید
همید علن سوک سلطان عالم بر خیزم
که ناگه حال وحی خداوندی فرو داند
نخستین بر رسول حق بگفتا و سلام حق
که لے محبوب داورای امین سر لاهوت
تامل بعد ازین در امر استخلاف و زین
پیشین سخن نقشید چون از جانب دله
نفرمود امر تا سازند یک نمبر ز محل با
کلام حق بران انبوه چون مورخ برخوا
سپس دواوه بشارت باز اذکملت لکم فی
نفرمود ایها الناس انکم میداند مرا ولا

که روحش راحت روح او نمیشد قوت بجای
همی در جوشن است امر در بحر فیض رجا
فراغت کرده ابرج و داع بیت ربان
توقف کرده بختی از سفر هر تن آسان
بدان سرعت که تخمیش کمی هر چند نتوان
سپس خاللیل حکم محکم آنکه میسر
ترا حکم است کاین پیام را بر خلق رسا
بود بر دامن تبلیغ گویا داغ نقصان
رخش از شادمانی تافت مثل مهر نور
بر و بر شد نشان از حل لب با قوت ربان
و گر یک خطبه بر من و شیرین با خوش ایما
که شد امر و حکم اساس دین و ایمان
علی مولای او باشد بحکم نصر قرآن

این کجاست بشنو کز ده حق رو نکر و آن
 علی بعد از نبی هست ایچنه می سنجی و میدانی
 به تحریف و حرف این شور و اصد بار اگر خوا

الای ضلالت است و دیگر چه بخواهی
 علی مولا علی و آلی علی اعلی عالی
 بود تکر از مضمون گر چه ناز و زیاده و زیاده

امامت چونکه دانی هست توفیقی نه تحصیلی
 رسد که دیور از دزدی خاتم سلیمانی

در مناقبت المیرزا علی بن ابیطالب علیه السلام

وام میخواید سیاهی از شب یلدا و من
 شد حجاب بحر اشک چشم طوفان زای من
 جانی صبا خون دل شیرین از مینای من
 گوش سکان فلک کرگشت از غوغای من
 پر زندگرا اقبال و صحرای من
 پروانه اندازد بر روشن نخت و داند و دان
 گیسوی مشکین و لبر ابدل شیدای من
 سر نهی این گنبد دوار زیر پای من
 سایه از من می رود و در دشت زای من
 در دل عنقا است گوئی مسکن و ما وای من
 سبز در کام ننگ نا امید و جای من
 سر سبز و رطاب باشد دفتر انشای من

وای بر کم یا یکی نخت عسرت زای من
 گنبد گردون که میباشد محیط شش نخت
 ناله غم جوشد از سبزه طرب در محفل
 زلزله افکند در ایوان گیتی ناله ام
 باد آتش نیرنجت پاک سوزاند و در
 در رهم مهر فلک گر شمع افروزی کند
 بسته در روز نخستین عهد نخت انتشار
 در طوق هرزه گریه از ره افتادگی
 حق بود در زم گرا شک خون برین نشوی
 خونمیه انم نشان خویش غیر از نام خویش
 غوطه در بحر طاب گفتم زخم دیدم که بود
 نامرادی یا بزم از جویم ردیف آرد و

حائل کوہ غمسم برنا تو انیم حسین
می شناسم غمخیزین راجا استجالت
وقت آن باشد که دل بدارم از دنیا دو
کار بندم زین پس مدح علی تفضی

پشت گردون گشت خم از بار ستم
خند دار امروزین بر ثومی فروا
کنج عزلت خوش بود با قلب عم بالادین
دوای گریه باشد همین امروزین مردا

گشت از فیض شنای حضرت مولای

عرش جولانگاه خورش طبع معنی ز ارمین

در امید اینکه بود آستانش آفتاب
نازش بر فلک برگنج اخترهاست کا
منکه خلستان عشق صفت پیشین
بار نار و غیر دل شلخ نهال آرزو
منکه هستم در رخ آن سنخ عشق علی
جای خوی بنگر که از تاثیر مهر عارش
قطره بحر دلائے زوج منت احمد
بسکه از صہبای حب باقی گوشت رستا
مثل مستقی در آن بر سیکه سار مضی

آرزو دارو که گردوش بر پا
ریزه با باشد که بردار خوروه مینا
فخر رضوانست گریا شد چمن پیرا
در ریاض عشق شہ بنگر ریاضت ہا
پہلوی روح الامین باشد بکبت جا
می طراو قطره ہا در عشق از سیما
ہیں صہ می جونی نشان از گوہر الامین
منت ساقی کشد کے جام استغنا
رونہ گرداند ز ساغر شوق حرم خا

صہامن از ہنگامہ روز قیامت باک نیت

تا بدست من بہ بینی دامن مولائے من

در نعت خاتم الانبیا صلوٰۃ اللہ علیہ وآلہ

آنم کہ بہ سنگام نختہ رانی
 آنم کہ ز لمعات فکر کردم
 آنم کہ ز رنگینی بیانم
 ہموارہ بود فکر من گل افشان
 کلکم چو سحابست پر لالی
 یاد فکرت نظم نہ هیچ بینی
 ہر نقطہ کہ از خامہ برفت نام
 ہر حرف کہ بر صفحہ بر نگارم
 از نعمت من عشرتی بوجد است
 غافانی عہدم بہ نکتہ سنجی
 سرست من کہتہ کمالم
 یک شاعر زندانہ مشرب استم
 از دست نگاری سخن بسدو
 ہے دلبر کے ماہ برج خوبی
 کہ سادہ رباید مستلح دہنم
 بس سادہ و بادہ مرا خوش آمد
 ہر ہوسہ بود زان لبابین شیرین

عدد ہوسہ زندہ بر بسم معالی
 بر قرصہ خورشید زرنشانی
 شد دامن قرطاس ارغوانی
 دور از چہنم صرصر خزانہ
 طبعم چو محیطات در روانی
 بیزنگ و بہارت ز تنگ بانی
 باشد بضیاء نجم آسمانی
 باشد بہ بہا شعری بمانی
 وز نالہ من باغسان نغانی
 تا آنی عصمہ من خوش بیانی
 در شیب کنم عیش و جوانی
 نہ شیخ معمم کیلیک بانی
 ستانہ زخم بادہ مغانی
 ہے ساعر کے درج کامرانی
 کہ بادہ فزاید نشط جانی
 از ہر چہ طرب زابد ہر فانی
 نوشین ثمر شاخ زندگانی

ہر قطرہ بود زان شراب زین
 اما بطیان چنانکہ بینی
 ذوقش نہ بہ تحریریں جوشِ مستی
 با سادہ وبان ازالِ کرام
 تا وارہم از شید و کیدہستی
 برنامہ یک کارشن زدور
 بہودہ چرا دم زخم زعشرت
 ز آلالش خواہش جو بہ نام
 قاآنی عصم چنانکہ گفتہ ام
 من دم زخم از فخرِ سلِ اوم
 اورغفہرا در مدیح شخصہ
 من بال کشا در ہولے ولے
 و دوش ہمہ از سببہ معلق
 قاآنی و رقاص و مطرب نے
 بزم شرف و روح قدس و ضامن

گلگونہ کشن روئے زعفرانی
 آرے بت سادہ چنانکہ دانی
 غوغش نہ بتقریب عیش رانی
 در فخر کشم عیش خسروانی
 تا بر جہم از دور آسمانی
 با اینہمہ دعوا سے کار دانی
 ناویدہ گئے روئے شادمانی
 آزادہ روم راہ زندگانی
 من نیز نو از مئے موسانی
 حستان زند او از کرم کیانی
 اللہ قسلی خان ایل خانی
 برتر پر سے از اوج آسمانی
 سر جوش من از سببہ اللہ شانی
 تن تن تقنا تن تن تن تنانی
 در زمزمہ نعت ہمزبانی

مطلع

خود باعث ایجاب و جہانی
 نقش قدمت و ہر اسبانی

لے چہ بگو جز خدا تو آنی
 لے نور تو وجہ ظہور عالم

اے نام تو تفسیر اسم عظیم
 اے روئے تو مرآۃ حق کنائی
 اے شخص تو تصویر بے مثالی
 بے سائیکیت از خدا خبیر داد
 خود ظل خدائی تو سایہ ات کو
 بے سایہ قدت است و سایہ تو
 از علم علیی مدینہ لیکن
 ہر چند کہ باشی بقید امکان
 از دور و آدم ولی ز آدم
 من احمد بے میکت از بخوانم
 شریعت نہ از اذن یا وہ گوئے
 ناچار ز منت تو لب بہ بندم
 ہر چند فرومایہ ام بہ طاعت
 دارم ز تو لائے آل پاکت

اند غطت کیت با تو ثانی
 اے نفس تو کنز خدائے دانی
 کو سایہ نباشدش ہم نشانی
 حرف است بے سایہ معانی
 از نور خداوند ضوئی
 جز حضرت باقی ہر انجہ فانی
 خود را چو خدا دانند ندانی
 ہے گامزن اوج لامکانی
 در پایہ فسندون از گمان گرانی
 ترسم کہ خودت از درم برانی
 کفر است بے سطق العنانی
 امین بس کہ خدا ہر چہ گفت آنی
 عمرم بسہ آمد بہ را یگانہ
 در سینہ نہاں گنج شایگانہ

ضامن برہ از ہیبت دوزخ
 در بندگی خود گرش ستانے

دریج حضرت صاحب الامر علیہ السلام

رخسہ در کار محشر اندازد

مالہ ام طرح دیگر اندازد

دل غمجان چو آتش افروزد
 گرمی عشق و سوز پنهانم
 خار خار جفا سے حسرت باغم
 مژده خون نشان مرجان بار
 ناوک بے پناه آه حسرت
 تفت خار اگر از آتش هجر
 مایه بخشد گران به کان کبر
 هوس چو من کو در قفسه دل
 خویش تن راز سرد مہری دہر
 پایہ سقف محب افشانند
 نختے از دل کشد به تار نگاه
 گر براتے ز فر افسردون
 اتمقانش به برکتند به خیز
 نہ کہ من کو ز راه بے لوثی
 و غم از راه و رسم چرخ کبود
 رس به جائے طسلا فروریزد
 رہروان را به وادی پر خار
 خار در دامن گل آویزد
 تر به خوان عاقلان نہ ہند

در دل مہرا خگر اندازد
 شعلہ بر جان آفر اندازد
 در جگر نوک نشتر اندازد
 چاک در جیب گوہر اندازد
 از فلک ہفت اختر اندازد
 ہفت دوزخ بہم بر اندازد
 چشم چون گوہر ترا اندازد
 کہ بیرنج قہر محشر اندازد
 در مقام سمندر اندازد
 جان بہ خاک مقہر اندازد
 در بہ گردش چو فرزند اندازد
 پارہ سازد بہ صرصر اندازد
 جل زرین اگر خسر اندازد
 ذرہ و زر برابر اندازد
 کہ عزیزان محنت اندازد
 نفع در بوتہ ضرر اندازد
 بنہ و بار از سر اندازد
 گل بہ دامن صرصر اندازد
 زعفران پیش بر فرزند اندازد

گاه ساغر به خشت خم بزند
 گاه از رند احتساب کند
 که ز خشک آب آتش بگیرد
 خون شب زنده دار عابد را
 خویش هر صبح از غور بدوش
 بخردان راز جویش رشک جود
 حیف ازین سفله خو که بیض زلف
 آه ازین داورے که داورین
 یارب آن آفتاب کو که مرا
 یارب آن ساقی خجسته کجا
 سا که دامان بے نیازی من
 نره های و هوے ستانه
 گرم جولانیم بر آه طلب
 دست افشانیم به بزم طب
 به تو اشک باری نفسم
 زخمه بتار ساز اگر بزم غم
 خامه را در بستان به بنیانم
 طره نظم را چو تاب دهم
 عیسی طبع از سپهر کمال

گاه مینا به ساغر اندازد
 گاه داعط ز منبر اندازد
 که خیل به آذر اندازد
 در زرا ند و د ساغر اندازد
 خوش روی منصف اندازد
 گول کهینه بر سر اندازد
 ته بال کبوتر اندازد
 همه کارم به محشر اندازد
 نمی از دامن تر اندازد
 که مرا به ساغر اندازد
 گرد برف سق قیصر اندازد
 شور در بحر خضر اندازد
 مهر و مهره را ز محور اندازد
 زهره را خود ز منظر اندازد
 پر دبال از سمندر اندازد
 پیس هر عطسه عنبر اندازد
 آب حیوان مقطر اندازد
 عوض گوهر خستند اندازد
 همه همه سوز اندازد

فسر صورت تراش منی نو
 نه شاپور کلک شیرین کار
 هر زمانم خیال بخت باز
 آن منم کش به بز مگاه من
 گفتم از بذله تلخ و ترش شو
 پیغمبر خدیو کشور دین
 زود با واکه همدی مهدی
 رایت فتح را بر افراز
 مریح از در زناد آتش خو
 در یک آشیانه از ده عدل
 نو جوان را بذورق آساید
 مومنان را صلابه عفو دند
 هیبت او اگر طناب کشد
 شعله اش چون با احتساب آید
 حلم او حکم اگر به رحم کند
 گرم او اگر به جوشش آید
 ابر گیتی نو ال دریا بار
 ابن مریم ز فیض نفاسش
 گر پر دتا به دزد و دجاش

از گریبان صد آذر اندازد
 روح معنی مصور اندازد
 لعل تمام به منظر اندازد
 نطق کرسی فلسه اثر اندازد
 بذله در شعر شکر اندازد
 قلم زم فکر گوهر اندازد
 پرده از روی نور اندازد
 قلم و طعنان زیاده اندازد
 بیخ کفر از جهنم پرا اندازد
 شاهباز و کبوتر اندازد
 عادیان را به صرصر اندازد
 کافران را به کیف اندازد
 باختر را به خاور اندازد
 زهره از دست دزدان اندازد
 خله از نوک نشتر اندازد
 هفت دوزخ به کوثر اندازد
 زرخ قلم به گوهر اندازد
 روح در مرده عاود اندازد
 طایر سدره شپهر اندازد

آن دل و جان ضیعفم بر روان
 یکسرب مر جی ز پانگتند
 دشمن ار خویش را بر سرکش
 بر برش گرچه درع فولادی
 خنجر تیز دم و دم افشاند
 مغفرتش به چو کاسه وارزون
 هیت حق کشد ز قالب روح
 مهر الطاف عالم افزورش
 نعل بر فرق فرقدان سایه
 بپشد هر که رادق کرش
 بزندشت پایه تاج شاهی
 خسروا عشش بارگه شالام
 ای عجب کش سپهر عبده جو
 نه تویی آنکه فلک هستی را
 آن تویی کش قضا بزیق دم
 آرے آرے تویی که کلک قدر
 علمت کان لولای حسد بود
 که پسندی که دهر سفله مرا
 ضامن و محبت توی حاشا
 مگر این شعر از فردنی شوق

که دو صد باب جیسر اندازد
 یکجهاں عمر و دامن تر اندازد
 سر میدان بر ایام اندازد
 تن به دام قصه در اندازد
 برق و شل تیغ جوهر اندازد
 منو از سر بردن بر اندازد
 پیش ازان کشن تن سر اندازد
 هر کراسایه بر سر اندازد
 پای به خشنده نیر اندازد
 ست خود را به کوثر اندازد
 هر که دریای او سر اندازد
 بر درت هر که بستر اندازد
 که به این گه به آن در اندازد
 پای حسنم تو لسنک اندازد
 اطلس چرخ اخضر اندازد
 هر چه حکمت بدفت اندازد
 سایه بر هفت چنبر اندازد
 به حقیض خفا در اندازد
 چه تواند که در سر اندازد
 در بدفت مکرر اندازد

زود یاد که هندی بادی

پرده از دوسه افوراند از د

دینیت فریاد غلبت عظیمی مہاراشترن شاد بہادر
و صنعتی شیح کہ از اولین حرفین علی الترتیب نظام الملک
دام ظلہ و مہاراجہ تہمین السلطنہ بہار می آید

نازم بہ بخت خفتہ کہ بیدار شد و اگر
خلعت رہود جلوہ امید از حریم
ایدر صبار رساند پیام زمان گل
میجو ارگان شہر پے آب آتشین
آن یک بہ نعت خسرو زیجاہ ترزبان
لیلا سے بخت رام خدیو جہاں پناہ
مہد امان و امن بود ملک از حضور
لطفش و ہر نظارت گاشن شاخزا
کرد و خلق را بنود راستی شمار
آز دور اجلات سلطان مگر براہ
صد شکر کن کہ یورے نخل بند ملک

مستم بنیر باوہ کہ شد عہد غم بستر
امت فرو د رحمت و لطف و اوگر
اینک و زید باد بہار ان بہشت دور
رقصان بہ سوے سیکدہ رفتند چون
این یک بہ بیج حضرت دستور نغمہ دور
جویاے لطف شاہ وزیر نکوسیر
ہم بنائے جو رکند صدر ذی ہنر
سمش بر د حرارت نار از دل سقر
رفقار دہرا بنو خسلق رگہرز
یاد ہم این ز صدر طریق سلوک در
ملک است چون بہشت برین سبز بستر

فرمانروائے ماکہ حکیم سیاست است
 جز کام خشک و ویدہ تر خصم شاہ را
 از جملہ شاہ دراپے دوستوریش اگرید
 هست این دلیل ہیں نصفت ز شیریار
 سیدین مقرر شد و شد از ہوا پیش
 از ہوا فضا کے ملک و لادیز و لکش است
 بر ربط نواز آمد امواج رود و نہر
 عشرت و از عشرت و کار این آن
 دروست شیخ و شاب ہمہست ہوشنا
 آزادگان بہ دعویٰ زہا و چیرہ دست
 مشتاقی و ملولی عاشق حدیث پار
 ظل خدا بہ خلق و رعایت کشاد
 لالہ بیادہشت فرو داغ بیدی
 ہر دل ازیں نوید نوید نشاطات
 ضامن تو ہم و طیفہ خورشاد بود
 گو شاد باش و شاد بزی تاکہ در جہا

یارش مدام فتح و قیاسش بود طفر
 نبود نصیب پہنچ خدا یا ز خشک تر
 از لطف باز داد بحدار حق و کر
 لاریب بود جائے قمر منزل قمر
 سر سبزی ریاض ال جنت نظر
 لاشک ہوائے دہر بود بس طربا
 طنبور ساز دادہ اوراق ہر شجر
 نعمت و دلے نعمت و رکام ہر بشر
 تا دیر و خانقاہ ہمہ خون روز دہر
 با کشتا بہ خدمت ساقی بلند سر
 ہمزازی و حریفی شاہد شدہ سمر
 آئینہ شد عدالت و رحمت بہد گر
 و بختگی گل شدہ پیناں بہ گرد زر
 رونق گرفت مملکت آصفی ز سر
 از بہر نذر جنس دعا و ثنا بہر
 شادیت مدعا و مراد دل بشر

در منقبت مولانا موسی الکوین علی بن موسی الرضا علیه السلام
(به اوزان هزج و مجتث)

خجسته ساقی من از بر لے ساقی کوثر
نوید شادی و عشرت برید گل آرد
سحاب رحمت و اور فشانده لولوی لالا
نوائے بلبل بنید اصدائے خند گل با
زبزه ساحت بتان سپر و اختر تالان
بنفشه رسته در اطراف لاله چون گلشن
نسیم غالیه آگین شسیم نسر و نسرین
بنوشکس از ان بحر ابر و شاند زیبا
فیض همت ساقی به چون عشرت ساقی

به خیزد آتش تر را به آب خشک در اورد
به دست لاله خود روست جام با ده احمد
قیاس شاد گل شد صبح از در و گوهر
به قلب خسته ما کرد کار مرهم و خنجر
شفیق و خیری و بستاند غم و سووی و
به زلف خم به خم یا رسنبل آمده همسر
نوید جرعه نوشیش برائے خاطر مضطر
ز دست ساقی رعنا به یاد ساقی کوثر
به طر حانظ و جانی ترانه ساز کن از سر

بیاور از پیے توصیف زلف و عارض دلبر

بداد سوده عنبر دوات یسد احمر

خجسته دلبر بیباک و شوخ و چاک و چلا
بهار وادی کشر نثار گلشن جنش
کلام او همه رنگین میان او همه تیرین
چو مالک عنبر لوزانش گرد ماه و دهنه

مثیل یوسف کنعان کفیل صفت آرد
سواد خطه بابل فدائے جادوی عبهر
دانش خسته حیوان زبانش موجه کوثر
خوش چه ماه و دهنه دور زلف تیره عنبر

ندانم این گل ابر شکفته چون بر ریحان
 خندنگ عشوه اش آفت میان عالم رولع
 به خیال و لعل شکر خا و سلک گوهرندان
 گنسته سلسله سنبلی ز تاب گیسو و کامل
 که دیده هندو و طرار مثل گیسو بخمار
 که دیده جادو و کش اصل ز اهریمن آید
 رمنده آهو و صحرایه دم آدمی افتد
 و تیغ آخته بمید اگر دو جادو و اورا
 ز فیض عارض ز کنش رنگ و بو به گل آید
 حدیث حشمت حشیم چو ضامن آید به لب
 چه داور آن شمشادان امام ضامن
 علی عالی و اعلیٰ گزیده بنده مولانا
 سلیل و دود و عمران خلیل کعبه ایمان
 جلیل و بر تو اعلیٰ کفیل دینی عقبی
 جهان عظمت و شهر جلال و کعبه رفت
 بهار گلشن عالم بهار گوهر آدم
 حلیم و راحم و عادل جواد و جواد و جلال
 امین و مفرز و اسرار و سر ظاهر خالق
 و صبیح شمس احمد دلی و دالی و مژد

خطش چرخسته ریحان و خاش چون گل ابر
 خرام نازچه آموزگار فتنه محشر
 شکسته رونق بازار مشک و بسد و گوهر
 سواد خط بابل خراجاد و صیبر
 که دیده جادو و سرشار مثل زکس کافر
 که دیده آهو و کش صید آدم و تندر
 و لیکن آدمی افتد به دام عشوه اش ابر
 برون بر دهم مرغان جان خلق ابر
 و ز آب چشمه حشیم و سیده لاله ابر
 جفا و ابر بر خواهم انیک بر داور
 که عدل و شده ضامن به صلح جبر و کوثر
 سرور سینه زهر اضیاء دیده خیدر
 ستود و حجت یزدان دلیل و ابر
 مزمل کلفت دل با قسیم حبت و کوثر
 سپهر حشمت و عرض فخار و رحمت و لودر
 فسر و غنیر عظم ضیاء دیده اختر
 شمع و اشع و پر دل کریم و اکرم و برتر
 امام برحق و صادق کتب ناطق و او
 قوام دولت سرمد نظام عالم اکبر

صفائے چہرہ دانش ضیاء و زینت
کمال فطرت باری بہ ذات او ہمہ نعم
ہر ربشہ جرات نہنگ بچہ صولت
بنائے عالم امکان زرائے او ہمہ حکم
مقوم آمدہ زائر و قوام ہستی عالم
ہوائے کوچہ او چون نسیم گلشن جنت
گیاس گلشن جاہش بہائے سبزل جنت
سہام سلطوت او مرگ گیو و رستم و زین
سموم و امن تہرش لبیب آتش دوزخ
ہوائے گلشن عشقش وزیدہ چون نسیم
ز فیض رحمت سلطان دین مالک دنیا
جواب گفتہ حضرت عمید لومکی انبیک
بحق چارہ تن ای خدا و خالق مودلن

چہ مایہ مایہ نمازش برائے خامہ و دفتر
صفات اکمل و عالی بہ طبع او ہمہ مضمیر
پناہ محکم است فشیخ عرصہ عشر
نہال روضہ رضوان ز فیض او ہمہ شمر
کہ بہر عالم اعراض ذات او شدہ جوہر
گدائے ورگہ او خواجہ تاش بود قیوم
کمینہ ذرہ راہش جواب زہرہ ارہر
غلام ہمت او کیتباد و خسرو و سحر
نسیم گلشن مہرش برید عشرت بہر
بنام من زدہ گردوں صلا و سنی افد
چرخ فکرت من بسیر سادہ شد اختر
ز فکر باطل خصام من برآید اینہہ خوشتر
نصیب من بکن اید طواف روضہ طہر

ترکیب بند نغمہ طرب

تہنیت الکریم مبارک حضرت اقدس و اعلیٰ نظام انجمن سبب نخلد

یا خدا دیدہ بہ دیدار کہ حیران کروم

ساحت جان بگل حسن بکستان کروم

حیرت آموز سکندر شدم از کثرت شوق
عشق کردم بے سادہ رنج خوش نظر
نسخہ وحشت من برشته شیرازہ شد
معنی وصل ندانستم و هجران گفتم
روستای اطمحتم کثر کاسته بود
کے زدم زخم بہ ہنجار بہ تارک
ہیں چہ پرسی ز طرب جوشی شوقم اغم
نہ بہ ذوق مے کوثر نہ پے حور و تصور
لوح پیشانی من نقش طبع و امیت
عشرت آہنگی جان چون خم می خوشند

دل صد بارہ فراچیدم و دوکان کردم
شدم از کار و لے کار بہ سامان کردم
ساز جمعیت از ان زلف پریشان کردم
شوخی عشوہ نفہیدم و حرمان کردم
لاجرم حال صد شملہ بد امان کردم
شکوہ از خویش تنم بود و ز جانان کردم
کہ بہ تہ جرعہ خود و نوت رضوان کردم
ہر چہ کردم بر عا جوے یزدان کردم
سجدہ بردر گعثمان علیخان کردم
مگر آہنگ شنا خوانی سلطان کردم

دستہ دستہ گل صد برگ شنا آوردم
زین نوا بلبلکان را بنوا آوردم

ہے کجائی بت کچھرہ نسیرن اندام
بلہ بر خیز بہ آرائش بزم عشرت
امر کن امر کہ گرد آوردت خادم خاص
حکم دہ عود بیغور و زو و عنبر سایہ
چون ز حد بگذردم سر خوشی و مستی فود
ہے پیالے بزم نوسہ براں عارضین
بادہ ان جوہر جان کن ہم جوش شبانہ

باد ہموارہ بہار گل بہ سریت بکام
گل بہر گوشہ بخشان چو بہار ان بزم
مطرب و ساقی و صہبا و بط و بط و جام
تا معطر شودت بزم و مرست شام
نہ بود و سوسہ ششہ نہ بیم نام
ہے و ماوم یزغ تا بہ سحر بادہ شام
بادہ آن قوت بدایں کان بواز دل آرام

باده آن نیش که نشتر بزرگ عقل زند
 باده آن روح مقطر که چکد از انگور
 باده آن برق جهنده که دوازده باغ
 پختگی لای سخن مایه ناز است و لای

باده آن نوش که بر زاهد خشک است حرم
 باده آن عیش مجسم که ده عشرت نام
 جابجای خون بوج حرارت که کند پخته خام
 پخته آنکس که کند شیوه خود و تیغ نظام

حضرت غوث زمین غوث زمان صلوات
 میر عثمان علی شاه دکن آصف جاه

مر حباله مه سود که نامت ارجست
 حیدر آید شد از مقدم تو خلد برین
 حیرت آینه جوشد ز صفای درو با
 نمنه شوق طراوش کند از موج نسیم
 آب نوشین باغ باده خسرو دارد
 مفلک غنچه ز گل ساغر صبا خوا
 طفل بر نابود از لیض هوا چیت
 نایب باب طرب بود کلید به تو
 غره ماه رجب بسمه باب نشا
 میر عثمان علی آنکه ز شیرینی لطف
 خسرو علم نواز دشت دانش پرور

چه قدر در جلوتش دی عیش و طرب است
 روز و شب بارش باران عینا آست
 شهر بیک است مگر مرکز صنع عادت
 زخم مضرب بود او اندول را لبست
 دانه گندم خشک به طراوت عنب است
 عطش اش شور تقاضا و نشید طلب است
 بر فروت جوانی کن مساعی است
 چرخ اکنون به وداری مهان است
 روز میلاد سلیمان آصف لغت است
 همسر او به سخن نه عجم و نه عرب است
 که تر و تازه از دوزخ علم او است

شاد زی شاد که در نشتر هنرمی کوشی
 بادت آن باده گوارا که ازین خم نوشی

من ویزواں کہ چنیں شاہ ندیدست کے
 عاویٰ خوش سیری دادگری دادست
 عہد تو بود پے بھل دم باز پے
 راہزن کردہ بہ اقبال تو کارے
 اگر از پنجہ خرشید کنندش کلے
 کہ رباید ز رہ طرز عمل خار و خے
 ز دل بوالہوساں کا ستہ رنگ ہوتے
 گوش گم کردہ رہاں چون لہجہ اجرے
 کے بود مع چمن لایق کنج قفسے
 بدعائے تو بر آید چو بر آید نفسے
 کیست خہلن کہ دریں عہد جا نذرے

خسرو شاہ جہان بود ازیں مشیے
 باز لے پاکدے لے ذی کرے باختمی
 بہر گلزار ہنر دور تو دوران بہار
 در میاست کہ تواند بزند پیش تو دم
 جہذا رفعت ایوان عدالت کہ سزد
 لے زہے سادگی و طبع باین حشمت دجا
 خور و آوازہ اگر ام تو وقتیکہ بکوش
 چشم بر چشم عطاے تو ہنوزم بازست
 خود تو انصاف بد چہ قلیش محبس دمن
 ہست بس انقدرم از رو دل شاہا
 کار شاعر نبود وصف تو انشا کردن

خسرو رحمت حق درو جہاں یا ر تو باد
 ہر اوت روو این عالم و در کار تو باد

نغمہ مراد

۴۰ ۱۳۴

لے سرت را برید وای طرب از ہما
 بر تو از روز ازل شد ختم انعام خدا

مرجبا ماہ جب اہلا و سہلا مرجبا
 لے رہ عیاد لے شہر فضیلت انشا

چنین است که در نمود به تقویم دهو
هم درین مه شد رسول حق به بزم قرب حق
هم درین مه باب غیر فتح شد بر بنویس
شاه ماهم شد درین همه ذوق افزا بود
شاه گردول مرتبت وار حشم جم اقتدا
محمی دین ضعیف و حاجی شرک و ضلال
هم دلش پر حشره انوار علم و معرفت

مرکز است این مه محیط دوره ایام را
هم درین مه یافت تشریف نبوت مصطفی
هم درین ماه است میلاد علی مرتضی
خاک پایش باد یارب سر به چشم بقا
خسرو اختر سپاه و سرور نیز لولا
رافع رلیات صفت قانع جود و جفا
هم کفش بارنده ابر ازری راهبشوا

شاه و باد آن ملک کس چو تو شاه داد دانه
بج صد رحمت نوید یک نگا ہے داد دانه

لله الحمد از روز و راجل بد امان دیدم
بام و در را از دل یک خلق آئین لبت
پور عمرال و ابر بانک صلا و جلوه
بوده ام یک عمر در و آشام جام نظام
انک از مستی بوج آتش تر میدهم
در حضور آصف سابع چو بارم داد دانه
لے خوشا در بار در بار شهر کا نجا چشم
از سحاب نوری شیش سوفا سائال
دیگرم نبود لب حور امیکه ن آرزو

دولت سیدار و بسج عید سماں دیدم
شهر را آمینه دار شوق پنهان دیدم
پیرو بر نارا به طور ناز پویاں دیدم
از طرب خود را چو جام مرور فضاں دیدم
دفتر نجی که از دوراں و راں دیدم
خوشتین را در غمر فاشک سلیمان دیدم
زینت چندین هزاراں باغ ضلوع دیدم
فرش بنم از کسوت تار گجان دیدم
لطف یا بوسی عثمان علینان دیدم

ای نظام ملک و ملت ملک نیک نامی از تو باد

عدل و اکرام و جلالت را تمامی از تو باد

بادشاه خسرو اکیهان پناه و اورا یک نجم میخیزد اندازد به بام لوح تو ایکه در نظم فلک برده گو در سبق هر که آرد دعوی تصفت پند و پی شری هم سیاست را از تو بنیاد مهت استوار نزدت گلزار امید خلائی را میسر جامه را دیده کا بنجای تحصیل علم هر کجا پوی روان جوئے ز انوار علوم فیض رایت آینه خاں داده و کن آفتاب	پست باد از وقت جبه تو بلی چنبیرا از قصر فلک افتاد زین افسر از سلاطین جهان از باختر تا خاورا در گریبان بایش برد از خجالت هم عدالت را از تو نشر بیعت و بر موبزان بگر ز عثمان ساگر آب کوثر اوستاد ادب آید به لوح دو قفرا هر کجا جو ی عیان ز آتنا حکمت جوهر تاج کسیتی را بود این خطه بنشان گوهر
---	--

تا ابد این گوهر تاج شرف خشنده باد

بر سر عثمان ماتنج شنی زمبند باد

گل و مید بسمل بتان خوش احافی کند نسخه آواب تحت طاق نیاز استرا حسن انازم که عرض جلوه بر ما مید از رخ مسکین دلم چشم حرارت و درنا در قناعت زندگی بر نیم گمانی کردیم ملک من دقتی که بند نقش از سنگ خال سیر بلخ آرزو تالار و در بلخ عدل	باز طبع شوغم آبنگ غرغوانی کند عشق بوی میزند چون عقیق بمانی کند لن ترائی قسمت موسی عمرانی کند شان با صد چاک دل جمع پریشانی کند گرچه در ملک سخن فکرم جهان بانی کند ان کنم در هندی کا ندر پارس تانی کند داسن دل صدارم گل چیده بستانی کند
---	--

اشاره بجانب دیوان فغان اردو که موسوم به آبنگ خیال است۔

خضر راه میبکده شد ذوق می انجامد چیت جام مکنند گردالم راست و شوش	یارب آن ساقی کجا کو جام از افی کند گر کند نزل زلال فیض عثمانی کند
--	--

لطف بے پایاں شاهی قطره را دریا کند
صد قلوب مرده را در یک نفس احیا کند

ای مجسم لطف یزدان بر غریبان یک گما جو روزنا انصافی و تزویر و اطلاق تو قوت دانا نیست جز خون جگر در دوزخ روئے آسایش ندیم پنج روز اندر چهل خامه را ندیم سال سی نیمزد و ز انعام کمرک ویدیم که کس داد غیر با ن داده است صد هزاران هست بر خوار نواختن منکه نقش بوریام باش راخت مختصر یک آرزو دارم که تاجا دین است	خدا من بیچاره آمد بر در تو داد خواه آسمان افطرت است و هم چو روشن آسما نیست در قول لسان الغیب جای اشتبا کرده ام از عمر خود پنجاه منزل قطع راه نظم و نثر بے شمارم خود برین معنی گواه زیر کسب در سایه فضل خدا جستم تپاه چند باشد خسرو این بنده با حال پیام غیتم حاشا طلب گاه عروج و غروباه فارغم از فکر مایحتاج سازد لطف شاه
---	---

لطف دادار صد شاها ترا در کار باد
عمر خضر و نجت اسکن در همیشه یار باد

مرثیہ بر کسب بند

بر وفات حسرت آیات جدی و مولائی حضرت حجۃ الاسلام
 ابن بیت الطہار علیہم السلام مولانا حکیم السید علام حسین موسوی پوری
 الملقب علامہ کنٹوری طاب روحہ جل جلالہ

سینہ از داغ الم و اماں گلچین کردہ ام
 از طرا از خونچکاں آہنگ تنہیں کردہ ام
 عشوہ در کار بہار شان نسیرین کردہ ام
 آئین تاداسن از نگ نگارین کردہ ام
 تاجہ بد بادے من محبوب و سکین کردہ ام
 بے سخن و کار جان چہین نوش از نشین کردہ ام
 پیش ازین گزشتگوہ دوران آئین کردہ ام
 رخنہ از ہی ہاے درنا سوسن گلین کردہ ام
 نوحہ بے تابانہ سرور ماتم دین کردہ ام

دیدہ را یا از از گداز دل غم آگین کردہ ام
 دیگرم بر ساحت جاں لالہ کاری کردہ ام
 دیگرم ناخن سوسے خسار کان چشم کش کردہ ام
 دیگرم سا طور راز و ساز با قلب دگر کردہ ام
 دیگرم زہر ہلال رنجت در ساغر فلک کردہ ام
 گرچہ بر ہر تلخ و ناخوش ناگوار ابو صبر کردہ ام
 بیش از نیم نیست تاب قید آئین خرد کردہ ام
 نیز غم نا قوس برب مثل تر با نجان کردہ ام
 تا کہ تکلیف با عنان از دست شد غلج کردہ ام

جائے حیرت نیست شور و شور اگر برخاستے
 ماتم علامہ کنٹور محشر زانستے

یاں دها صبر و تحمل بر تنایم پیش ازین
نال را در معرض بهنگامه جرم حشر را
آه می مالد و درون سینه کانش زن به چهر
سینه از تیغ غم علامه خود هم پیش ازین
طبع من از هر چه پنداری بسوزان کمتر است
گوشه عذرت بمن ده باغ و بستان ز بهل
هم بر اتم تابیا ویزم به تقدیر خدای
بر در خیر الوری علامه را آرام کفیل
خوشتن را تا کجا افتاده منجم خضر

دل ز کف شد بار این غل سنا پیش ازین
در تحمل با تو غل بر تنایم پیش ازین
پیش ازین غور و تامل بر تنایم پیش ازین
از قضا رسم تجال بر تنایم پیش ازین
گر چه باشد سایه گل بر تنایم پیش ازین
شور به بهنگام بلبل بر تنایم پیش ازین
پنجه باد و تو گل بر تنایم پیش ازین
با کس و نا کس تو سل بر تنایم پیش ازین
یک نظر شما با تنافل بر تنایم پیش ازین

با دیال رفتند این دو رضالت تا کجا
ما و گمراهی و رسوائی و ذلت تا کجا

خواجہ باہر نا عبوان نازی بود
آیخ آرخ سیدما از سوی ما رخ فیتا
کاشن حم آورد و برکتا ہی آمال ما
بود شیخ مفضل اتقان نوای گرم او
تا جگر ما پود و دل افشرد و بهنجار و
علم از وی انتصار حکمت منتظر بار و
ناشر احکام دین ہادی راہ مستقیم
شمس ایوان افضل و اعتماد و اجتناب

گلشن اسلام را ذواہترازی بود
گر چه از دنیاے دوح و نیاززی بود
وجه استغنا اگر عمر دلازے بود
چون دلش را حقیقت ہوز و سازی بود
مایہ رشحات کلک او گدازی بود
علم و حکمت را ضمیرش گنج رازی بود
در مضامیر مفاخر کہ تا زری بود
بیر رخشان اوج امتیازی بود

ایکے گفتی از جہاں علامہ فت این تہم
 کاں حقیقت دیکر است دایں مجازی بودہ

یعنی تافہائیں ہستی فتن نام اونگاشت
 اولاً بر صفحہ توقیع دوام اونگاشت

چشم با جوشید و سیل اشک تابا جیون سپر صیت گفتور و چہ نیشا پور چہ روم و دعا دہشد دیر ہتی چون آن در یکہ اندر یکہ تازہ عرصہ فضل دہنشد زیر خاک چوں اجل جل الوریہ حکمت یونان برید گنبد بے در اگر بر خاک افتد با کفیت حیف آن ذات کمال آیات از دنیا بر شد غروب آن آفتاب آسمان علم دین جسم دین شد رخنہ دار از مرگ آن عالمیجا	شور ہایا ہائے از گفتور بر گردون رسید بر سر ہام گونی از قضا شخون رسید قبر شد کان شرف کان گہر کمون رسید خاک بخت تار فلک از ہامون رسید خوش از ہند و ستان تا خم فلامون رسید بر زمین قصر فلک فرسای دانش چون رسید کر و جودش طالع بان رافع گوناگون رسید جہل و ظلمت دہرا دیگر پیر امون رسید ناوک خارا گزارش بر دل محزون رسید
--	---

شمر لے گردون رین شورے کہ بر پا کردہ
 تازہ دلغ مامر اولاد طے کردہ

صہا منا این مرگ مرگ سید گفتوریت مرگ علامہ بود مرگ سرو سواد قوم بہر اخلاص سازد رخنہ ہا در جسم روح لیک تہواں ادب انانیت تقدیر قوم چونکہ آسان نیست مردن ز ریتن و شوار شد	بہر طلب غریبان محض این ناموریت زندگی بے کسری را و جہان توریت جنبش موج نفس کم از دم ساطورت گرچہ جان را تاب بہر حضرت مغوریت ایں غم جانگاہ مد خورد دل مہجوریت
--	---

هر که اینی درین غم چاک زو جیب چون نه گرم آه بر آن شانی فسخ از من چون نه نالم آه بهر آن فقیه به حال این شرف مخصوص با سادات نیشاپور بود	نیت دل یکباره آهن است اگر زنجیر نیست کش عدل و ثنائیش بر حجت جهنم نیست کش کمال فضل از اهل نظر مستور نیست مام گشتی راو اگر نه اینچنین یک پو نیست
--	---

باز نتوان یافت چون آن حجت اسلام
رخصت یک ناله تا بر هم زخم ایام را

قطعه

دیر و زبیر مگاه یاران شخصی حاسد به طعنه گفتا گفتم از ریزه چینی او من مرغک دانه چین او کم من ذره دست کم سوادی گر شیر چشم ذره را تا بش نه گه فراید این را	یا قوت فشان شدم ز گفتار تا آنی را مرا نیست هجر آس که نه هیچ آدم عسار او صاحب خرمن است و خردار او نیر اعظم ضیا بار خورشید گمان کند ز پندار نورے کا هد از ان نه زهار
--	---

دینیت تقلی و اکسیرین الحسن بن نظامت سر رشته سر کار عالی

یکه دوش دست و گریبان شدم به گردون دون طبع پیمان شکن

که آخر بدین مایه تفصل و هنر
 من آغم که عرفی و شاپور را
 نظیرے و خاقانی و انوری
 یہ پسند اگر شکر افشا نیم
 وے نیت قدرے مراد جهان
 نبو دم و ران عہد و احسنا
 کنون گرچه فیضی و بوالفضل
 کنون ہر گجاہست صاحب کمال
 نہ بینی کہ من باچنین طبع زاد
 ہنوزم سخن بود بربہیں
 الاضامن این سا محو رنج و غم
 تراہست آن قدر وانی کہ نیت
 کمال و ہنر را مجسم شبیہ
 سیادت پناہ و شرافت و ثار
 بہ گلزار ملک آبیار علوم
 از ازو کہ بہر چنین بوستان
 یہ فضل خدا و بہ الطاف شاہ
 چو از بہر کار نظامت سخت
 بہ فرمان نفس الہی عاقبت

چنین چنڈ باشم اسیر سخن
 نہم داغ خجالت بدل از سخن
 بر در شکست بر شوخی طبع من
 چو طوطی شود ز داغ شکر شکن
 وے نیت و قمرے مراد کن
 کہ ممتاز بودند و انائے فن
 بہر ہرزو با فے شود مستحق
 بہ آشفتہ حالی بود مرتہن
 باین خستگی دادہ ام جان و تن
 کہ در خورد این مرزہ در گوش من
 مدہ طبع نازک بہ تاب و شکن
 نظیرش تہ آسمان کہن
 تو گوئی خمیرش ز علم است و فن
 فلک رتبہ سید سراج الحسن
 کزو تازہ تعلیم را شد چمن
 نغمہ بہر س کہ یورشدن
 بہ ادگشت دامن کسری مقہر
 دو سلسلے بہ ابداع شد سخن
 مسلم شدان خدا شہ سخن

میخوارگان شهر بر پیر می فروش
 اینها به خیر مقدم شده تهنیت میرا
 لاریب از تقرب دستور شهریار
 محبوب خلق آصف و شیان نظام الملک
 لطفش بدون زحمت خیل ذوالقول
 کسری که بود دشمنه صیت سیتش
 اقبال است چاکر و اجلال پیشکار
 صد شکر کز کدیوری غلبند ملک
 فرمود شاه دعوت دستور خود قبول
 جز کام خشک و دیده تر خصم شاه
 الطاف خسروانه بدستور کار برد
 همواره با وزیر بود هوش ایخدا

از هر طرف نور دم نمودند بر سر
 یلدائے بخت رام وزیر نکو میر
 آلا ن مفتخرین شده سعدین جدر
 دارائے داد گستر و سلطان دادگر
 و هب و عطا قزاق ز تناسه هر بشر
 لا لاصفت ستاده جم و قیقت جبر
 همت کینز و خادمه خاص او طفر
 بار آورست غل تناسه ماوگر
 به آمده کلاه و قارش ز سر بر سر
 اے دادگر نصیب مباد از خشک و تر
 در منزل و قارچو خور گشت جلوه گر
 راحت فراچو هر پدر است با پسر

قطعه

میریل تصدیقه کتاب مغان رنگ به نواب عماد الملک حسین بلگرامی

دوش گفتیم به طبع منی ز
 حاصل نیست زین بگر کاوی
 کشت بازار شاعری کاسه
 نمایند فرق شر و شمشیر

کاسه چال کمال را منتظر
 خون منی بنا کاست بدر
 باده آمیز شد بخون جگر
 نشناسند غیر از اغیبه

منکہ بروم برش پایہ نظم
 بے صلہ بدخ و شور بے تخمین
 ناگهان عقل گفت کہ از ضلالتان
 مثل یوسف بیا بہ مص کمال
 از معانی کہ پیش خود داری
 آنکہ در ہندست مغز قوم
 آنکہ از ضیف آب باری او
 دوست مرآۃ فضل را صیقل
 میر و الاہم عماد الملک
 ہم سخن را از دست آب برو
 گر نماید قبول نذر ترا

ایک از غم بیایہ دارم
 بے نیازم ز منت کشور
 از قسلی مشکو بہ جہل سمر
 توی ارمایہ دار جنس ہنر
 بہ ادیب سخن شناس بہر
 چون میان ستارہ ہاست قمر
 نخل بہستان علم بار آور
 دوست صمصام عقل را جوہر
 مہر خشان چرخ علم و ہنر
 ہم از وہرہ در سخن گستر
 باش منظور صاحبان نظر

قطعہ بر انوار ناظم الملک

ایا امیر فلک رتبہ ناظم الدولہ
 نمازد تشنہ ز آب زلال فیض کے
 دم سیر شمار و مریض ناکامی
 ہیکہ کاتب قدرت نوشت روزنل
 قرار یافتہ از خوبی مقدر خویش

مراسم قبلہ امید آستان شما
 دمیکہ موج زد این چرخ ان شما
 بہ محفلے کہ دزد باد بوستان شما
 کہ ریزہ چین نشوم من نہر خوان شما
 جزیر سایہ و امان زا ومان شما

در آدم چو بسک مقربان شمس
که باد دولت و اقبال همنان شمس

پیار من زده صد بوسه مرانی با
کنون دعائے من است این بارگاه کرام

قطعه عرض حال مولوی عزیز مرزا

ای معجز از تو هست دهم دکن
نیر رخشان چرخ علم و فن
نور علم از قلب صافی مقربان
و خیال تو بجلوت انجمن
از چه شد جانها بهر تهرن
از حدیث حسن اخلاقت سخن
از نوال خوان اکرامت دهن
محشرستان تمناهست و من
منتی بر دم رب ذوالنن
میشدم نازان به بخت خوشن
لیکن از نیرنگی چرخ کهن
کو کب من تیره دار و روزن
صبح من بر شام غمت خنده زن
تا کجا از تفت حرمان سوختن

ای جناب میرزا ای مفتخر
ماه تابان سپهر عقل و رائے
بزم علم از نور رایت ستیز
لے جمال تو بجلوت غم ربا
اگر عزیز مصر و لہا نیستی
هر کجا بینی ہی راند خسلق
هر کرا بینی تہی بنو و را
یکجا نرا کام بخشی هست و تو
چون تو گشتی مستند از فضل و
آب و رنگے یافت کشت آردو
بر نیاید هیچ کار من هنوز
کس نہ بینم کو چراغے پر خند
شام من صبح وطن را عذر خواه
تا کجا این نا ایددی دادینغ

شد خلاصم بایه صبر و شکیب
چند باشم هرزه گرد اند جهان
تا مگر از چهر زنگین بر کشد
بوده ام بحیال بیش امیدوار
من میگویم که این و آن منم
لیک نقصم گشت محسوس و کمال
جز در تو خود تو میدانی نیت
نقصه را اگر نواز دو و نیت
چشم دارم یک نگاه التفات

شد و داعم طاقت قنایان
چند بودیم پانگه را اندر دکن
شاید مقصد نقاب خویشتن
نیت فسر و از پی امروزین
ناقصم سرتا به پای پی فطن
هر فیضانت چو شد پر تو فکون
بهر من امید گل هست در دکن
تدرا فز ائے خداوندان فن
حله گرداری دریغ آنهم زن

قطعه عرضی

شبکه در خواب شدیم از اثر کلفت
گفتم ای راهنمای همه گم کرده رها
بار با خرد بگو شمع که بتا آید شما
بخت برگشته از آن زمره بگو من شمع
همه از تاب الم روز قیامت شبین
یا که در قسمت من نیست خراب عشر
آن بزرگ این سخن حسرت و یاسم شنید
گفت ز نهار مخور رنج ز ناکامی ما

خدمت حضرت گشتیم سعادت اندوز
خلق را نام تو در راه طلب شمع فروز
بس غریبه شده فائز بهرام و فیروز
کز ازل این فلک غله من شد کس قوز
همه از بخت سیاهم چو شب یلداروز
یا که مینایم با مهر و نشانت هوز
آمدش قلب به بیچارگی من در سوز
پس هریش بود نوش ندانی تو هنوز

رہنمائی کمنت سرے جنابے اینک
 فسٹ اسٹنٹ رزیدنٹ جناب تل
 بحر و خار کمالات کہ یک نکتہ او
 آنکہ تائید ہنر خاصہ قومی او
 آنکہ خورشید ضیا گستر لطف و کرمش
 تو ہم از مہر عطایش نہا کسب فروغ
 ضیائی این مژدہ جان کش بخشم چو سید
 بے قیہ ز ہر باب بخش کر دم
 کہ یکے گفت ہما فارس شمار سخن
 قطعہ عرضی و انموذج اشعار و مح
 چہ عجب گر نماید نظر از چشم قبل

زود باشد کہ شوی از کرم او فیروز
 کہ شد از نیر اقبال خود عالم افروز
 بہ فلاطون و ارسطو شد حکمت کموز
 جہل را آنکہ شد از برق ادب سخن سوز
 دزدہ را ماہ صفت ساخت تجلی اندوز
 صورت زردہ بخورشید خورش دیدہ بدوز
 چشم بختادم و دیدم کہ شہر گشتہ روز
 تا مگر طائر مقصود شود و گشت آموز
 نیت کس بر سخن نہیں نظیرت امروز
 از پئے نذر خد او ندیک ملک بدوز
 ز آنکہ جز جوہریاں نیت جو اہر اندوز

برو عا ختم سخن کر دم و باد ایا رب
 نیز بخشش کتابان چو کوز نیمہ روز

قطعہ تبارخ ولادت پسر دارعلی جان بہرہا

از کرم ایزدی ایسہ ہی دارد
 شاد بزی در جہاں و خورمی اندوز
 رسم پیشہ کن بحضرت سدر

خود تو خواب ارچہ بخت باشد خضتہ
 دارد دل از خار و غاش و سو رفتہ
 داہم دارد چو گل خد اش شگفتہ

خاصہ درین روز ہا کہ سید مارا
مرح درین وزن دقافیہ چون گنج
قطعه تاریخ گو سے دندربیاور

داود فضلش سیر خدائے نہفتہ
حرف نہ گفته بہ از قضاوی گفته
دوختہ در سلک نظم در نشت

بائسنہ ہجری بیاد گیر از ضامن
گو "گل گلزار آرزوہ شگفتہ"

قطعتہ مقدم ہر ہائیں سلطان محمد آغا خاں کہ
بنی قریب براے چندہ محمد بن نیوری علیکدہ بر اکبری و افروز
شدہ بود

ہے بیا قدرت خلاق انس و جانیں
گر ہمی خواہی بحسم افعال جانہ انگری
از پئے تجلیل دار العلم اسلامی بینہ
ایکہ در خرابی و خوابت نیست کلم از خواب
ایکہ بر بانگ بلبل دم از مسلمانی زنی
مردن اندر قرق گنای گرت نبود ہیں
نوح قوم ماست آغا خاں اگر خواہی بخا
جان مال دوست پارادقت دار العلم کن

قالب سبحان مارا باز گشت جان بین
جد و جہد و سعی ہر ہائیں سر آغا جان بین
قطب دین صورت سیارہ سرگرداں بین
دیدہ بکشداد و جمال خویشتن کیکن بین
غرق بحر جہل کشتی مسلماناں بین
ایک از حکم خدا نوح است کشتی جان بین
خویشتن را تاختہ بندشتی ایشان بین
نیرا قبال خود را باز نور افشان بین

خوانده گرا لایضی اللہ اجر المحسنین	کوش در احسان و نقد اجر و در امان بین
معنی احسان نمی دانی اگر با بسیا	شکل احسان محسم شخص آغا خان بین

جان فدای مقدمت ای محسن ما از خدا
سعی خود مشکور و از اشکرای احسان بین

در تهنیت عید الفطر به نواب میر جنگ بهادر

دوش گفتم بھب دم دیریں گفت حنا من تراوش قلمت گفتم اکنون دماغ شعر کراست گفتمش قدر قیمتش چون نیست گفت نے نے زجاں عزیز تراست گفتم آری پوشتری نہ بود گفت من شتری نشان ویت گفتم آن کیت کش سدا میج گفتمش مید روزہ باد صید	دورے بار باب و جنگ خوش است بریا از مے فرنگ خوش است گفت آیا شکر بہ تنگ خوش است نتوان گفت کہ این ترنگ خوش است گوهرے کان باب و رنگ خوش است ہم زالماس پارہ رنگ خوش است کو بہ فرد فروغ و منگ خوش است گفت بدخ نذیر جنگ خوش است ایں دعا از دو صد خفنگ خوش است
--	--

می عشرت نصیب اجاب بش
بہ مذاق حد و شرنگ خوش است

نامہ شوق موسو غریبی نیہال احمد نقوی ایم ای ایل

منصف کریم نگر

ہاں کشائے ازخ صد شکوہ باب
 آزارہ تر باغ سیادت را نہال
 عدلی عالی نسب والا حسب
 اے گرامی تربہ من از جان من
 مایہ نازش برائے من توئی
 بلبل بتان سرے من توئی
 بودہ یکچند با من ہم نفس
 تا مرخص ناشدہ رفتی ز من
 نے سلام و نے پیام و نے کتاب
 نامہ بنولسی یکے گر سو کے من
 من ہم آخر خیر خواہت بودہ ام
 نا بلد بودم چو من کوئے ترا
 یک زمانے چشم برہ بودہ ام
 منصفی عدلی من المضاف دہ
 بعد چندیں جستجوے و جد و کد

تا نو لیم سوئے محبوبے کتاب
 ایل دانش مسند آراے کمال
 ماہر قول و خبر علم و ادب
 اے بہ در و بکسی در مان من
 چون نہ من با شتم بجائے من توئی
 ہمہ ہمہ و ہمہ ہمہ من توئی
 اینقدر داغ کہ دل بر دی و بس
 با کہ پوستی و بگستی ز من
 رسم الفت را مگر شد سد باب
 حزن و غم ہی شدی و بجوے من
 طالب تو قیر و حاجت بودہ ام
 جسم از باد صبا بوے ترا
 حسرتے بر حسرتے افزودہ ام
 دوستی را این نباشد رسم و در
 عالیہ شتم نشانت را بلد

چون نشانت را بگشتم به دیر
شکوه را خواهم ره دیگر ز غم
تا که از تار رگ جانم صد است
هر کجا باشی خدا را رگ تو یاد
گاه گاه به هم زد و راقدا گان

می نگردد جان من از شکوه سیر
زخمه بر تار رگ جان بر زغم
نغمه آتش پیر نهال احمد دعاست
از نور روشن باد نام اوستاد
بو که یاد آورده باشی جان جان

تایخ دیوان عیسی حسن فصاحت لکھوی

گرامی گوهر بحر سیادت
به بزم شعر سدر آرا سئ معنی
عروس نظم را مشاطه کلکش
روان پرور کردانی و کلامش
فصاحت را از دناز بلاغت
چسب از جوئے فکرش آب درنگی
غزل زو مشک پر و چون غزاله
درین ایام کنز افکار قاسم
فراچیده است یک دکان معنی
به چاپ آمد چون مجموعه لغز
تراضامن اگر تشویش سال است

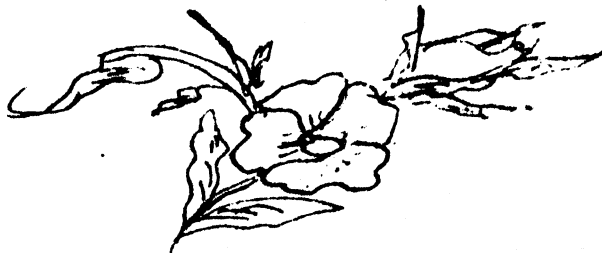
فصاحت حسد ملک فصاحت
چسب نطق حسن افزا سئ معنی
گهر شهوار سدر تاسر به سلکش
زند موج اب حیوانی به جاش
بلاغت را از دناز فصاحت
بش از شوخی نقطش ترنگی
حدیث شوخ و برنگین تر ز لاله
شده باز از حبس نظم کاسه
زدیوانے که باشد جان معنی
جهانے راز بویش تازه شد مغز
نخواں آتش که (آثار خیال) است

شکرنام

بجواب عید کارڈ به سرکار هنر کلسنی مہاراجہ سیرین السلطنت
شاہ صوفی تطلہ صدر عظمیٰ باب حکومت سرکار

قطعه تبریک عید ماہ شوال آمدہ
آنچنان بالید بر خود فارغ البال آمدہ
ذره دشت تحیر مہر تمثال آمدہ
گویا قند مکر رہت کہ امسال آمدہ
شادمانی موجزن ہوا ہ باد از نام شاد

صبح دم از پیکہ شاہ عالی پایگاہ
از دفر شادمانی صفا بیدت پای
یارب از فیض کہ گردیدہ ضیا گیر شرت
این نوازش چون نگار آمد از سر راز
باد قند عیش و عشرت اماند کا شاد

بسم الله الرحمن الرحيم

غزلیات

چو فرغ دیده دل ز دست دیده از چہ دنیا
 بجای روم زد و خودم به عتاب گر تو به دنیا
 چه حد و درک نمی رسی که بروی و هم و گنا
 چه نماند غم و نماند غم تو بپایا تو بپایا
 چو نهال غم زین دل زد دست خویش نشا
 به نظر به جنبه ناوکی و به ابروان کمانیا
 ز کرم عبید نباشد آن که نیا ز بنده ستانیا
 همه یار اند تو پیکر همه پیکرند تو جانیا
 همه ز چشم برای و همه شب باه و فغانیا
 به سیاه خانه من دراکه برخ تو هر زمانیا
 به چشم تو نیست گزرترا سخن از صحنه یانیا

توئی عین دوزخیوں ماکہ بنایا عیانیا
 ز جبار چه پیکر کشیده ام با سنگه سیده ام
 چه مجال طائر عقل کو بجای وصف تو نرند
 ستم از جاب نیم فنا که حکمت بود و چون
 نه کمر برابر آتش و نه رطوبی و جنتش
 همه صید ز دل کنی به نوگر و وفرو تنی
 برا چو نیست بغیر جاں چه کشیم پیش تو ارمنا
 نه کنه به سن تو بمبری اگر ست حور و گری
 چه شد لے دل هوس آفرین که بهیبت و تمکین
 چه شود شود اگر این سرب فرغ حسن خورا
 نرسی غلوت انس تا نشوی ز بند هوس با

ستم است ضامن دل حزین فراق شد به جل قیس

نه خبر زانه اثر ازیں تو چه طور جان هبسانیا

ماند در سینه کی داغ نشانے ز تو مارا
 ہرزان بہت گرتا زہ گاتے تو مارا
 دل ہر کینہ فریبہ بیانے ز تو مارا
 گر نبودی بلب خستہ فغانے ز تو مارا
 ذرہ آید بنظر مہر نشانے ز تو مارا
 چاکے از دامن لہست جہانے ز تو مارا
 آگہی داوہ کیے مرتبہ دانے ز تو مارا
 اسے بے مایگی آسودہ روای ز تو مارا
 حلقہ فکر بود بند گرانے ز تو مارا

دل دیوانہ شد از دست بہ آنے ز تو مارا
 نہ جھانے نہ وفائے نہ نگاہے نہ ادائے
 گرچہ دیدن ز تو امکان سیدن تو آسان
 جان شوریدہ نمی یافت پناہے ز غم ہجر
 چوں شیون تو بہر خطبہ شان و گرامہ
 ما بایں گرمی مہکامہ ہستی چہ گراں ہم
 ما و تا یا یک عزت و شان تو رسیدن
 فکر دنیا نہ بداریم و نخواہیم بداریم
 کیے تو انیم ازیں دائرہ بیرون نخرایم

جان ضامن تو ہماں باش کہ ہستی بہ نہانی
 آرزو نیست مدارات جہانے ز تو مارا

بہت از ان منت بجان خضر نہانی مرا
 تا نمیدانی مرا و انم کہ میدانی مرا
 تا نہ پنداری بیا و خویش سیانی مرا
 بے بہا باشم اگر باہیچ بستانی مرا
 آتس شد موج عمان از دُشانی مرا
 بہتے تخت صبا اوج سلیمانی مرا
 چون نچن و رطلہ خود ساخت زندانی مرا
 شد رگ ننگ ریش تحریریشانی مرا

مرحما ساقی چہ جامے کردی از زانی مرا
 این تجاہل چوں برسم عتوہ می و رزی بود
 بر خودی از بخودی راہ شکیل بستہ ام
 گوہر و دراز تو لیکن در خطاب افتادہ ام
 و انہم تا دامن ساحل شد از بے باوگی
 موج دودے بش نبود نالہ سامانستم
 گردش دوران کہ می ناست نامی نیم
 سجدہ ریز آستان یارم از غدرم بندہ

از در خود بدرد دیگر چه سیرانی مرا	کو در و دیار و دار کان نباشد زان تو
گفته از زان فروش جنس حیرانی مرا	ایکه خود در بزم نازت سرگران قتاده
دین ما فبیده سیگیر دبه نادانی مرا	مدعی را بین که با عقل تو هم میشه اش

هنا من آن باد مخالفت کش خرد نامیدند
همچو موج بوس گل آرد پریشانی مرا

متلع ناله هم بر باورفت از نادانی ما	ز تنها آه شد تجلبت کش سخی رسانی ها
که از خود فتنگی با من آرد خود رانی ما	به خلوت گاه نازش آینه دار عز در ستم
که یوسف را بر زندان برد شرم پارسانی ما	به مصر خود فروشان جنس غیرت صرفه ندید
دل شکسته دایس گونه دشت آشنائی ما	شکاف زره گونی که میدان قیامت شد
پریدن بے پروا بال آرد شکست پانی ما	ز عشق بے بصاعت نامرادی حاصل آمد
بود بے نور آتشی چشم کشول گدائی ما	برد نور حیا از چشم دون طبعان طبع کاری
سوی دیر از حرم آرد و ذوق خوش تعافی ما	چو اینجایا فتم نخته نشان از صنعت آفر

تو دو عوائی گوناگون فضائل مر جابقتنا
نیز ز نیم جور این همه گندم نمائی ما

صیاد و خوشی تن و شکار خودیم ما	غافل ز کار خویش و به کار خودیم ما
از ناله میل را انگزار خودیم ما	و مساز حسرتیم که از دل نشان دهد
اینک زیاس آینه دار خودیم ما	کو ذوق آرزو که به بهنگامه شرودیم
بلغ خودیم ما و بهیسا ر خودیم ما	ما این چنین دلی سبب و بهیا ر کو
نازاں بطرز نقش و نگار خودیم ما	از ما شکر کاردی نیز نگ هستی است

بیگانه ایم از خود و در خویش تن گسیم از گریه های شرم به آغوش جنتش	معنی صفت غریب دیار خودیم ما اندازه گیر دوق فشا ر خودیم ما
	چندان ز قیس حزن انا لیسیم فرقت ضامن بهر طریق دو چار خودیم ما
ساده ما ساده دل و ساده بت پر فن ما گرچه قمریت پر وبال سمندر آرد ما و فارا به جفا طح ندادیم مگر ما که یک موج شیم ایم ز گلزار خیال دل بگوئیم بیاور که ره دار فضاست بهوش در باخته فصل بهاریم و کسیت کرده یک عمر دل و نیز جگر دعوت عشق آتش عشق بجز دل نه پذیرد اسپند	آخر این سادگی آلود بخون اسن ما طایرے گریه بردانه از خرمن ما نخن ما بد نبود در حق آن مدفن ما نیست جز دوش نیم سحرے مسکن ما رے تقدیر که شد رهبر مار هنر ما دامن موجه لجه گل و پیرهن ما غیر حسرت نشود حاصل فشر زن ما جائے اسپند نباشد به سر گلخن ما
	بجز شقیم ز دل نیروز دلبر ضامن دل بمن گونه اگر هست به پیرامن ما
دل به بهنگامه پذیر رسم فغانست مرا حالت غیر نوازی خود اندازه نلئے دل ز وحشت زخم و پائے بدم بهوست صورت نے چور و غم همه ز ناله پرست منست خضر کشم از چه ز تائے تسلیم	زخمه زن عشق به تار رک جانست مرا ہیں چه پرسم کہ احوال چنانست مرا چشم آہو به حقارت نگرانست مرا آنچه پہنانست بدل ہم زبانست مرا بوج حشر شیعہ حیوان به بیانست مرا

دہم غیر تو دعوے سلمانی و من دل پر از شوق و چمن پر گل و پر از فلک دغم از جنبش پے پے مژگان دراز	بییقین دان کہ نہ اینگونه گمانست مرا جام پر بادہ بہ رخم رمضانست مرا ہر زمان نشتر کے برر گل جانت مرا
---	--

بیدم زو طرے خواہم و ولداری سے ضہا من آن نیست مرا دم کہ نہ آنست مرا	
---	--

نیت جز نور صفایہج بہ گنجینہ ما رحمت آوردی و گشتیم بہ طاعت خود بس بود کیسہ ہمیشہ کشند ہی جا بدل غیر خون دل ما بادہ بہ پیمانہ کجاست تو بہ را عذر بر دیم و گر بارہ کہ بود روزے سرحلقہ ارباب فضیلت بودیم عرق حیث بہ پیمانہ امروز بر بخت	ہست گنجینہ ما سینہ بے کیسہ ما آب پاشیدی و پر زنگ شد آئینہ ما دور کن از دل خود کینہ دیرینہ ما نیت جز دواع جگر نقدہ گنجینہ ما شبنہ را جو شمشیر در خم آویختہ ما گر دے شدہ آن دفتر پاکرینہ ما شدت کیف مے غفلت و دشمنیہ ما
---	---

ضہا صاف لاف مگواری گردون نر نیسم ؟ بود از بیعتہ عنقا شش کہ خاکینہ ما	
---	--

بکسلیدہ دست دشت بود از تار ما دستگاہی در خور بہت کجا آوردیم بنگر این آتش خرامی لم بیدان خال جنس رحمت باز با این بے بجا ئی ما تہہ مراغ ول داریم و فایغ از بہار غاریم	فرق می باید ز سرتا گوشہ دستار می بخوید یقف ما پیوند با دیوار ما شعلہ ما می خیزد از سر گرمی فکار ما گرم بازاری طلب دار و دستغفار ما گل ز باغ گلر خان لالہ از کہسار ما
---	--

جام جم را شد طرف مرآة بنی زنگار ما دیدہ را در خواب آرد قسمت بیدار ما یوسف ارزاں در فروش آید سر بازار ما	حسیت عیش خسروی با عشرت فایز دلی دل که ز پسند و قیوب خویشین در بزم انس حسن را بس پایہ بالا تر بود اینجا این
---	--

ضمامن کے سازا ہنگ صداقت کشیم
فرق نتوان کرد از گفتار تما کردار ما

سادہ میدارد در رفتن نامہ اعمال در رہ افتادست محشر سہر استقبال بیدلی جو نیم و دل می آید از دہنال خوی نشانیم و ہمی ریزد شرار ز بال مدعی بہودہ میگردد باستیمال از چہ رود در ہم کشتی ز آئینہ تمثال چف گر با پارماند قسمت امسال از شکست حرف برحسنی زبان لال	بر نشایہاے ذوق عشرت بزل تا کہ انداز خرامش را بجان بسیرہ نیم سینہ شد میدان ناورد از نگاہ پوی نفس داغ شرم ناروائی ہاے عذر نہ نیم از دل خود تا دلش تیغ دفا را بردہ ام نیت چون اگہ لبش از رسم عرض دعا چون ز تجدد تمنا طرح قسمت دادہ ایم شرح را از دل نگفتن جہنہ وارد در اعظم
---	---

کس میری ہنر را ضامن از غالب پیرس
سخت بیدردی کہ نمی پرسی ز نا احوال ما

خلود دایمی از زو شہادت و سنگا ہا ترا سواد شب نماید پرودہ پوشی روسیا ہا ترا ہمان تاج کہ ماند و حد نازش قش شاہا ترا حدیث خود فراوشی و حکمت بنا ہا ترا	نوزد جنت آر تیغ قاتل بگناہان را جوار حشر تش را بشروم از پر گناہی ہا بہ خار دشت و شت می سپارم ز ابدیا خیال دشت افزاید بہ دل انش پر و ہا ترا
--	---

برات دولت دارین بنشیند بساغر
مر از راستی سراسر گل بر نمی تابد
ز گرد بیدلی در کام افغان سهر میرد
بیکو عاشقی بر مرز گردیهای خودمان
و ماند گل چو بازان فلک آرد بستی رو

گد اے میکده بودن سر دیز جاها نرا
گو ارباد ذوق کج کلاهی کج کلاها نرا
که میگردد بجرم شوخ چشمی داد خواها نرا
که می بد نشان عافیت کم کرده اها نرا
نیازمستی ناز سے نر اید خوش نگاها نرا

از معنی آفرین نبود مگر جای عجب ضامن
که ارزانی به کنتوری کند طرز صفاها نرا

هر که کم کرد دست در کوی تورا خانه
تاب دیدارت کجا دارد نگا کم سواد
کشنگان عشق را باشد مقام بر تر
قطع منزله از پامردیست نیز افتادگی
لازم است آری بزرگان را به جز اولاد
شت و شو سازم دل خود را بآب شکلا نرا

منصفی نبود که رانی از دالان دیوانه
گو فروغ عارضت روشن کند کاشانه
زیب تاج شمع باید شد بر پروانه
سجده زاهد رسد که نورش مستانه
شیشه خود گرد دهنی تا پر کند پیما نرا
دقعتی بر رود گنگ افزون بود تنجانه

در خور عشق تو نبود جز دل ضامن مقام
شایگان گنج چمن شاید چمن ویرانه را

ای گرمی حسن تو ز آتش فل غنا کار
ای جان حریف در دلو که دل عالم سر شو
ای دیره حیرانی مکن بر ستم انی مکن
بانوش نیش آمیختی کفری بین آویختی

تا چند پوشی در نقاب آن جلوه میبار
اے جسم خاکی گرد شو بر باد این خاک
عرض گرانجانی مکن آن قاتل سفاک را
گره بدامن بختی از خط جمال پاک را

دل در خم زلف رسا ماند با هو و خفا حالم ز بدگشتہ تبر کو مہربان چارہ گر ایمن مشوار بیدلان تاثیر بادارد فغا ہستم سراپا در عجب از خال زیر ابروت	اینگونہ صیدائے مرہبازید چہن فخر کرا تا بخجیہ از تار نظر سازد دل صد چاکرا آہے چہن آتش فشاں آتش نڈا فلاکرا دشمن گروم چون بود جہ چہن تریاکرا
--	--

با خسرو معجز بیان فکرت رسیدن کے توان
ضامن بخش قدری عنان این توسن جالاکرا

ای کردہ بنوک مرزہ عدد خنہ بدین با بالید کہ خوبان جہاں عہدہ جویند بر حالت عشاق زنی طعنہ چہ ناصح آوارہ کوئی تو چو باشیم مکن عجیب عنفنا صفت از عالم انظار نہ باغم عالم ہمہ طوفانی و گیتی متزلزل	زلف سہیلات برو ز دل نور یعتن با زنہار ہمتانہ کنی صلح ازین با بر سنگ دریا ربخوان خط حبسین با گروست ہم از دست مکانہا و مکیں با آں نام نہ دارم کہ فروشم بہ بگیں با اشک کہ محیط است با طراف زمین با
---	--

روزے گزے کن سر ضامن کہ بر است
ریزو ہمہ از اشک وفا در نشین ہا

چنان نشت بدل ناوگ گماہ مرا فغان ز اشک کہ پای نگہ پر آہ کہہ کرد بہ طرف چرخ غبارم کلاہ گوشہ شکست بہ جام پیر میغان داد دولت حمشید بر بخت کجہنم اورا بہ فرق خاک خلال	کہ جان فشر و ازین درد برب آہ مرا نمود در رہ نظارہ سنگ راہ مرا بہ فرق شد چو غبار بہت کلاہ مرا بہ گد یہ رنم و نہود پادشاہ مرا زمین چو داد بد امان خود پناہ مرا
--	--

بحرم عشق سردار اگر کشند چه غم
بجز دلائی تو نبود دگر گستاخ مرا

رسد هر آینه ضامن نویدیستی

ز پیر سیکده و شیخ خافتاه مرا

چون نقشش پاگزاشت سرگرم مرا
در آستین است حامل صد بحر و دریا
افسوس حال زار شد از دید بزم مرا
بودی اگر نه خاک در او لب مرا
از شوخی نگاه تو خون شد جگر مرا
کالائے معنی است همس مخم مرا
آتش اثر نکرد بد امان تر مرا

او جلوه کرد و بانگ زتاب نظر مرا
ریزد بهر خون جگر از دو دیده ام
چشمم براه هوش به خیال یاریست
اکلیل حجم بیازو سیه هست گرفته
صدره شکست خا ر تمنا به پای صبر
افکنند نخب بد چو بازار ناگسبان
پاک از سقر زهمت ساقی بروی چشم

ضامن من تو شرح حدیث و خبر ده

غیر از حدیث دوست نباشد خبر مرا

شکست لطمه باد و هوس حباب مرا
که داورس محبت دل خراب مرا
بها و در خم گردون و در شراب مرا
نماند حاجت آتش دگر کباب مرا
گهی به ذره گزینیت آفتاب مرا

نگند دور زیارم دل خراب مرا
زیاد رفت همه در سها فضل و کمال
به دانه گوئی بخستم نگر که ساقی من
دل و جگر بزم سوخت گرمی عشقت
کدام تیره روان گشت جابیم چون

نگاه دار و دل خویش را از وضامن

که نیست پاس کتاں رشک ماهتاب مرا

حیرت فراست وصف تو هیچ نسیم
چون روح تازه نفخه انس تو دردد
صد صحرای زلف عروس مبار بود
آشفته خاطر نشناسد کمال غیش
یارب مرا پیروی نفس و اربابان
نیایاک بگزیم ازین ره زیجودی
در عشق بسکه خلعت آزادی خوش

تاب کلام نیت درینجا کلمه را
آرد نوید رتبه عینی سقیم را
مشاطگی تو داده موج نسیم را
ز آغوش دور می نگند گل شسیم را
خو کرده ام اطاعت دیو زسیم را
پل بسته ایم ورطه امید و بیم را
از دود دل به دوش کشیدم کلیم را

ضامن بودن بکنیت پندار از دل

هم رتبه حرم بشمار این حسره را

خیال زلف کافر بر دزدل نور ایمان
نباشد گریه ام را چاره آه سر و دروشت
اگر از لذتستی من آگه شود زاهد
بیاد لعل او مار اصدف بیجا ده پر کوشد
چراغ معرفت افروخت دل راغ فریاد
همی از دل کشم هر خط آه کاین هوا روز
خدا یاد و عجب بستم در جن و جنارش
دلم دیدم اسیر بند کفر نامسلمانی
دل پروانه می سوزد اگر در شمع جرمیست
دل پروانه چه بود کشنگه داریم از جوشش

بله پیدانی باشد سحر شب های بجز انرا
بدست معجز توان دور کرد از بحر طوفانرا
بیکس بیامنی مشکند در پینه چمانرا
چه حاصل ما که از تو بش همی باشد حرفقا
که از بدیر خود نشناختم تقدیر زو اثر
یکسان شاید از بوی ماه کنانرا
چه قرآن مفسر داده اند این مسلمانرا
توئی یوسف بگو تقدیر این خواب پیشانرا
نباشد جرمی در انجن ناخوانده بهمانرا
چه ضامن ما گری ترز جان اریع جانرا

ولہ

شوم چون نا امید از داشت نقل امید اینجا رہی باشی نیانی تارهای از علایق با صلائے چتر شاہی سایہ دیوار او بدید بگوئے غیر بر شوخی نقشش با و نام بجائے ہرین موہم بود یک زخم کافی	کہ توفیق تو آسان میکند کار کلید اینجا کہ ہر سبطا می نتوان شدن چون بازی اینجا ہماوارانکہ در گنج قناعت آرمید اینجا کہ چندین نقشہاے باطل از محشر کشند اینجا کجا گویم کہ خار حسرت و اندہ خلیہ اینجا
---	--

گر گشت این خلوت از قائل بہ جلد و کردنا آخر
 بخون خویشین پیودہ تھامن کے طبعید اینجا

بدامان کل کے چو نمود و ستیر مارا تو اغم اینکہ می بہنہاں خورم از چشم غلق مارا تنافل پیشگی راشان محشوفی چہ نیسادی ز خود رفتن شمار مستاندر وادی آفت ہوائے کامل پر خیم بہ چچ و تاب سپارد	از ان شد و امن مگر نگ از اشک خون مارا خیال امر و نہی حق بود ہم عیس مارا پے یک عمر غفلت از آن نگہ یک عشوہ مارا نباشد پیش آنہنگ ہر بانگ جرس مارا برنگ موہر آتش دیدہ می چہ نفس مارا
---	---

چہ ناچار جہاں سے خزان کر شو می تمت
 بفضل کل گسترد صیاد و تھامن در نفس مارا

بگردش آرد او اگر تر گسستند خود را سلاسل موئے آتش دیدہ شد اگر دھولا تصور نقش بند پیکر تصویر بی یا شد چہ حاجت با چرخ ماہ و شبہای ہجر ہم	زند بر سنگ ساقی شیشہ و پیمانہ خود را بہ گیسوے خودت ز بخیر کن یوانہ خود را بخود منی سیرم انیک جلوہ جانانہ خود را بشمع داغ روشن سکینہ کاشانہ خود را
---	---

شدیم جمعیت دل را چو خاهاں فلک ^{مستقل}
 ششیدم از زبان موج باد افسانه خود را

کنم زنجیر پاسته خود فروشی موج صہبارا
 و دہدوت خزان صد گوشمالی شاخ طوبارا
 نہ بخشہ نفع این کحل الجواہر چشم اعمارا
 شود صد موج پیدا از شکستن موج دربارا
 بدل افشا نہ ام از دماغ من ہم تخم سودارا
 اسیر دام حیرت کردہ ام تصور عرقار
 بیک ساغر بگیرم مایہ صید سالہ تقوارا
 کند شکل کشائی تا ختم عقد ثریارا
 بغیر از خودی ای خضر بنود جادہ مارا
 نہ کیفیتی حاصل نہ گردد جام وینارا

بدل سازم غفلت تا کہ عقل رعب دسارا
 اگر با سر و بالایت کند دعوی سترتابی
 چہ سازی شمع بزم جاہلان از منی بوشن
 ز خود یگزیر کہ بجزاری نشان خود درین عالم
 نہ مال عشق جاں پیشش تا چہ بار آورد
 خیال یار بر آئینہ دل نقش دی بندم
 بزہد خشک محبت میکند ز اہر وزین غافل
 رسد تا زلف گوہر نیز او گردش بپوشن
 درین دادی کہ ہر دم سیر نہ راہ خورد
 تہی مخزان چہ میداند لذت چیست درستی

متاع بے بہای عشق را دریا قلم ضامن

چو نذرین خودی کردم مستاع دین و دنیا را

آرزو باشد تمپیدن در رہ قائل مرا
 نیست جز نہر تو وجہ ربط آب گل مرا
 دشت دل می کشد دنبال ہر محل مرا
 دیدہ شد بے نور همچون کاسہ سال مرا
 چون نخواند دانش آموز ازل کمال مرا

گر شود ہر قطہ خون اندر گلی دل مرا
 ای زباہ ہر کاہست داغبار دل مرا
 چشم دارم از فلک نظارہ روی مراد
 اشک غم حیدان مایہ و مہر عارض بخت مرا
 درس غفلت سید ہم دکتب فرز انجی

گرمی ذوق تماشا دامن نظاره هست
 شمع سان در محفل او خنجر از رشک غیر
 حلقه ام در گوش تا آن کافریه کشید
 با رشک خویش انبارم براه عاشقی
 مقصد دل را هوای نفس میدارد و خواهد
 آستین تر دارم از چه خشک اما غم هنوز

حیرت من شد به سنسش پرده حال مرا
 باند از سیل شرک خویش پا در گل مرا
 شیخ اندر خلقه خود می کنند مثل مرا
 در این لغتش قدم از ضعف شد منزل مرا
 شورش امواج دور افکند اساطل مرا
 بحر عصیانست در آغوش حول اساطل مرا

ضمنا صنایع کم تا چند تخم آرزو
 نیست غیر از نامرادی ز بهمان حاصل مرا

تا گنجت زلف تو بدوش است صبارا
 هم جان تن از گرمی خورشید جالت
 هر فرقه تابنده که افکنده بر خاک
 تا منزل مقصد رسد هر که بر هفت
 اسباب عقل را چون تفحص ز مناسی
 من جاریه در و ت چکنم ای متعصب
 از جهل شدی مایل او با هم پستی
 در جلوه حق را بنگر و درج فطرت

این روح روان علت غایت بقار
 هم روشنی عقل به سر داده مار
 صد جلوه کنی پیش نظر عقل سار
 بے کوشش ذاتی اثر نیست دمار
 از با بهالت شکستی دوش تضار
 زهر آب چونیداشته آب بقار
 در خانه دل داده ره دیو بلار
 جوی بهشتان تو هم چه خدارا

ضمنا من بخدا بدتر ازین نیست گناه
 کعبیس به تجرید کن حرص و هوارا

حاصل صد بحر و کان در آستین دارم

دیدم خون پا و اول اندو گمین دارم

عشق بر فرد برات هستی ماهر کرد
دل به از یک تبسم بر دو بے پروا و ایل
سر که می جوشد ز جام حوصله بیاموش
پا بهر خاک که افشردیم گردش روداد
صاحب فیض عمیم استیم و با این سکنت

حاصل از سنگ درے داغ جبین داریم
یک نیتاں ناله نیز اندر کمین داریم
تانه پنداری مذاق انگبین داریم
گو یاهفت آسماں زیر زین داریم
عالمی از کشت معنی خوشه چین داریم

ضامن از فیض نواسخی به لغت مصطفی

دعوی همطرحی روح الامین داریم ما

بگذشت آن زمان که سرم بود قیر تاب
بگذشت آن زمان که زهد پوشی بهک
بگذشت آن زمان که ساقی لاله نام
بگذشت آن زمان که برسم معان دیر
بگذشت آن زمان شب تا رگم منیر
بگذشت آن زمان که معشوق شعله گنگ
شد آن زمان که ذوق دو بوسه لعل
صبح سپید مویم اینک و سید هست

جوشید از قرآءه پو لا و سیم ناب
تن بود در عذوبت و جان بود در غذا
از سرخ می به موسی سیاهم کند خضاب
بد شعله و در محفل من آتش کشید اب
کاسیب شیب بود دهم آتش من شیب
کردی ز تاب حسن دل خام را کباب
کردی بنای خانه دین و دلم خواب
تو بوالی الله آیدم آواز از حجاب

ضامن بگوش و زود عثمان سوختی پیچ

زان پیشتر که گسالت شمشه رکاب

گفتم ای دل تنهار ادریاب
داغ الفت نمود و گفت اینک

گفت زلف نگار ادریاب
گفتمش چون بهار ادریاب

گفتش کیت سامری فن گفت
گفتش مدح عارضش که گشت
گفتم این گرد چیت گفت برو
گفت غماز را نترسی چون
گفتم این بخودی نه لایق است
گفت هاراه عشق این نبود

گزس عشوه بار را در یاب
گفت آئے هزار را در یاب
گر بیابی سوار را در یاب
گفتش راز دار را در یاب
هوش و صبر و قرار را در یاب
باش دیوانه یار را در یاب

عشق واری به قاتش ضامن
مرگ میخواه و دار را در یاب

مراد سر خیال صفت روروش المیش
فراز بام آس خورشید رو چون جلوه فرما
بجان چون یاد ماه مهر گاهش میزند آتش
زوید رو رنگیش نظر بر خویش می بالد
شب وصل است و نذر یار کردم نقد و دل
چنان پرنور شد دیوار و دراز پر جوشش
ز شوخی پیش من این غیر یادش قصه میخواند

فروغ فکر بر نور قمر چشمک زانست
چراغ ماه کامل شمع زیر و امنست
چشم من فلک با اخترانش کلخن است
که گاهائے نهال رنود در امنست
نه پروا عس درم نه بیم رهن است
که یک چشم تماشا گو یا هر روزن است
هر آن دغ که تخم بود اول خرمن است

دلم چون شرح حال دل که از رب جمال و
ز باغم در دامن ضامن زبان سوسن است

قدم ددم بهم اورختی راهی دریا
ساز و برگ که همه میاز ز بے برگی خویش

تکیه بر خویش کن دشت و پناه دریا
نزهت روضه رضوان به گیاهی دریا

در پس پرده دل جملہ ماہی ریاب
شرح این واقعہ از زلف سیاہی ریاب

داغ شو از اثر مہر جہا نئاب جمال
حال آشفتنکی خاطر عشاق میرس

صہامن آن گم شدہ دل ابہ بر خوش مجوسے
رو بہ شکستہ واقفادہ بر لہے دریاب

بمبذ بچمن غنچہ و پرسد و بکیت
گر دہل بہ شفق در شدہ خون کینیت
شمع است اگر روی تو شمع لکینیت
بوی خوشت ای باد صبا از فتن کیت
لے ذوق نظر آن نگہ سخن کیت
دانی کہ دل خوشدہن چمن کیت
بازم دل اگر انجمنست انجمن کیت
آئینہ سیما شکن و شکن کیت
در حیرت از دیدہ خود کاین کیت
بر دم بر یعقوب کہ این پرین کیت

یارب دل و حشی ہولے سخن کیت
تنہانہ مخ سستہ جگر گشتہ نازم
سہر دست اگر قامت تو کوشاب جوی
انفاس تو کے اینہمہ شکن نفسی کیت
دہ سینہ کہ یک مرحلہ ز کس بدماند
لے جان بہار از تو بہار چمن و ہر
گنجایش مہم خودم از تنگی جاذبت
جانم کہ بہ چہد بخود از دوسوہ غیر
پیہم بود بہرہ بایں مایہ گہرا
پیرایہ از عشق گرفتہ بہویش

صہامن چہ نبازی تو بہ کشتور و کشت پور
ویرانہ با خاک برابر وطن کیت

جان سوختہ ہولے عشق است
مادسہ کو چہ ہائے عشق است
نیزنگ فسوں سر عشق است

یارب چہ بلا بلاے عشق است
آئے کہ ہولے آتش افروز
دیہم چہ بہ کوئے عشق فرستم

ہنگامہ ہائے دہوے مستان
شور صور قیامت آرا
یک عشوہ بہائے خون عاشق
گرہست حویم خاص کعب
نے کفر آنجا بود نہ اسلام
در خورد بگوشش من ندائے
یا للجب آں صلا کہ میزد
تا خواند دلش بہ بیہانی
ہر تار رگم چو تار مزار

زیر دہم ساز ہائے عشق است
گلہبانگ طرب نوائے عشق است
خون خلتے بہائے عشق است
قربانگہ کر بلائے عشق است
حسن است و جان خدا عشق است
بہر مردان صلائے عشق است
جاغم گرد صدائے عشق است
خون بگرم خدائے عشق است
شور افکن نعمت ہائے عشق است

ضامن گفتار تو سراسر
افسانہ دلربائے عشق است

گر چہ بے پروا من آن خسروا دکن
فارغم صد شکر از ابلہ فریبی ہر دور
میشود آیا کہ ادگا ہے پیاد آورد
عشق آن فرما دکن ہمیں چہ پیش آورد
من قیامت زار عشق نالہ کی آہنگ است
گر چہ عشق سنبالش طوق گلوی شان شد
منکہ ہرگز بر تاجم رنج گرد آوردش
تو ادای خندہات یک برق خیرین صہر

یادش اندر راہ ہستی و عدم زاد من
عشق را نازم کہ دانش عبد آزاد من
آنکہ تاجان در تنم باقیست و یاد من
پارہ از بتیوش سنگ بنیاد من
آنکہ نامش صور باشد ساز فریاد من
فلخ از بیخ اسیران سروا زاد من
گنج باد آورد خسرو گنج بر باد من
من ہر شک چشم پر ہم سیل نیاز من

قصا من آرم من نظیری را گواه حسن نظم
چون ز نیشا پور خاک پاک اجداد من است

رسید جال لب و کار بادل افتاد است
مگر ز بشخون نالم که در دل افتاد است
ز کونه هخیم بار در گل افتاد است
بزخم تیر نگاه تو بسمل افتاد است
بقدر آنکه بیایم سلاسل افتاد است
که برق حادثه اکثر به حال افتاد است
که روح تیس بدنبال محمل افتاد است
و گر به ناله دل در مقابل افتاد است

دلم به غمزه حریف و چه شکل افتاد است
ز شیر وی تو ام پاک نیست گیسوی ما
بودی که هم آن اشک است جولا نگاه
همیکه مرغ دلم کرد عرش برداری
امیر ذوق تماشا میم و کشاکش ناز
تو ای حریف چه دم سیرنی ز خرمن
کدام غیرت لیلی سواره می آید
هزار بار فلک را بجان زد و آتش

قتیل نازم و نازم به نجات خود ضامن
چرا که داور من نیز قاتل افتاد است

لیک بے زری مرادیده چو کان گشت
زانکه ز چرخ چارمین بام عروج بر جرات
جام صبور ز نشان در کف چرخ اخضر است
جام شکسته مرا که می لعل در غرور است
ناله و آه غم فراغ نمه چنگ و مزمز است
نیست ستاره با مگر روسته فلک مجذرات
یا که ز چار آخیش طنیت من محمراست

فصل بهار آمد و دامن گل پراز دست
سوزن عیسوی بگیر گر چه ترا میسر است
گر چه دمی صبح عیش لیک مرا چه سودا
بنکه بگلشن جهاں داغ بدل حلاله ام
نیست بغیر سوز دل شمع فروز بزمن
می کشش بشام غم چون دلف خندگ آه
در عجبم که هست علق غنیر خمین به خلق

و امن آزار بسوز دیدہ حرص ابدوز
دل بستن و بوسہ زان لب تکرین بدہ
پا بجیم دل کنش کان حرم برابر است
گر چہ بایں عطار بس یہ مریخ چھڑا

ضامن ہرزہ کار را جز بدش پناہیت
آنکہ برے شہر علم ذات گرامیش در است

آں بت کافر کہ با من آشناست
صحبت بد کردنی کاں را لیم
زاں گل نا آشنا بلغ حسن
یا زبرد دل خورد آں تیر نگاہ
دل ز گیسویت نمی آید برون
کے شود وقف جہانے آسیا
کوچہ گرد عشق نبود ہرزہ گرد
در خیال آتشین رخسار تو
در طلب شد ہر کہ دمساز ہوس
کا چشم از اشک افشانی گریخت
آن پنجہ از دیدہ در دل راہ کرد
پر تو حسن تو در دامن دل
دوست دشمن بہت و دشمن آشنا
وای بر آئے کہ آہن آشتیا
خوشتر آن خائے کہ دامن آشنا
دیگر ہم برتے بغر من آشنا
ایں عجب مرغ نشمن آشنا
وانہ تا وقتیکہ خرمن آشنا
دل بہ گردش نیز مسکن آشنا
وانہ دل ما بہ گلخن آشنا
رہر دست اما بہ رہن آشنا
خون دل اکون بدامن آشنا
چوں شمع مہر روزن آشنا
جلوہ را ماند کہ امین آشنا

چوں بہ بندم ضامن از فرنا ب
آن شیدم من کہ گلخن آشنا

التفاتش برون مجور مید اعم کثیت
بے نیازی را چنین دستور میدیم کہ

بر سپاه عجب چون منصور میدانم که
 زار چون نالم نه بر این خنده صبح فراق
 می نگارم و صفای بر دتا بماند یادگار
 چشم دارم آنچه روز نظاره برق حال
 گر چه لعل و گوهر افشانند بر آتش چشم
 کوه کندن دیگر است و کاوش خاکی
 شهر دل آباد باد از سپاه در و در غم

هر اناحق گویم را منصور میدانم که
 چاره دل مرا هم کاغذ میدانم که
 جانبری سخن ازین ساطور میدانم که
 گر چه میدانم دل را طور میدانم که
 در خور سودا او مقدور میدانم که
 کوکب پیش از یک مژده میدانم که
 تا از دهنور اهرام منصور میدانم که

بندم حبس طعن را باشد بهشت
 خوشتر از دیر اندکستور میدانم که

تا نه کوئی از هوس خود بر کناری بگذاشته
 میتوان زد و شعله بر جان تباه گم
 بے نیازی با من و هم شکل بار بهمان
 مایه ذوقم کجا آزاده ام و داده ام
 هر درویش لاله پر داغ و عذار گل نگار
 من هم اگر دوسر گشته ام حلیم کن
 وجه استخوانم چیت کمان نقاش
 نیستی یا هستی اینها اعتباری نیست
 سنگ هم سنگ است و گل و گوهر الماس
 هستیم از لطف پرتاب تو خواهد تار بار

ز پیش رخ و حور عینم ام شکاری بوده
 حارم آید زین خطا و وجه عاری بوده
 سرو آردای و طرف جویمباری بوده
 هیچ دیدی سرور اهرام برگ باری بوده
 آسای راغ و باغ را از رنگ بهاری بوده
 هر یک از گردن گاه را یک اندازی بوده
 عالم از پرگار نقش و نگار بوده
 هست کمان است میت خنده بود آری بوده
 مدعی را بود و مارا هم عیار بوده
 می نداند کایس قباد را بود و تار بوده

فارغم از سوز و سازش ضامن شرم
آه آتش بار و چشم اشکباری بوده است

فصل گل آمد و کمرش نرسید خوش و مست صبر گرفته دزاس سنگ حوادث مترکم ننوان پیر و بر اوج کمالی که تراست بهر این دیده خونبار بخشای دلم را جان زیر تابی مرگاں لب فراد کشاده دل خلقی که بدم افتد ازین عشوه گریه است عاشق باخته دل سوری علایق نه گراید	ساقی غنچه دهن باز چو گل جام بدست خاطر اشفته و جان خسته دوا وقت شست بخدا رفعت صد عرش بی محله پست هین چه نازی که مرا ماهی بجو بجهت ناوک عشوه به آماج هتوتش نبشیت زلف را نیم گره داه کشاوت نه بست مثل صید کس که بچندین سیل از دام بچست
---	---

ضامن است و لایم و خم شسته ند ارم
زانکه ایس باد و تاب از خم و مینای است

های و هو شیخ را هم ترک تاز بوده است عشق گم شد هر جا که ششم تشنق راهیت نیشتم سمعی که در محفل کس سوز اندم ای به دانش متهم چون دبیا تابنگری ابن آدم را به اهریمن چه نسبت کز قریب بگزرا بحث دهاں زیر که میدلم کش	خوشر آن بخود که سرست نیاز بوده است تا نه خود دانی که حد امتیاز بوده است تا مرا بودت با خود سوز و ساز بوده است لوح دل آئینه تصویر رازی بوده است محرز بودیم و وجد احتراز بوده است جفت لب بود لب عیسی نوازی بوده است
---	--

هیچ ازال آزاره میدارید یاد دوستاں
ضامنش گویند و رند پاکباز بوده است

سلام

آن عجز شفاعت که باز از حسبت
 زان نور حقیقت کش این بود محمد
 باشد که ای گر می هنگامه توحید
 او حجت حق آیت حق رحمت حق بود
 او در ره حق نفس و اموال فروشد
 در شیوه تسلیم و رضا در همه عالم
 اکبر هدف نیزه و اصغر هدف تیر
 دارم بنظر و افقه کرب و بلارا

میدان یقین بهر خدای حسبت
 زیبائی سببای ضیاء حسبت
 زان شعله عشق است که در کار حسبت
 اسرار الهی همه اسرار حسبت
 حق مشتری حسن گران حسبت
 یک تن نتوان گفت به نجار حسبت
 اے چرخ نه این ظلم ترا در حسبت
 جان شیفته همت الفکار حسبت

ضامن نه اسد ز فسونکاری گردون
 کارش همه وابسته سرکار حسبت

از چسبیت که منزل که عشرت دل و جان
 از چسبیت خلایق به تنای مه نو
 از چسبیت مگر اینهمه آرایش گیتی
 از چسبیت که هنگامه ایام بهارال
 از چسبیت که بر زده ناچیز سمر راه
 از چسبیت که خلوتکده زاهد خود می
 از چسبیت که گردنده فلک رفت بارام

از چسبیت که هر دیده بگردون نگر است
 این ماه رجب هست که ماه رمضان است
 کاین زال کهن سال برنج تازه جوان است
 گرم اینهمه در موسم پر شور خزان است
 خورشید جهان تاب به حیرت نگران است
 از شور و شغب بزنگه سیر معان است
 از چسبیت که هر هفته خاک نبات

از چسبیت که مستوق کشد نازش عشاق
از چسبیت که دهر است باین بایر رنگ
آه میلا و خدیو دکن است این
مستعد این بخت جوان سال

کو بود دل آزار دل آرام چسبیت
گر شهر بهشت است اگر باغ جنانست
در قفس ازین خامه اندر به نهانست
کوخل خدا عوشت زمین عنایت

ضامن ز خدا خواه که اش زیر کین باد
ای عالم و هر خوب و حسن آنچه در است

عرض تنویرات گوناگون نقاب بیست
عافیت داری هوس از راه بیرنگی بیا
می نیار و تاب یک موج هوای بیرخی
جلوه فرمودی رونق یافت بزم هست بود
هر چه باشد از تعدد در شمار وحدت است
عزم رفتن کرد و من کردم وداع جانست
کاش رضوان نیز باشد پهنیل زان زود
بهر من جانشان سوزانی دلت ای شمع حسن

این تفاوت ها که می بینی حجابی نیست
عالم نیز رنگ موج اضطرابی نیست
قطره گلشن نام دل باشد جبابی نیست
در قفس امکاں ز تو صیغ تو باری نیست
کثرت هنگام هستی حسابی نیست
او گمانش اینکه اینهم پاترابی نیست
سعی زاهد فکر تحصیل ثوابی نیست
دو و شصت هستی من هیچ و تابی نیست

نظم غالب چسبیت رخشاں میر چرخ کمال
شعر ضامن زده پیش آفتابی نیست

ای سیکاری من زاهد خضابی نیست
از غم دوران شود رنگ کس در یک نفس
پختگی باید شریا عمل یا بد آب و رنگ

شام عشرت جلوه رنگ شبابی نیست
می برد موج هوا یعنی سحابی نیست
ایس همه تاثیر تاب آفتابی نیست

فرہ راصحرا گو باقطره اور یا بخون
بایہ نہ چرخ مشق خورده بنیادوس
پس چہ پر سی حال دل لے شملہ افروز حال

روء ادا عالم نیز گ خوابی بسبت
ہستی برفت قلم قطره آبی بسبت
چون نفس آید بروں بوجہ کبابی بسبت

ضامن ازیک شیخ آمدش سانی کدیہ گر
بے جگوش کایں بے کوثر شرابی بسبت

الغیاث از دروہجرال الغیاث
خون دل ریزد چشم و میرود
ہا کہ راز از پرده بیرون افست
می ندانم خضر را در راه عشق
دیگر مخرجار متنا در دل است
تا کہ دور آید بمن ساغر شکست

رفت جامم بے تولے جاں الغیاث
از گریہاں تا بہ دامن الغیاث
نالہ می جوشد لبب ماں الغیاث
الغیاث لے جذب پنہاں الغیاث
المدد لے یاس و حرماں الغیاث
از تطاول ہے دوراں الغیاث

ضامن آن ابر کرم تاریخ بیاقت
سو ختم از نفق حرماں الغیاث

مرا چو باد ببارد ہزار ذوق گنج
چو گرد آورم سائے محافظ کہ بود
بیاد رو نگارین تو غزلخواغم
بگوشش و پائے بندہ پیش تارسی ہر دم
شمار مدت ہستی نیک نفس مشق
بہ جل در رحمت دلت مدہ صفا حق

ہی بہر زہ بخسوسپارش کہ بہ سج
من آن خمیہ کہ کشم از برای گنج این گنج
چنانکہ در بر گل بکشد آہنج
بہ سخی فرزند گردیدہ پندق مشطخ
مگر کہ ما بہ غلط خوانش سرای سنج
سج بار دو عالم بہ کفہ نابخ

که هست قوت احبا و خلق از ارواح
 بنیز جوهر جان نیست قیمت اشباح
 که نیست بزم چهارا پس ترک مصباح
 که خون حرمتیاں را سخت که مباح
 کنول که پیر خرابات را هست صلاح
 که جنگ دیو هوس را نیست دفع سلاح
 که هست انسل طاعات ذکر قوت صبح
 جزا و دگر نبود باب بسته را فتح

الا قوی شود ارواح همچنان از روح
 بغیر آتش محلول نیست جوهر جان
 بنور باده بر افروز ساحت دل جان
 ز خون رز نکند شیخ نهی اگر داند
 اگر مباح بودی دگر حرام چه پاک
 به کار نایدت این لوق دزد سادسی
 بیا دستانی که تر بنوش جام صبح
 ز نام شاه جهان کن کلید باب مرا

توضیحا غم فردا مخور که نمی باشد
 نرانی قفل در غلبه حب او مفتاح

مرا به قلب و جگر کرده دو صدر سورخ
 کجاست گوشه امنی درین مقوس کاخ
 مراست چاک دل زده جهان فراخ
 بنای عاشق ازینهاست هر یک صلاح
 ز گشته هست عالی طرف بر دم ناخ
 که گردش است مرا گوش هوش از صلاح

نکه بسوسه رقیبان چو افکنی گشتاخ
 ز سنگ مادینه خا هم خات خویش
 ز کوه هتیم بار در گل افتاد است
 حیا دشوخی او غنچ و دلال عشوه ناز
 کس دید که پهلوی زنده فلک زمین
 دگر ز پند تو ناصح معاف دار مرا

گرش سبزی تیغ دگر بر لب حجر
 هنر اریف از وضامن ار بگوید آخ

بسا چرخ که گردش نکات قرار و بد

زمانه راحت گبستی مرا بکا

که شاخ بید نه دیدم گنجی که بارود
به عنذ لیب صبا فروزه بسیارود
بیک زغال برانافه دستارود
کز است زهره که ام ساغر عقارود

عجبت ز شاخ امید است چشم بارود
خزاں رسید و لعل را بر سبزه کجا
گراں بهاست ز غسرت گرچه شکرش
همیکه طح ستم ریخت چرخ مینای

از دخت شه آصف مگر که لے ضمان
ز نامه رام شود نخل عیش بارود

به گروش بگفت روزگار میگردد
که آب در دهن روزنه دار میگردد
که بزم گرم تر از بادیه خوار میگردد
بر از ستاره دنباله دار میگردد
نگر که حیرت آئینه دار میگردد
که صد عدل بدو چشم شمار میگردد
جز اینکه شیشه دل پر غبار میگردد
ز بحر خیزد و ابر بهار میگردد

عجب مدار که دل بمقرار میگردد
که ام ز دشمن بجایم تسلیم کرد
به پیر میکرده حنت از ادا اجاره دهنه
فلک ز شعله فردوسی آه من شب غم
نه قدر حسن تو آئینه بر تو عرضه دهن
به دامنش در اشکم چه موج شوخی زد
ز خاک نبری کوی تو همت چه سوخت
همان نفس که دلم داغ شعله باری و

رفتند باری اک چشم فتنه ز آفتابان
چه محشری که بدل آشکار میگردد

از لدا ز دل دو چشم آببار میگردد
بیشتر ابد شمارش جوشبار میگردد
کاکس ازین در وصف انجمن نگار میگردد

داغ عشقت بر جگر تالا که کار میسند
اعتماد نیت بر گفت خرد و کار میسند
دل به ساز و دیده دامن با کجایس که ده

بو الهوس را از رخ پاکت خدا یا شرم باد
وصل جانان خواهی اول ترک برگ سارکن
کار دل با آن نگاه عشوه ساز افتاد و د
همچو شاهنش کجا بال و پر غم باشد
در قفای خنده یارب خنده اش باد ادم

او حاسه عشق با این خامکاری میکند
با تنم عشق من ناسازگاری میکند
تا چه با مرغ هوا با ز شکار میکند
کرگس رددار از آن مردا خوانی میکند
این دابر زخم دل برهم گزار می کند

ضامن این محبوسیت نامحسوس گل بسید
سوج بار صیحه گاه آبیاری می کند

گمراهیت کاین را از تلب زای خیزد
نبا شد زخم دل مست کش مرهم گزاریها
تو هم از ابر دنیا جلوه ده خورشید اختیار
چه خوش قسمت گزاری که کافا خوش شد
بهر روزی که صاحب کمالی میشود
تو خود از چشم عبرت بین که غمیز از خود فردی
رگ جان را من نشتر که راز دل بر دلت
نصیب باشو دین بوده ضدل سرگانی
کسی که غمش لب سحر جیسی کند طاهر
طعید نهاد و دید نه رسید نه اندید نه

بیه موج آتش از کوه آتش باری خیزد
که از تیر نگار مشق ذوق صد آزار می خیزد
که ابر تیره ساقی از سر کهسار می خیزد
هم او آخر سبکبار از سر باز می خیزد
که بعد از قرنهای یک لعل از کهسار می خیزد
چه از غافل نمی آید چه از هشیار می خیزد
که میداند کدای نعمها زین تارخی خیزد
که گرد پای او از کوچه اغیار می خیزد
عجب نبود گر نرسید حشر از رفتار می خیزد
چه شکست است کاین راه یک یدار می خیزد

نظیری رفت و گشت نظر را ضمنت که یور شد
ز نیشا پور ستان گل گزین گلزار می خیزد

از چه بامن این مدارا ساقی ایام کرد
 زین هوا آشفته تر گردید طبع نازکش
 شعله عشق است یارب برق فنیار به زد
 آه از آن دانش که در قید خودی نه ادای
 عدیش جنت النعیمش ناگو ارباب دگر
 صد جرم و صیادش باشد اندر پیش
 خواستم تا با شمس چمن گلزار جمال
 گر چه می باشد دهنش خشمه آب حیات

خواستم صیاد عشق خون لایعجام کرد
 آه بے تاثیر آخر روز مارا شام کرد
 آشفته در یخچال امید و غمش نام کرد
 در حبال عشق کا و فارغ رنگ نام کرد
 ترک زحمت با کوشش و خواهش آرم کرد
 هر کس که خاک راهت جامه احرام کرد
 زلف غم در خم هم آشفته دل مردم کرد
 نام او گوی که مرگ عاشقان نام کرد

صها من این کی ساقی زایوم چوں رود
 خواستم صیاد عشق خون لایعجام کرد

بهار رخت افاست بهمن باغ نهاد
 فروغ حسن نردون بادش آن که از لپ
 هزار خرمن زهد و ریح گرفت آتش
 که پر تو رخ رنگین بر نعل دل انداخت
 کدام به ادب زلف را شکست بنخ

جنون بدامن دل تابه کل ز داغ نهاد
 سر مرزا غریبان خود پیرایع نهاد
 به ناز ساقی با چون بخت ایام نهاد
 بارش کعبه که بنیاد خانه باغ نهاد
 کدام بر مصحف دو پر ز داغ نهاد

گزید گوشه میخانه را بخود ضها من

بیانت خلد و قدم در ره فراغ نهاد

دل به شبها سالم کای همه غوغا میکرد
 هر کجا ز وصف مرگان تو شیون دل می

نیک دیدیم زلف تو سخن میسکود
 علم ناله در آل معر که بر پا میسکود

هر چه با عاشق و معشوق بجلوت فیت
راز سر بسته که بر لوح محبت میدید
خود ز جارت و ز دامت به سر انجام آورد
یک زمانه من و او همنفس داشته ایم

عارف گوشه نشین نیز تماشا میکرد
از پس پرده بر دیو آموختن میکرد
و لم از عیش و نشاطی که تمنا میکرد
مگر امروز من از چه محاسبه میکرد

ضامن این جا به محبت است که پیوست بغیر
آنکه از سایه خود وحشت درم بامیکرد

آنرا که چشم حق نگرش مثل باد دهند
منت نمی کشیم که بخشند ملک جم
آنانکه دل بزلزل تو بندند از بهوس
هر بینوایان که غریب دیار عشق
مضطرب عشق زن بدل و ناله ساز کن
زین اشک دایه غم شوم این که قات
اکلیل جم بجا که برابر نمی گشتند
آل نیز چند روزه و بر باد رفتی است
این سالکان راه محبت چکاره اند
و در حب غنچه های دهن بسته زبند

خاک در صنم عوض تو تیا دهند
منت نهند که غم گریه بجا دهند
گوی گره بگیسوی موج هوا دهند
از آه و ناله اش همه برگزیده دهند
تا گوش بر صد آوازه اهل ولادت دهند
بنیاد ظلم و جور به سیل فنا دهند
آنانکه سر بر راه تو چو نفس دهند
گر نطق طیر و تحت روان صبا دهند
باری به آشنا خبر از آشنا دهند
خارالم به بلبل رنگین نواد دهند

ضامن خموش باش که در گلشن جهان
با صد زبان نه اذن سخن بر ملا دهند

خیال حور و غلمان تا ترا از سر نخواهند

مگر لایق شیخ درس عاشقی از بر نخواهند

دلیل بهمت عالی است سحر عالم آرائی
ندادم دامن ساقی ز دست ای شیخ می آیم
شود چون شام بختم همسوار و وصل
چو مردی از نسیم خلق عالم را محط کن
اگر خواهی فروغی آتیکه بر اوج کما فزن

که چون خورشید ذره بر خطا محور خواهد
که فردا نه تو از امروز من بهتر خواهی
گویی ایس دود شمع مهر را در غور خواهد
که هرگز گندنا همقدر سیسبر نخواهد
ز تابش کرک شب تاب چون خستر نخواهد

چراضا من بر فرض دعای دل بیک گشتی
نه دانستی که حرف تو در ابادر نخواهد شد

یا بهدف میرسد یا به خطا میرود
راه طلب را بشو شمع صفت گرم بود
هر چه زگر دوز جفاست در خو کردار ما
بر سر عاشق مگر تازه بلا میرسد
نگفت گیسو دوست ساحت جان گرفت
فتنه یک عرصه حشر که به پیش میرود

ناله ز دل می جیب می که کجا میرود
تا سر راهت رسی کان به خدا میرود
تا که بامیرود حسد بجای رود
تا بکمر دیگرش زلف رسا میرود
مشک بامصاف دهر گر زخما میرود
جان دل یک جهانش که به نفا میرود

بحر حوادث بجوش طوفان تراش کاغذش
خدا من بے دست و پا بهر شنا میرود

نه نقط نام فلان ابن فلانم دادند
شاگردم بهره نه چون از دوجاهم دادند
چون ز خود می نتوانم کمزش بر زنا
پیش من نفعه شادی و غم و بهر حکمت

وجه نازش سند حسن بیاغم دادند
بیدلی قسمت من بود و جهانم دادند
حیرت امینت که از بهر چه جانم دادند
کاغذی باغ چو گل گوش گر انم دادند

دل دیوانه آواره و حشت زده باز آں نیز بودند و بجایش کی غ بے رضایت بجوئی نخرم جور و منصور دوش یاران سخن از موی میانش گفتند عدل نیست گرفتند و گرفتند عیال غم عقبی چه خورم دولت دنیا چه کنم	ق حوصل بجزوی و تاب و توانم دادند یادگار است که از عشق نتانم دادند منتی نیست گرانیم و گر غم دادند هم برانگفته که و هم زگناه دادند کرم امینیت که دادند و نهانم دادند همه دادند چو از خوش نشانم دادند
نیت بیوج مرید کرم نوا میضامن شمع سال سوز جگر را بزبانم دادند	
جانها مگر آینه شمال تو باشد از شورش محشر ابد اگر اثر هست کوتاه کن بے بد عمل این طول را ایدل هوس کننگه قدس چه داری من گسیم اما برار باب فضیلت سامی بد هم باده علی الزعم حرفیا	دل کسیت که همواره بدنبال تو باشد بالند که آن شورش خلخال باشد آمال تو سرشتیه اعمال تو باشد کس در خور این اوج پروبال تو باشد فضیله که مرا هست از فضل تو باشد به ز آب حیات آتش سیال تو باشد
ضامن اگر ت عیب کند شیخ مبر رنج رسوائیت از شهره اقوال تو باشد	
وی زنده دل و دیدم کور بر سرم می زد خوش همیشه فردشی کوا از محنت خود ناخن زد ابر آمد و گلشن راصد رنگ بهار آورد	هوی زنده و بی می زد و هر خیزه زد را و است که پشت پا بر جودین طم زد گل آمد و یک دوزخ آتش بدل وی زد

داغے کہ توام دادی بر سینہ فلک کے دے نازم یہ دے کہ غم غمشید فراغت ہا آل عارت دیں پرور کو زینت فبر بود آہ آن سپر سادہ و آن نغمہ داؤدش ہر آنکہ کھوئے اوشد خاک نشیں آئے	تیر کیہ تو بکشاوی آن تیر قضا کے زد سپر پنجہ بے لوثی درد امن لاشے زد در میکہ اش دیدم ہے باوہ میا پئے زد عالم ہمہ در ہم خورد اوچوں لبشیں زد پہلوے مساواتے باقیصر و باکے زد
چیتش دلکش و زیبا کہ از نظر گزرد ہلاک حشوہ موجے تو آشنا آنت طر از دامن نازی کہ بست خون فنا خوشا دے کہ بسازد بہ لذت حراماں نہ سہل نچتہ شود خام ہے نمیدانی ازاں میانہ شود کم بہ تارے بختم	خود دعوی ہستی کرد و ز کردہ پشیمان شد صد غوطہ ز محبت با ضامن بشرط خوے زد ہیں کہ چوں ترہ بر ہم زمینم در گزرد کہ چشم بستہ ازیں بحر پر خطر گزرد نہ آنکہ جوش زند از دل از خطر گزرد ز انتظار شب و شکوہ سحر گزرد جہا ز تابش خورشید بر شتر گزرد دلعے صبح چو بر سنبل شتر گزرد
باز بلبل بہ نوا ہائے نو آئین آمد باز پر جوش بہار است گلستان حیاں دوستان چارہ دستا فضیلت حکم آہ از کار دل خستہ و مگر کاں دراز	زیب خوردہ ذوق نظارہ تم فہان ہزار شکلہ طورم ز دل بہ سر گزرد
باز آیام گل و لالہ و نسریں آمد فردین آمد و لیغ بہ دل و دین آمد دختر رز بہ طلبکاری کاہن آمد صعوہ گوئی تو بسر نیچہ شاہیں آمد	باز آیام گل و لالہ و نسریں آمد فردین آمد و لیغ بہ دل و دین آمد دختر رز بہ طلبکاری کاہن آمد صعوہ گوئی تو بسر نیچہ شاہیں آمد

منکہ از پیر خرابات براتے دارم
خواجہ از نا زنگہتی و مصلابہرود
کے تو اں گفت کہ جنت بہیں پیچ وادراست
یا دگارست گزین دورہ عثمانی

گو بیا محترم گریه کیس آمد
رود موسی کین گریه آید
شاید آن نیت که در خواب به نکلش آمد
کش بهار چمن خسلد به پایش آمد

بطلب ساعز راجه که بود جوهر روح
ضمامن از طرف حین بوی ریاضین آمد

دادیم رنج باغ وای هوسنا کی چند
 ناصحا ترک کنمش یوہ رندانه و دل
 مد دلے رشاک سیجاء وای چارہ گرم
 باغ عالم ہمہ گردید ۱۵ اما تاحال
 لطف فرما میں بے سرو ساماں گما
 ہوش دار از دل سنگین خودت و تر

گر دسفاک تر الصبحت سفاکے چند
دوست داریم ز زندان دیزمیا کی چند
باشتم اندر کجماں با دوا صد جا کی چند
حمیدم از دامن گل با خضر دهاشما کی چند
باشتم اے راحت جان با دل غنا کی چند
غرق کیلا بساکنہ دیدہ نمنا کی چند

عشق آں گیسوے پرچ چہ ورز صفا من
داری ایں غمزدہ دل ستہ فقر اکے چند

در حجاب شادی و آئینه هم آینه
 بهتے خواہ ز مردان رہ صبر و حجب
 کرم و لطف ز انسا ی زمانہ کم جو
 مزن از سر نہاں دم دار جام جم است
 زرق و دنیا بخدا جملہ فریب است فریب

فوش با نیش به تریال سم میخندند
اجر آنانکه قدم راه دم آمیخته اند
جور با لطف و ستم با کرم آمیخته اند
سر به کام تو در جام جم آمیخته اند
ذلت نفسش به آب در آرم آمیخته اند

چه عجب کعبه اگر باز صتم خانه شود
زوق زنت نبود غیر بلاک و گراں
حیف ازین طائفه مسلم کافر کردا

یجهاں بتکده را با جرم آمیخته اند
اهل دنیا پے تخریب ہم آمیخته اند
کہ بہ آرایش بت الصنم آمیخته اند

چند از اہل جناح قسم وفا می خوامن
در تفضیل بہ قول و قسم آمیخته اند

ہمہ در فکر غم و شادی دوران گزرد
غم و شادی سخنے بہت کہ فہم نہ بست
آنکہ خوانی غم جانسوز سنا ہوست
عاقل آنست کہ با خار حوادث سازد

حیف بر عمر گر انما یہ کہ میناں گزرد
این مہی یابد و ہر آئینہ نیزاں گزرد
دل بجوش آرد و از دیدہ جو عیاں گزرد
ہم بد انساناں کہ کسے بگل فرجیاں گزرد

ضامن چشم خویش کہ روانست از چشم
ز آستین بگذرد و نیز ز داماں گزرد

بہ فرط شوق بنویسم بہ سویار اگر کاغذ
بہ سعی خامہ شرح حرف مطلب کہ توان این

کند پیدا ز تاثیر مضامین بال بر کاغذ
اگر یک عمر بنویسم بر دشتام و سحر کاغذ

چہ بنویسم بہ قاتل کش ازین ضامن ز دل ریشی
چو افشانی شد است از ریش چون جگر کاغذ

الانجیز و سوسے ملک عشق راہ گیر
بہ پشت گرمی امید دار دل خرنند
سپاہ کار نقابت بہ نالہ شبگیر
رکاب ساز ز ہمت فرس ز پامردی

دل از ہوا ی ز رومال و عروجاہ بگیر
ز نقد داغ و دُرا شکند اوراہ بگیر
ز خیل حسرت و یاس و الم سپاہ بگیر
عناں ز غم کن دہم ز جرم گاہ بگیر

ز سینہ کوبی بے صرفہ نو بتو بہ نواز
سراز و ساوس ناموس و ننگ خالی کن
بیا بیسکده دول بہ پاتراب بند
ز خط جام و عای سفر چو پیر منال
روی چو جانب منزل میں جلال و شکوہ
ہماں بہ سرحد سلطان عشق چوں برسی
سر نیاز فرد آرو پاسدار ادب
گہے بغرض تمنائے دل دلیر مشو

ہمی درفش سیاہ ز دودہ آہ بگمیر
بہ حصن جافیت بخودی پناہ بگمیر
نہ راہ مدرسہ نے راہ خانقاہ بگمیر
بخواند ایں برکت ہم زمرہ راہ بگمیر
چو کوہ حایت آید ز جا چو کاہ بگمیر
چو چاکراں ادب راہ بارگاہ بگمیر
گمیں تر از صف خدام جاہگاہ بگمیر
بحال خویش خوشی خود گواہ بگمیر

عجب مدار کہ ایں عجز گتری ضحاک
پسند آیدش آنوقت ہر چہ خواہ بگمیر

پائے بند ہوس سلسلہ سو نیم دگر
وقت آنست کہ باشیم اسیر غم عشق
زنگ سودا نہ زوایم ز لوح خاطر
دل ہفسیر و ز سیر چین و موج نسیم
بعد از ایں مشک بو نیم و نہ عنبر ساقیم
ما کشیدیم مے دست حرفیاں شستند

سخن از سبیل گلزار نگویم دگر
برہ خانہ زنجیر بو نیم دگر
چارہ برہمی تنبہ نگویم دگر
خاطر آشفستہ و آوارہ کو نیم دگر
تا ازاں عنبر لہ ز ایں نہ بو نیم دگر
تشنہ لب ہچہ قدح پیش سو نیم دگر

ساز کریم بناسازی سمت ضامن
چارہ در دول زار نگویم دگر

بہ نوی زمرہ عیش نور ز داز نواز

خلق را پرده دل گشتہ ہمہ پرده نما

ماجرای من که بهم گشت نه دل و دیده جز
آنکه از عشوه تو موج زند سیل بلا
آنکه در هر دو شش طرح قیامت بود
محرّم گشت حریم دل من از عشقش
ایں جراحت بنود و موفقم تر گانش
از هجاں روز که از سینه ربود او دل را

به تمنای تماشا بستی عریه ساز
آنکه با غمزه او فتنه دوراں و ساز
بر سر خاک شهیدان چو خرامه از ناز
چوں زار کال حرم کعبه و از کعبه حجاز
ز وفای بر دل من بست چنین طوطی را
بکشوند بر دس من پیل و دراز

ضمامن اردست و دهنک درش سجده بریز
صادقی گریه نیازت ز سدا هیچ نماز

ایک عشقت دل من بر صفت کرده از
من به هجر تو چو سیاه بر آتش بیتاب
همه یک سطر عیار است خط قسمت من
من و آنکوه پریشانی خاطر که میر
من و یک شت بدل خار جفا و شرکال
من و هر گونه تملق تو و هر گونه عذر
عجب نیست عنان بگسلد از صبر مرا
گر چه از عشوه تو موج بلا سیل زند
نال شعله فشاں نیز قیامت خیز است
بر و بر در سلطان و کن از پی داو
آنکه بر درگاه او قیصر و کسری چو گدا

من به صد سوزش چنباں تو و صد عشوه نا
تو ز من فارغ و صد حلیه گرانت غماز
سما که دارد دل ریشم بخط سبز تو ساز
تو و شبها همه آرایش گیسوی دراز
تو و یک عرصه فسوس ساز چو چشم غماز
تو و هر لحظه تغافل من هر لحظه نیاز
وقت آنست که از پرده بر و نافتد راز
گر چه با غمزه تو فتنه دوراں و ساز
دهن زخم دلم بکه را آرد آواز
میر عثمان علی بادشهنده نو
به نهند از ره تقسیم سر عجز و نیاز

آنکه تا ذروه جاهش نتواند بکند	طار و هم و گمان من عاجز پرواز
ضمین از حق بطلب از پادشاه زیجا وسعت ملک و فروزی چشم عمر دراز	
کنم بغیر تو کشت اهل درد و هرگز رخست نور خدا ابر دست طاقم مر است تجربه شام غم خطا نکند هزار نته بخواب اندر است بر راه	نه گیرم از زرد و عالم به نیمه جوهر گز که جان یافت سر بدر ماه نو هرگز سمت دگر نم بود است نیز دهر گز تو چشم بسته بکوی وفا مرد هرگز
مگر تو قصه موسی شنیده ضامن حریف برق جمال کس مشو هرگز	
چرخ بینائی گردنه بکام است هنوز ساقیا شیشه بدست آرد بکن باده بکام ده این فتنه خوابیده که بیدار شود گر چه می آید خیانت بود و دست حرام گر غیبت است می ناب گریست حرام مهر خشنده بل جلوه هسی باید داد	که مراد ترس شیشه و جام است هنوز فتنه خوابیده و دورا غم رام است هنوز طار طالع بیدار بدام است هنوز آه از آل خبث گزان ال نظام هنوز از چه ای مهر دے زیر غماست هنوز زانکه بے نور مرا ماه تمام است هنوز
زود کن زود کن غلت فتن بدجوبه روز ضامن همه تاریک چو فتن است هنوز	
شدن عمر و دلم در تب و تاب است هنوز حل شود مسئله عشق چه از مفتی شهر	شام کشته سحر بخت بخواب است هنوز او که انحواب و درس کتاب است هنوز

گر چه خوش گشته دلم کلاک در افشانم رفتم از خود که شوم از دل خود کام خلا نهم از ای کلن یوا غلط فرخنده شست ز آن کی که جرمه که ساقی بسراک افشانم	کیسه پر ز درویش خوش آبست هنوز چه توان کرد که همراه رکابست هنوز باشن بچند که ایام شبابست هنوز خلق بر هم زده و شهر خرابست هنوز
---	---

ضامننا از اثر فرقت جانگاه حبیب
روح کا امید جگر خسته دل آبست هنوز

همین بس است مراد جهان که انبیا خدا یر که بایں مردماں چه باید ستا عبادتش اگر از بهر حور و غلمانست که که باشدش اندر جوار تو سکون گداز گرمی عشقتش به اعتدال آورد هنوز گردش من گردد مرکز جہل است	او در بنیاد ز شر و سادوس خناس یکمیت دیو شرت و یکیت چول نکاس اعوذ بالله ازین زاهد خدا شناس نه از بهشت تمنانه از تحیم بهاس دل صبور نباشد فصول امتیاس اگر چه ساعت عمرم نوا چندین پاس
---	--

محب مدار بدم گفت واعظ ارضان
که هر کدام کند هر کرا بخولیش قیاس

ساقی و من و نظر به افشاش افشانم جان و دل بد افشاش چند آنکه دو پسته اش بود شریں آنرا که ز روی یار باشد شمع هر کس که دلش بسوخت و عشقت	خوش آنکه رسد ز دست او جاش آرد بمن از نسیم بیافش تمخت هم آل قدر و دوا دوش پر کوز تر از سحر بود شاش خوش باد بدور روت فرجاش
---	--

ضامن زبنت چو زده افتاده
بناے رخ چو مہراز با پیش

کمند گردن جان جہاں از زلف تبارش
ہزاراں اصفہان خم شیر و یک اردو خداش
عدن اندر عدن در پہلو سے لعل گہراش
خون اندر خون در رگزار عنبریں بارش
بکوشد تا شوم را ش اگر خود ہم دل آراش
نہ تنہا من بسے حسرت فروں آہ باز آراش
کہ او ہم نیز بنید کیفر سے درخورد کردارش
بہ دل راہم و بجاں تاب چو گیتی چرخ و دہانش

مرا ماہیت خورشید سپھر حسن رخسارش
ہزاراں سامری در آستین دارد و جادویش
کشايد لب آہنگ سنجکوسے و بنماید
کند و اچول بر کم عشوہ از کیسو گروہ بینی
بجو شد ہے بہ آزارم اگر گویم دل آراش
دل و دینم بہ نیما برو و انیک خاںم دزارم
کنوں برو کہ شاہ جہاں فریاد بر آرم
حضور آصف سابع بنا ی ظلم را قلع

دعاے شاہ کن ضامن کہ باشد در پیش آرم
برائے ہر کہ آمد زیر ظل رحمت آثارش

بہ گرد شمع چوں پروانہ میسر
بہ شور ہائے و ہوتا نہ میسر
بہل متید خرد دیوانہ میسر
سمندر شود آتشخانیہ میسر
بہ بزم انس چوں پیمانہ میسر
بیا ہے بر در میخانہ میسر
گہ صوفی بریں افسانہ میسر

بیاد جسلوہ جانا نہ میسر
ترغم ریز بزم بیخودی شو
بہ بزم عاشقان فرزانہ میباش
تن آسانی نباشد مسلک عشق
دل را ساز ما لا مال مستی
بہ مسجد ہم قعود است و تمام است
حدیث عشق میگوئیم ضامن

بے خویشیم زدو نشیاں سید ہر عو
 سودم جیس بہ درگہ ساتی بعض شوق
 منت خواست تا بہ پزیرد گاہ شوخ
 بیصبر نہ بخش را دمنم کو بہ عشوہ
 فارغ مشور مرزہ اعمال و حالش
 عشقش اگر ز بند دو عالم فراغ دا

یعنی یقین بجای گماں میدہد عو
 اے جان فداش رطل گراں میدہد عو
 دل برد و نشتر گراں میدہد عو
 ہر نقد و نسیہ دو جہاں میدہد عو
 تخم کہ کاشتند ہماں میدہد عو
 او خود ز زلف بند گراں میدہد عو

ضمامن ابراہ دوست دل و جان جنت رفت
 دادی ہر اچھے خود بہ ازاں میدہد عو

تکیہ بر کار جہاں بود غلط
 خواہش نقش و نگین بود غلط
 بہ غلط تیر بجب غم زدہ
 ہر چہ پیدا شتہ بودیم درست
 ہست لفظیت بہ زہنگ فنا
 شوخ تر باد نکاہت کا اینجا

اچھے کر دیم گماں بود غلط
 ہوس نام و نشان بود غلط
 از من اندیشہ جاں بود غلط
 نیک دیدیم ہماں بود غلط
 کہ بردیدہ وراں بود غلط
 نادرک و تیغ و سناں بود غلط

ضمامناتانیہ گو باش و مباش
 چشم اصلاح زماں بود غلط

چون فرود دے راز روزگار چہ خط
 اگر نہ چشم تو مستی دہد بہ دل چہ نشا
 اگر نہ مایہ شادابی گلستانست

اگر خزاں چہ تاسف اگر بہار چہ خط
 اگر نہ بادہ رباید غم خمار چہ خط
 ز طرف جوئے چہ عشرت ز آبشار چہ خط

سکون بدهر نباشد بجز فریب نظر
هلاک و عده فردایم این شکایت
به ره بلند شد ارگرد بے سوار چه سود
مرا که تارک جاں پراز فدا و غم است
انانیت نه رساند به پایگاه سیح

اگر اضطرار چه دشت اگر قرار چه خط
و ناز عمر چه ناید ز انتظار چه خط
ازین هجوم متناس به شمار چه خط
ز تنهائے عنادل به شاخار چه خط
اگر که دم ز خودی زد ز اوج داخه خط

همینکه کار بدست تو بود ضامن را
اگر به یاسے تو افتاد جاں زار چه خط

غم تو تیره و مانید گل گلشن شمع
یارک این شعله ندانم ز کجا بود که زد
با دحسن تو ز سوز دل عاشق به فروغ
ذوق عمر دگر م شعله ز بانی آمرخت
فدای حسن شدار عاشق خسته شده نا
در ضیاء خانه عشق از تن و جاں و جان

دانه چند ز اشک است که شد خرم شمع
غیر آتش نبود روح روان در شمع
وادی امین پروانه بود و در شمع
زده تا که به گلگیر رگ گردن شمع
عذر بدتر ز گناه است مگر شون شمع
همه سوز است و گداز است به پیر شمع

چاک دامانے گل را که سبب شد ضامن
گفته بود نسیم سحری دشمن شمع

نسیم سوار ز تخساره نه کعبه مطان
خفت نام تو جای اذان گوشه خرد
تو دهم آنکجه زیور ند بگسلم ز تو - مگر
نه آن منم که به پیچم سر از اطاعت تو

مرا به گرد حریت همی سست طواف
به ساعتی که مرا قابله بریدی نایان
هزار شعله با فد سپهر شعله با فد
چو تیغ و قه زند بر سرم هزار اشکاف

یگونه می توانم ز تو به پیچم سر
گدائے بار که کمر بایست باشم
اگرچه شاه نگاه گرم کند به گدا
یکه بطف به فرماید کاین گدا نیست

تو هزار عطا یاسن و هزار خلاف
نه نیست لاف فضولی نه نیست حرف اف
گمان برم که نباشد بعید از اعطاف
لوائے طنطنه من رسد ز قاف بلاف

بد به سایه دیوار خود به ضامن جا
که او نداند از خلد و دفرخ و اعواف

موج به چند ز بحر جوش سودا شش
دید لیلی نگر بایت لے مدعی
کاس لبش را بسا د باد کوثر طلال
چشم نظر باز بود غمره رگ دل کشاد
حسن جهانگیر او پرده زگیو کشید
عیسی مردم کجاست مرده رفت بهید
حسن به چندین ظهور رویه خای همد
خار سر کو در دست ریشه نخل حیات
نسخه هستی همه بود یک انشای و هم
دل چو بری سده ز لوث بابا خانی شود

سسته زنجیر نیست سلسله بر پائے عشق
تا به کنی مثل قفس میل تماشای عشق
تا نه چند شیخ شهر باده زمینای عشق
مایه هفت آب شد قطره دیای عشق
دام نهاد از حیا در ره غنقای عشق
زین به بام سلامت باز چلیپای عشق
ما چرخ افتاده ایم در ره مجرای عشق
سر به چشم جهان خاک کف پلای عشق
هفت ورق در نوشت مرحله پای عشق
دست عالم نمود دره بیدای عشق

مستی ضامن نگر باده به سجاده ر
شیخ خریش چو شد ساقی صبا عشق

یک حباب بحر طافاں ز لے دل

چرخ نیلی حصیت در دریل دل

بشکند از خجالت اسرافیل صور
 فیض مهر شعله رویاں کرد اثر
 مال دنیا با گدایان تو هست
 کعبه من دیر شد از دست عشق
 خلق گوید یار باشد یار یار
 مهر کرد آن یار بر طومار عشق
 باد کوشش نمی خواهم ما
 از چه این طرح ستم انداختی
 دل بگیویت اسیر بند غم

بشنود گرشورهای ماهی دل
 داغ سودا شدید بیضا دل
 قطره از بحر استغنائے دل
 است آں انتهای دل
 رحم کن بر من کرم زمانے دل
 داغ شد در جهر سرتاپاے دل
 تائے عشق است در میانه دل
 می ترسی ز راه محشر زائے دل
 من بجزت چار سو جویاے دل

ضامن از زلفش گره بکشد پس
 هر طرف افتاده دل بالاے دل

هم از سر نازش ترا صد فتنه پنهان
 هم قلب غمگین مرا صد لاله زار اندرین
 بنم که پیروزید مگر از باچو من بے پای
 بر قتل تابستی میان داری بر عاشقان
 تا بر سر دل تاختی آتش بجای انداختی
 چشمان گلگون شتم از جهر دل خور شتم

هم از ده دشت مرا یکسر بیاباں در نعل
 هم که رنگین ترا صد باغ وستان در نعل
 هم نقد جان دارم بخت هم نشیماں در نعل
 هم عشوه سپید از نظر هم و شبنم پنهان در نعل
 هم سوختی هم ساختی یک شهر را در نعل
 جیحوں و سچوں دشتم این نظر در نعل

ضامن ریخت دل مشو با عشق را حال مشو
 از مدعی فاعل مشو اینست ناداں در نعل

مفتور ملکداری معنی نوشته ایم
تا شرح گریه بائی تمنا نوشته ایم
دیدیم خال عارض و گفتیم کاین سها
از مادر میسر زویرانگی دل
هان ماه مانت نوز نگاه جهانیاں
مسلم به کیش و کافر عشقیم در گنش
طرف ستم نشی بدیش عرصه داده ایم
سرمایه دار بودیک نقطه آرزو
از با عجز نظم جوانی ز سر گرت
سرنامه را بنام علی زیب داده ایم
ماشا که نیستیم نصیری مگر و را
و هر وسیع را دل عاشق شمرده ایم

خود را بجم و سکندر و دارا نوشته ایم
هر قطره را برابر دریا نوشته ایم
ابروش را حال جوزا نوشته ایم
این قصه را بصفحه صحرانوشته ایم
یعقوب را نوید تماشا نوشته ایم
از کعبه خوانده و ز کلیسا نوشته ایم
حرف وفا بصحره صفا نوشته ایم
اں هم بدایع لاله حمر نوشته ایم
تعبیر خوابها ز لیلای نوشته ایم
این صفحه را بحیضه کبری نوشته ایم
یکتا نوشته ایم و بعد نوشته ایم
رو داده استی از پر عنقا نوشته ایم

میدان یقین که هیچ ز راه غلو نبود
صفا من گرت نهموری و طغر نوشته ایم

بدنه شد کز حریم یار دور افتاده ام
امیاز وصل هجران نیست اما اینقدر
راستی ندهم را در بزم کج طبعان گزر
حیف شد ادا صبا گلچین نقش با و من
مست کن از یک نگاه نازم ای رشک بهار

عند لیمیم لیکن از گلزار دور افتاده ام
چون نگه زان ز کس بهار دور افتاده ام
مثل نادر از کمال بسیار دور افتاده ام
از هوای نوبه رفتار دور افتاده ام
در بهار از خانه خسار دور افتاده ام

فارغم از کفر و دین چوں بگمبسته

تا ییم اندر ذکر کز زار دور افتاده ام

گشت تاراج بوس ضامن مگر مصرا

یوسف و قتم که از بازار دور افتاده ام

طوف بیت الله هم باد و در جامم کونم
خاک بنیراں ریت باتاج و افسر شون
ازند سازم صد امید مرده را در یک نفس
زین پس من آستان بوس حیم دل شوم
درد و لوفش جام حب ساقی کوثر منسم
غیر سوای چه سود از ناله های بی اثر
تابش مهر خجالت گرد می افزون شود
نغمه های بے شوق بمجو شد ساز مهرش
نالہ از دل می جہد ای پاسبان مونس لہد
از جفا ہائے کہ بر گل رفت از بیلن برس

منکہ رندی پرتم فکر عصیاں کے کونم
من نثار خاک کویت صد چوتاج کے کونم
کار اعجاز سیح از نفسہ یاجی کونم
رو گرد غم ملوف کعبہ منزل طے کونم
عہد با پیمانہ بندم عاشقی با مے کونم
نالہ تاکے در دل شب ہا شکل نے کونم
دفتر عصیاں خود را غرق بحر خوسے کونم
چند با مطرب سازم شوق نای و کونم
تا با طینان خاطر نامہ غم طے کونم
تا کجا من با تو شرح ظلم و جور دے کونم

ضامن ابرق فنا آتش کشت دل زند

انزماں شاید بساط بے نیازی طے کونم

غم جہاں دغم دل جہاں جہاں دام
رفضل داو را اگر بخت یا در می بکند
نہ ایں دلست کہ صد فتنہ ہا بر انگیزد
فسکایت از کونم از بخت کا منم خوانند

زافت و خیز جہاں دیدہ خو بچکاں دام
ہو اے سجدہ ال خاک استاں دام
قیامت کہ زیر بغل نہاں دام
بدے کہ در رہم آید ز خود گماں دام

کجا مجال تماشاے عالم آرائی
نشان ہستی من گرچہ نام عنقا یافت

بایں نگاہ کہ در پردہ بانہاں دارم
بس است اینقدرم کہ شما نشان دارم

نبودہ ایم چو ضامن درال زمانہ پیش
حکایتے است کہ از دور پاستاں دارم

بہ شکفت لالہ از زردخون طپید غم
تا حلقہ ہائے زلف تو کے میواں رسید

از دیدہ تابدل بکنم فرسش آرزو
مژگان یار خرسہ بجاں انگند و لے

ہستی من زمستی مے بہست پایدار
یک جنبش نسیم بہاریں بہ گلستاں

صحرا کمال و گلش و دارم ہوس از
جان و جاں دو چیز عزیز و عزیز تر

مانی کہ غم داشت بہ ضعیف ندیدہ بود
اں شکوین لبان تو چوں آیدم بیاد

صبح بہار بود گریباں درید غم
صد حلقہ بستہ اند بیاں پرید غم

بخت از بد بخت جمال جمال تو دید غم
باز آرزوست لذت مژگان خلید غم

ارزو بوشو ہائے تو از خود رسید غم
باشد بہانہ بھسیر گریباں درید غم

تا بر سر آرد چہ ہوا سے پرید غم
جان داؤن و محبت جاناں خرید غم

تصور کس بجا مہ معنی کشید غم
خوش لذتے دہ لب حسرت یکید غم

ضامن مرا از حلقہ دہر بہرہ نیست

تلخی فزود رواقِ حیات را چشید غم

دلدادہ اند از حریفانہ خویشم
تا درس ز خود رفتگیم داد محبت

بہ خویش بہ ہنگامہ دیا خویش غریبم
من فارغم از سمیع کہ پروانہ خویشم

پیوستہ بہ ذات تو دہ بجانہ خویشم
معمورہ یک عالم و دیرانہ خویشم

بندم همه از دغ و لالی تو بدل نقش
دار سنگیم خاک بد اماں بهوس سخت
نازم به گراں بخشی اندیشه که بخشید
از حور لحوال قصه که در معرض تخیل
خونین جگرے مایه خونبایه فشایت
طرحم تنگ و ساقی خمخانه نیزنگ

مصرف در آرایش کاشانه خویشم
اکلیل سرسخت مردانه خویشم
صد گنج معانی زنها نخانه خویشم
من محو تماشای پریمانه خویشم
رنگینی بر پایه افسانه خویشم
شد حوصله پیامے به پیمانے خویشم

ضمامن ز صدف حال جگر چاکلی من پس
داداده ز کف گوهر یکسانه خویشم

سهار حسن خسارت برد از یاد بستم
نگه گیرم بدست رسته دار آن عزیز زان
اگر تلخت بادام تو باشد پسته شیرین
اگر سر مایه عقیقی بود ایمان توئی ایمان
ز آزادی زعم چون ماسیر زلف بر زخم
ز هر عشق تو بخشید هر چه عاشق را اگر آن بخشید

بود آیا که یوسه چند ازال خسارت بستم
گفتم آن عمر شب کجای بقعر سینه نبشتم
عجب نبود چو منی تیز بر آں پسته دندم
اگر پیرایه هستی بود جاباں هم قوی جام
اگر خواهی رها کن درخواهی بر بندم
همید و دل می بارد بر چشم گوهر افشتم

حدیث شعله رویان که بر من خواند ای ضامن
نفس بوسے کہا بے سید هدایت قلب بر یا غم

دل چو شد از دست عشق تازه کایم
هم تو فتن تو کردم پنجه باد یو هوس
یک بیابان آبله پاکی بخود بگزیدام

برق زد بر رخ من هستی بهاری فتم
هم ز تائید تو گرد خود حصار فتم
تا که هر گل را حریفی نوک خاری فتم

میرد شاخ طرب افزوده تلخی مذاق
شکل افروزی دل در عشق کافوریدام
در گدای باز استغنا متاع برده ام
ساختم بادل که باشد هنوای من عشق

حاصل آب غیب رنج خماری نیستم
بایه چندین شکر آتش شراری نیستم
من بهر ویرانه گنج شاهواری نیستم
راز طشت از نام شد چوں اردواری نیستم

چنانما کم گوے و روشن گوے و نفوذ چخته گوے
عسل افزون در بهار از کو بهارے نیستم

نہال عشقم در رنگ بہار خوشیستم
ترانہ ریزی بلبل بجلوہ زار گل است
تو لے حریف نشانم ز من چہ میجوی
چہ بایہ مایہ محرم شدت از رانی
بیا و قامت و بخت شغل گریہ آہ
وہ فریب وصال تو ام بشام فراق
مجوے فرق ز گفتار تا بہ کردارم
فروغ حسن نباشد بری ز شعلہ عشق

بہ سبیل گریہ خوں آبیا ز خوشیستم
گل حدیقہ فضل ہزار خوشیستم
ز خویش رفتہ ام ببادگار خوشیستم
ترا بگدایے در و شہر باز خوشیستم
حریف سر و لب جو بہار خوشیستم
ہلاک شوق دل بقرار خوشیستم
سہیم کلک حقیقت نگار خوشیستم
بہ جلوہ گاہ تو آئینہ دار خوشیستم

بجوے عشق چہ حاجت بر ہما ضامن
ز نالہ سبیل سر رہ گزار خوشیستم

بے نشانی را نشان باید شدن
ہامہ از دست ہمت را حنان
از تہی مغزی چہ نال چون جرس

فکش پای رنگان باید شدن
با حمیت ہمعنان باید شدن
گر و راہ کاروان باید شدن

تاج فزق ساکمان باید شدن چاک یا طوق گران باید شدن زین هوسها بر گران باید شدن از چہ پیش این دین باید شدن		اولاً یا مال باید گشت و باز اے گریبان ننگ پیرا من بشو اے حضور نقش نو بردل به بند تا کہ ہمت جلوہ ریز مدعاست
		طرح کن ضہا من جہاں دیگرے بے تعلق زینجاں باید شدن
مردن اندر نامرادی وہ جہاں ستین تا اب جاہل شود در باغ رضوان ستین بے رخت در خاک ال تیرہ نتوان ستین تا ناہید سہل بر امید میان ستین چون خضر تاکے ز چشم خلق میان ستین چون ہما بر استخوان بایست شادان ستین میتوان یک عمر بر بار خیلان ستین تو گنہ ناک کردہ میخو اہی چہ عنوان ستین تشنہ کما مان و نارا نیست ارباب ستین بر عطر خضر و دوبر زل ناکان ستین		چسیت دانی فاتح ارکلیف اماں ستین مردن اندر کوی پر خار محبت یہ از آنکھ در رہ تار یک نتوان فستبے شمع و چراغ مشکلے دیر میش و ارم ساقیا چایہ وہ بر سر دار آہ تعبش انسانہ شومضو روا ریزہ چمن کم شو بخوانا کسان گل گس رہنمائے دشت و دشت گشت گر شود مادثرہ سادہ دل زاہد خطا جز و شرت او می آست چشمہ حیوان اگر باشد عالم گو بیاں نیت خدمت کا رہمت کز گدائی کمتر آست
		چسیت ضہا من زندگانی جدوجہد و کش تا کہ دشوار است مردن نیت آسان ستین
با اینہمہ آواز نہ دار و جوس من		من رفتم و یک قافلہ حشر ز پس من

من گوشت نشینم سرگز از نه دارم
چون شعله هلاک نفس آرائی خوشیم
لے کاش شوم دزه خاک سر بهت
شدر اهن عیش عدو ناله بشگیر
مالی نظر آن منت دوزان نه پذیرد
بان از سر نو در حبه نظم و میدم
کو خصم که کلیمین ز سر تا چین آرد

یک خلد بهار است به جیب نفس من
دلای زلفا بانه طول هوس من
تا ذروه جا بهت نبود و ترس من
هم مرتبه محبت آمد عس من
بر مائده کس نه گراید بکس من
ناباشد نفس عیسی مریم نفس من
ریحان تو بایهچ نیر زو به خس من

ضامن به که فریاد برد از ستم چرخ
یادست خدا باش تو فریاد رس من

یا دایام که بودیم سر فراز جهان
ر من سطوت ما جاس پناه عالم
ما کشیدیم دست حرفیان گشتند
و غم از آتش اندوه غلط کار دل
ای رضائے تو شد مطالب شیرینی کام
ضامناتو چه ز انجام خبر سحری
ای بام عرش زینب اوج کمال تو
عالم فروز گشت چو آن روی پیشال
فرز از پس عشق بلوح دلم نوشت
نادر نه در حیف در مدعا بدست

سر بس بود پیر از نغمه ما ساز جهان
سایه رایت ما خلعت اعزاز جهان
ورنه با هر نشان بود نجم را جهان
که خطا کرد اندازد انداز جهان
تنخی افزو دو لے شکر اهور جهان
فاسفی را که خبر نیست از آغاز جهان
نقش نه بست دست قضا بر مثال تو
پروانه گشت مهر بشع جمال تو
صد دفتر از حکایت حسن و جمال تو
بیهوده میز عم بامید وصال تو

گسترده دام و در طلب آن مرغ دل نومیدی و امید بهم با فتم عشق دست و پا بصفحه دیوان هستیم خارالم بدامنم آشفست چرخ پیر	تا که نگاه دار مش از خط و خال تو رستم ز فکر بر دو جهان و خیال تو نقش و نگار بست به ملک خیال تو خوش آنکه چیدگل ز ریاض هال تو
--	--

ضامن هزار حیف ازین نامه سیاه
ترسم که روز حشر شود چون تال تو

مرض هجر ادا و اشد گویم آخر چه من چها شده نیکنامی بجای خود نیکن اے فلک گشت گردش تو مرا شد وفا مسلک من از فیضت شده باعث بقای دمام شده چون به بند نقش و نگار در دمار با بین که میگویند	باعث زندگی ماشده شده هر چه تو بجا شده وجه بدنامی بجا شده بهر من سنگ آیا شده گرچه خود صاحب جفا شده در ره عشق چون فنا شده اے که خود همچو نقشش شده در درالذبت آشنا شده
--	--

ترک کردی رفاقت دل را
ضامن از خضره جدا شده

دل به دور عشق ضامن اگر فراق آید روزه می گویند روز عید می باشد ترا دور از ان در چون کنم ای جذب الفت	چاره سازے کو که این بیچاره بیا آمده مصلحت چه بود بر کو آنکه نادار آمده هستم کوتا و دل رخور و جان زار آمده
--	---

تا کہ برگوش گران گل کند عرض نیاز	از خوش آهنگی بلبل بر دلم بار آمده
این من دایں کنج عزت و گرم زنها کلا	ارض داور آمده یا سپرخ دوار آمده
سہل پائے ہرزہ در راہ تو کل شکستہ	سختی راہ طلب از بسکہ دشوار آمدہ

می شود آیا کہ ضامن نیز یایہ ہر
ہر کہ و مہ را کہ فیضان تو در کار آمدہ

ہاں صبر پیش گیر و براہ خطا پیوے	ز نہار از عجزہ دنیا وفا مجھے
ہرگز بند دل تماشاے روزگار	ور جلوہ رسد نظر یا کسے لگوے
غیر از فریب نیت تماشاے رنگد	کھلاے ایں چین ہمہ می من و ہاموے
خواہست خواب ایں ہمہ نیز گت ہست	و ہم است ہم اینہم سودے آرزوے
تو در کہیں صدمہ را دی کہ بر ہواست	مرگ از کہیں صدا کندت ہوئی ہوئی ہو
و اغ فنا زد امن ہستی شود نہ دور	دل را باب گریہ کنی چند شست و شوے
دشوار آنکہ بار دہد نخل آرزو	گیرم کہ آب چشم تو مانند آبجوے
جز نوحہ نیت طنطنہ ساز زندگی	دساز نغمہ باش و گریست ہادی ہوے
سہ سید احمد از سر اسلامیاں نیت	حق باشد ارواں کتم از دیدہ آنجوے
ز انزو کہ ساز و برگ تمنا شکستہ شد	خون گیرم از تقا دل ایں چرخ سفلہ جوے

ضامن ز پیر چرخ امید ہی مدار
ز نہار از عجزہ دنیا وفا مجھے

انجہ شایاں نبود شان ترا آن کجی	سراقدام جفا بر من پر ماں کجی
ز آتشین رخ نرزی یو کہ بجایم آتش	تاپریشیاں نہ شوم زلف پریشاں کجی

حلقہ حلقہ بودت زلف و نش حلقہ بکوش دور و لم جائے گرفت است خیال خالت نوشدارو وصال از چہ فروشی بفرقت جان کسم فرشتہ سر راه و توان روی ہمہ گویند کہ تو شاہی و من در شیم	میں کہ از حلقہ کج شیم بزدان نخی ہا کہ ہند و بدر کعبہ کجہاں نخی نوش با نیش نبی از د خسران نخی سر نہم زیر کف پات و سران نخی اے چہ شاہی کہ بدر و شال حسان نخی
--	--

میں فرستد بتان صہامن کا لے فریب
گر د عشوہ مگر جس دل و جان نخی

اے آنکہ تو جان یک جهانی در دیکہ مراست از تو در دل ہر موج نسیم صبح گاہے با خاطر من بود و سہموی لا یقیل و بسیج کارہ شتم و تفتے کہ مرا بہ سینہ دل بود اکنوں من و بیدے دست صہامن چہ کند اگر نہ گوید	جاغم ز تو در غم نہانی با در نکم کہ خود نہ دانی ہر نفس مرغ بوستانی بہر دل من کند سنانی بایں ہمہ فضل و کار دانی بودت ہمہ رسم دستانی اینک تو وغیر و کار دانی جاغم ز تو در غم نہانی
--	--

گل کردہ ام آہنکے بر رسم غزنو بلبل چہ فوا آمد سہری بہ صد آمد ما بادہ پرستانیم رندان سبک بنیم تا نام تو شد انشا بر لوح دل ہمین	بر بام حلقہ دیدم اشک گل مینا گلہا تک شہاد آمد یک نرہ گل خواہے در روی تو حیرانم اے ساتی عمرانی مجموع و مدون شد فرہنگ پرشانی
---	---

رُبَاعِی

در مشرق و مغرب این همه فاصله است
یا آنکه ز کفر تا بدین مرحله است
هر جا که دو صاحبان خرمند و خرد
بے واسطه اتحاد را سلسله است

رُبَاعِی

اس تفرقه مذهب و عادات و رسوم
وین نازش هاے نسبت زاد و بوم
استجا که ضیا بار شود مهر خرد
گرد و مثل سیاه بی شب معدوم

رُبَاعِی

ابله همه نازش بر اداست و به بوم
چاهل همه دم ز ندوم از قید رسوم
در آئینه خرد که زنگش نه گرفت
عکس وحدت بود جهان مرسوم

رُبَاعِی

چون منسلک سلک غلامی گشتم
بین تسبیح بین که نامی گشتم
این فیض شنائے آصف سلین گشتم
از ضامن مینوا نظامی گشتم

رُبَاعِی

همتی همه یک طلسم موج رنگت
هر قطره که عالم نیزنگ است
آن گوهر یکدانه که زیب تلج است
چون نیک نظر کنی ز بس دل تنگت

رُبَاعِي
 تَاجِ نَخْشِينِ اَعْلَى خَيْرِ عَتَانِ عَلِيٍّ اَصْفِ
 بَهَادَرِ سَابِعِ خَلْدِ اَللّٰهِ مُلْكِهِ

جارجی حکمت بطول بر عرش شد
 بر هر سبندگی تو فرصت شد
 از حکیم خدایست جلوس شو
 اِنَّا لَمَنَّا لَهُ فِي الْاَرْضِ شُدْ
 ۱۲۰ ۱۲۳

قَطْعِ تَابِخِ

یونانی

تقر مجبی مولوی حکیم امتیاز الدین حسین جبار عهد صدر شفاخانه

همی که صدر اطا باشد امتیاز الدین
 به وجد آمد ازین مرزده ضامن بخور
 گل بهال تنای چمن چمن شگفت
 قیام گاه سیمای برخ جارم گشت
 ۱۲۵ ۱۲۳

صن-ک

۸۹۱۵۵۱۵۱

آخری درج شدہ تاریخ پر یہ کتاب مستعار
لی گئی تھی مقررہ مدت سے زیادہ رکھنے کی
صورت میں ایک آنہ یومیہ دیرانہ لیا جائے گا۔
